

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий гуманітарний інститут
(Україна)

БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(Білорусь)

GESELLSCHAFT FÜR DEUTSCHE SPRACHE [GFDS]
(Wiesbaden, Deutschland)

РОЛЬ ІНОЗЕМНИХ МОВ У
СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ
СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Київ 2018

УДК 378.14 - 057.4:009(063)

P68

Роль іноземних мов у соціокультурному становленні особистості:

P68 збірник наукових праць / за заг. ред. А.Г. Гудманяна, О.В. Ковтун. – К. : НАУ, 2018. – 235 с.

Збірник містить матеріали доповідей II Всеукраїнського круглого столу з актуальних питань методики викладання іноземних мов, філології, культурології, педагогіки вищої школи, що відбувся 29 березня 2018 року на кафедрі іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету.

Голова оргкомітету:

А.Г. Гудманян – доктор філологічних наук, професор, директор Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ.

Заступник голови:

О.В. Ковтун – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ.

Члени оргкомітету:

М.О. Желуденко – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ;

С.П. Гринюк – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ; кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету

Секретаріат: А.П. Сабітова, Т.А. Гармаш, А.М. Вознюк, Т.В. Журавель.

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового гуманітарного інституту (Протокол № 2 від 19 березня 2018 р.)

© Колектив авторів, 2018

© Національний авіаційний університет, 2018

Ірина Аргатюк
Київський національний економічний університет
м. Київ (Україна)
Олена Базілевич
Університет економіки і права «КРОК»
м. Київ (Україна)

ГЕЙМІФІКАЦІЯ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті розглядається роль гри як методу навчання, який активує пізнавальну діяльність студентів і, таким чином, є засобом інтенсифікації навчального процесу.

Ключові слова: *гра, навчальний процес, ігрова ситуація.*

В статье рассматривается роль игры как метода обучения, который активизирует познавательную деятельность студентов и, таким образом, представляет собой средство интенсификации учебного процесса.

Ключевые слова: *игра, учебный процесс, игровая ситуация.*

The article considers the role of game as teaching method that activates the cognitive activity of students in the learning process and thus provides a means of intensification of the educational process.

Key words: *game, teaching process, game situation.*

Широке поширення ігор, розвиток Інтернету та необхідність створення привабливих освітніх практик сприяли виникненню гейміфікації як новоформи навчання і професійної підготовки. Освітняни в галузі іншомовної освіти зуміли розгледіти потенціал гейміфікації з точки зору доповнення та розширення можливостей традиційного навчання, а саме: залучення до навчального процесу, високу мотивацію, автономію і смисловий зміст. Гра – ідеальне навчальне середовище з прогнозованим аспектом «право на помилку», яка спонукає мислити нестандартно та розвивати самоконтроль.

Достатньо забезпечення двох чинників, щоб гра могла застосовуватися в процесі навчання:

- мета гри повинна бути схожа, а в ідеалі повністю збігатися з цілями навчання;

- гра повинна в достатній мірі відображати реальність. Крім того, повинні бути передбачені додаткові елементи, що перетворюють звичайний досвід у навчання:

- система значущого зворотнього зв'язку;
- необхідність забезпечення зростання складності завдань по мірі вдосконалення навичок;
- невдача повинна мати цінність. Вона повинна давати досвід, необхідний для того, щоб перемогти наступного разу.

Що стає результатом такого навчання?

- студенти швидко залучаються до виконання завдання;
- студенти бояться пропускати заняття, щоб не втратити шматок історії і не заробити бали;
- зібрані і мобілізовані, не відволікаються по ходу заняття;
- виконують всі домашні завдання;
- беруть додаткові завдання.

В електронній освіті гра може замінити обридлі типові завдання, а при традиційному навчанні – урізноманітнити сформований формат занять. Справжня цінність гейміфікація полягає в тому, щоб ігровий принцип сприяв створенню осмисленого навчального досвіду. Зарубіжні дослідники дають різні визначення гейміфікації. Карл Капп дає найрозгорнутіше, на наш погляд, визначення гейміфікації. На його думку, це використання принципів ігрової механіки, естетики і мислення для того, щоб залучити учнів до навчального процесу, підвищити мотивацію, активізувати навчання і вирішити проблеми [3].

Розглянемо, що мається на увазі під кожним елементом цього визначення. Мета будь-якої гри – створити систему, в якій гравці мають якусь абстрактну задачу, що передбачає випробування і труднощі в ході її виконання. Гра має певні

правила, володіє високою інтерактивністю і викликає позитивну емоційну реакцію. Механіка гри полягає в зароблянні балів, бонусів, просуванні на наступний рівень і є важливим фундаментом усього процесу гейміфікації. Ігрове мислення, мабуть, найважливіший елемент гейміфікації, так як саме воно надає особливого сенсу простим діям, додаючи їм такі елементи як, конкуренція, співробітництво, дослідження і т. п. Ще одним ключовим моментом гейміфікації є залученість учасників, а власне, залучення їх уваги і залучення в процес освітньої гри.

Корисною функцією гейміфікації можна вважати введення ігрових бонусів у навчальні ситуації і отримання якоїсь винагороди за виконані завдання, адже традиційна система вже не мотивує студентів. В основі гейміфікації лежить тріада з основних елементів: 1. Очки (points), що показують прогрес проходження по ігровому просторі; як правило, видаються за певні дії. 2. Бейджі (badges), які є в більшій мірі приємним доповненням, проте необхідно враховувати, що бейджі можуть видаватися як за високі результати, так і за низькі. 3. Дошки лідерів (leaderboards), які відображають прогрес гравця щодо інших в ігровому просторі.

Включення елементів гейміфікації в процес вивчення іноземної мови істотно підвищує мотивацію, яка досягається за рахунок сюжету та інтерактивності освітніх ігор. Презентації є першим кроком гейміфікації навчання іноземної мови. Іншим прикладом використання гейміфікації при вивченні англійської мови може служити Конкурс читців «The best reader», побудований за принципом відкритого виступу, що імітує змагання менестрелів. Мета конкурсу читців – викликати інтерес до вивчення мови, розвивати мовну компетенцію і міжпредметні зв'язки. Перший етап проходить в групах, де студенти змагаються між собою в читанні віршів англійською мовою. У фінал виходить один студент від групи. Змагання проходить в актовій залі, стіни якої прикрашені висловлюваннями англійських письменників. На імпровізованій сцені студенти читають вірші. Журі оцінює їх за різними

параметрами: фонетика, правильність викладу, вираз, артистизм.

Цікавим підходом до навчання є рольові ігри. Моделюючи реальні ситуації, і досить складні, можна домогтися високих результатів. Незважаючи на ігровий характер ситуації, вдається дати емоційний контекст, застосувати на практиці знання, які виявляться корисними в реальному житті. І в подальшому учням буде простіше згадувати отримані знання, якщо вони попрактикуються на рольовому тренінгу.

Рольові ігри завжди використовувалися на заняттях іноземною мовою як спосіб закріплення мовного матеріалу і своєрідна розрядка. Ігрова форма занять створюється за допомогою ігрових технік, служить засобом мотивації, стимулювання навчальної діяльності. У грі немає викладача і студента. Там є ролі і дії, і всі учасники навчають один одного. Ігрове навчання ненав'язливе. Як правило, до гри всі відкриті.

Практично за будь-якою темою можна вигадати цікаві ігри та ввести їх у навчальний процес. Які види рольових ігор можливо реалізувати на занятті? Від телефонної розмови до ведення переговорів. Від покупки товару в магазині до відвідування стоматолога, влаштування на роботу (співбесіда), відкриття рахунку в банку, отримання кредиту, проходження митниці.

На закінчення слід зазначити, що іноземна мова як навчальна дисципліна задовольняє всі вимоги, які можуть бути пред'явлені до гейміфікації освітнього процесу. Створити ігрову ситуацію, яка відображатиме реальність, розробити стратегію оволодіння новими знаннями, запропонувати мотивацію у ході вивчення англійської мови – необхідність, що не заперечує традиційних підходів, але служить прекрасним доповненням до них.

Список використаних джерел

1. Zichermann G., Linder J. Game-based marketing: inspire customer loyalty through rewards, challenges, and contests. – John Wiley & Sons, 2010.

2. Kim A.J. Community building on the web: Secret strategies for successful online communities. – Addison-Wesley Longman Publishing Co., Inc., 2000.
3. Kapp K. M. The gamification of learning and instruction: game-based methods and strategies for training and education. – John Wiley & Sons, 2012.
4. Van Staalduin J.P., de Freitas S. A Game-Based Learning Framework: Linking Game Design and Learning // Learning to play: exploring the future of education with video games. – 2011. – Т. 53. – Р. 29.
5. Невоструев П.Ю. Применение концепции игрофикации в рамках разработки контент-стратегии // Евразийское научное объединение. – 2015. – Т.1. – № 3(3). – С. 73–74.
6. Геймификация в e-learning // Про e-learning. [Электронный ресурс.]. 2014. No 1. – Режим доступа: <http://e-learningcenter.ru/wp-content/uploads/2014/02/012014-1.pdf>
7. Дирксен Д. Искусство обучать: как сделать любое обучение нескучным и эффективным. М.: Изд-во Манн, Иванов и Фербер, 2013.
8. Краснова Т.И. Геймификация обучения иностранному языку // Молодой учёный. [Электронный ресурс.]. No 11 (91), 2015. – Режим доступа: <http://www.moluch.ru/archive/91/19871/>
9. Якорев Д. Почему мы получаем удовольствие от компьютерных игр. [Электронный ресурс.]. 2014. – Режим доступа: <http://wiki.itorum.ru/2014/01/pochemu-my-poluchaem-udovolstvie-ot-kompyuternyx-igr/>

Христина Батура

Національний авіаційний університет

м. Київ (Україна)

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У МОВІ

Ще з давніх часів у мовленні з'явилися фразеологізми – мовні одиниці, що впродовж багатьох років збагачують мовлення мовця та відображають традиції і звичаї кожного народу, а також нагадують нам про його історію та фольклор.

Фразеологізми – усталені словосполучення, які сприймаються як єдине ціле і вживаються носіями мови в

стійкому оформленні [3]. Про більшість із них ми дізнаємося в буденному житті і користуємося ними, не замислюючись.

Уживаючи фразеологізми, ми:

- посилюємо відвертість і образність тексту;
- створюємо потрібну стилістичну тональність (урочистості, піднесеності або зниження);
- більш яскраво та емоційно висловлюємо своє ставлення до інформації й передаємо почуття та оцінки.

Фразеологізми роблять мовлення виразнішим, влучнішим, дотепнішим. Однак, є одна проблема – вони не мають правил, тому їх можна лише вивчити один по одному [2].

Існують різноманітні класифікації фразеологізмів. Найпопулярнішою є класифікація за ступенем злиття їх компонентів, яку розробив французький мовознавець Ш. Баллі і доповнив російський учений В.В. Виноградов.

Таким чином, виділяють три типи фразеологізмів [3]:

- фразеологічні сполучення;
- фразеологічні зрощення;
- фразеологічні єдності.

Фразеологічні сполучення – звороти, в яких самостійне значення кожного слова є абсолютно чітким, але один із компонентів має зв'язане значення [1]. Наприклад: *Adam's apple* – Адамове яблуко; *to rack one's brains* – сушити голову (посилено думати, згадувати); *a bosom friend* – нерозлучний друг; *Sisyphian labor* – Сізіфова праця.

Фразеологічні зрощення – семантично неподільні фразеологічні одиниці, значення яких не впливає зі значень їх компонентів [1]. Наприклад: *tit for tat* – око за око; *to rain cats and dogs* – лити як з відра; *be at one's beck and call* – бути на побігеньках; *to kick the bucket* – загнутися, померти.

Фразеологічні зрощення називають ще **ідіомами**, тобто це фразеологізми з повною втратою внутрішньої форми.

Фразеологічні єдності – семантично неподільні фразеологічні одиниці, цілісне значення яких умотивоване значенням їх компонентів [1]. Наприклад: *to burn bridges* –

спалювати мости; to paint the devil blacker than he is – згущувати фарби; to put a spoke in one's wheel – вставляти палиці в колеса; to be narrow in the shoulders – не розуміти жартів.

Такі сполуки можуть уживатися у прямому і переносному значенні, а також можуть поповнюватися іншими компонентами.

Багато мовознавців до фразеологізмів відносять фразеологічні вислови, тобто прислів'я, приказки, афоризми.

Фразеологічні вирази – стійкі в своєму складі і вживанні фразеологічні звороти, які цілковито складаються зі слів з вільним номінативним значенням і семантично подільні [1]. Наприклад: *live and learn – століття живи, століття вчися; many men, many minds – скільки голів, стільки і розумів; easier said than done – легко сказати, ніж зробити.*

До джерел фразеології можемо віднести такі:

1) Антична література:

старогрецькі: *Achilles heel – ахіллесова п'ята; Gordian knot – гордіїв вузол; Sisyphean labor – сізіфова праця.*

староримські: *cross the Rubicon – перейти Рубікон; man is wolf to man – людина людині вовк; Hanging Gardens of Babylon – сади Семіраміди; Ariadne's thread – нитка Аріадни; wolf in sheep's clothing – вовк в овечій шкурі.*

2) Біблія: *the apple of one's eye – берегти, як зіницю ока; Sodom and Gomorrah – Содом і Гомора; in the sweat of one's brow – у поті чола; Tower of Babel – вавилонська вежа; man does not live by bread alone – не хлібом єдиним живе людина; stumbling block – камінь спотикання.*

3) Фольклор: *can't see the forest for its trees – за деревами лісу не бачити, тобто упускати головне через надмірну увагу до дрібниць; there is no rose without a thorn – немає троянди без шипів, тобто не буває радощів без прикроців; the last straw breaks the camel's back – остання соломинка ламає спину верблюда, тобто остання крапля переполює чашу; a rolling stone gathers no moss – кому на місці не сидиться той добра не наживе; speak of the devil – про вовка промовка.*

4) **Торгівля та сільське господарство:** *true coral needs no painter's brush* – справжній корал не потребує пензлика художника, тобто хороший товар сам себе хвалить; *time is money* – час – це гроші; *separate the husk from the grain* – відділити лушпиння від зерна, тобто відрізнати важливе від другорядного; *sow one's wild oats* – сіяти дикий овес, тобто грішити в молодості; *take the bull by the horns* – брати бика за роги, тобто рішуче діяти.

5) **Людські стосунки:** *to have a horror of* – викликати огиду; *have iron nerves* – мати залізні нерви; *head over heels in love with someone* – по вуха закохатися; *to burst into tears* – плакати; *love is blind* – любов сліпа; *all's fair in love and war* – на війні і любові всі методи хороші.

6) **Висловлювання відомих людей:** *It does not matter how slowly you go so long as you do not stop*. Не важливо наскільки повільно ти рухаєшся, головне не зупинятися. *Confucius* (Конфуцій); *To have another language is to possess a second soul*. Володіти іншою мовою — це як мати другу душу. *Charlemagne* (Карл Великий); *It's easy to quit smoking. I've done it hundreds of times*. Кинути палити легко. Я сам кидав разів сто. *Mark Twain* (Марк Твен); *To be or not to be* – Бути чи не бути; *Words, words, words* – Слова, слова, слова; *Et tu, Brute?* – І ти, Бруте? *Shakespeare* (Шекспір) і т.д.

Таким чином, ми з'ясували, що існує певна класифікація, яка допомагає виділити, схематизувати, проаналізувати та описати фразеологізми, а також методизувати їх вивчення. А самі фразеологічні одиниці мають різноманітне походження, яке пов'язане з історією, культурою та менталітетом певного народу. Вони роблять мовлення красномовнішим, багатшим та дотепнішим, а до того ж допомагають чіткіше передати переживання, думки, почуття та емоції мовця.

Список використаних джерел

1. Класифікація фразеологізмів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1016031648103/dokumentoznavstvo/klasifikatsiya_frazeologizmv

*Наталія Василичина,
Альбіна Голоднюк
Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)*

СТУДЕНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО- ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Спрямованість України до вимог ЄС потребує розробки нових освітніх моделей професійної підготовки фахівців туризму, здатних забезпечити сталий розвиток туризму. Нинішня криза освітньої системи пов'язана з тим, що, будучи за своєю природою явищем консервативним, освіта у своєму розвитку відстає від динамічного суспільного розвитку. А випускники навчальних закладів, зустрівшись із викликами вільного ринку, часто відчують розгубленість, труднощі у вирішенні професійних і життєвих проблем.

На відміну від європейських країн із стійкою історичною традицією розвитку туризму, Україна змушена фактично заново, хоча й не на порожньому місці, створювати сучасну національну систему. Але без минулого не побудуєш майбутнього. Тому складається думка, що сьогодні недостатньо одних теоретичних знань. Головним є розвиток інтуїції та творчих здібностей [2].

Усі ці обставини вимагають формування у майбутніх фахівців істотно нових якостей. Заклади вищої освіти країн ЄС, що здійснюють підготовку фахівців туризму, модифікують програми, мають тісні зв'язки з підприємствами, завдяки чому їх пропозиція відповідає потребам ринку. Найчастіше зустрічаються такі форми підвищення кваліфікації: 1) конференції і симпозіуми; 2) лекції закордонних професорів; 3) закордонні стажування; 4) докторська підготовка та семінари; 5) післядипломне навчання; 6) стажування у фірмах,

консультації; 7) комп'ютерні курси; 8) літні школи. Навчання у вищих навчальних закладах ЄС здійснюється у формі лекцій, семінарів, лабораторних робіт, самостійних робіт, проєктів [2].

В Україні здійснюється іншомовна підготовка фахівців за усіма напрямками. Однак, незалежно від спеціалізації, однією з постійних проблем для випускників ЗВО стає *недостатність здобутих практичних навичок володіння англійською мовою*, коли роботодавцям необхідно проводити навчання співробітників вже на робочому місці, втрачаючи не тільки час, а й кошти, що спричиняє до своєрідного *парадоксу* – *підприємство ставить вимогу до майбутнього фахівця мати обов'язково іношомовну компетенцію при прийомі на нове місце праці в той час, як випускник ЗВО не може здобути цього досвіду, оскільки не може знайти роботу з цієї ж причини* [5].

Іноземна мова є предметом «діяльнісним». Її не досить «знати», нею треба оволодіти – як діяльністю. А з іншого боку, мова не є і самодостатньою діяльністю, навіть якщо під терміном «мова» розуміти спілкування. Бо воно – спілкування – теж не є самодостатнім, самоцінним. Насправді мова, якщо її трактувати і крізь призму цього поняття, є лише засобом позамовної діяльності. Коли людина не може самотужки досягнути потрібну мету, вона «шукає» і «залучає» до цього іншу людину (чи людей) – «партнера». Саме так, з допомогою мови (звуків чи знаків), діє спілкування, але воно завжди виступає інструментом позамовної діяльності. Навчання мови спрямоване, відтак, на засвоєння її інструментальної функції. Її, цю функцію, і називають комунікативною. Поза діяльністю вона не виявляється [3, 4].

З цього випливає, що навчання мови – і рідної у ранньому дитинстві, і згодом іноземної, – означає навчання не слів і не правил граматики, а тієї функції, яку вони можуть виконувати у життєдіяльності людини. Але це означає, що, коли навчаємо нерідних мов, мусимо найперше дбати, аби в цьому процесі була присутня сама якась позамовна діяльність, яка диктувала б

потребу мовного акту. У термінах педагогічної науки це означає навчання на діяльнісній основі [4].

Дещо спрощено такий підхід передбачає зосередження акценту на «практичному» застосуванні мови – не в майбутньому, а тепер, у процесі навчання. Будь-яке висловлювання на уроці за допомогою мови повинно мати діяльнісну мету, впливати з потреб діяльності. Адекватна технологія навчання мови покликана постійно забезпечувати таку потребу, бодай в умовному вигляді, що диктують можливості уроку. Механічне, немотивоване проговорювання чи заучування слів, словосполучень, речень, як і слухання чи читання пустопорожніх фраз не є повноцінним навчанням [1, 5].

Такі міркування підводять нас до визначення реальної мети навчання іноземної мови у вищих закладах освіти. Найпершою і головною мусимо вважати сьогодні мету практичну. Що стосується «освітньої» чи «виховної» цілей, то їх можна досягати, головним чином, лише через реалізацію практичної, коли мова зможе бути використана як засіб пізнання.

Практична мета завжди націлена на потреби діяльності людини. Вона не диктується державною ідеологією чи політикою, а відбиває інтереси окремої особи, а тому за змістом, відповідаючи загальній вимозі слугувати інструментом її діяльності, не може бути однаковою для всіх, як освітня чи виховна цілі. Бо різні види людської діяльності, до чого готуються студенти, ставлять дещо різні вимоги до функції мови. Практична мета тут узгоджується зі специфікою майбутньої діяльності студента, але при цьому залишається практичною [3, 5].

Беручи до уваги вищезгадані технології та тенденції іншомовної підготовки студентів в ЗВО освіти, акцентуємо нашу увагу у цьому дослідженні на теоретичних і методичних засадах студентської конференції як необхідної складової іншомовної підготовки майбутніх фахівців. Існують певні

теоретичні переваги науково-дослідної роботи студентів на різних етапах підготовки, серед них такі:

1. Формування мислення, розвиток аналітичних здібностей, словникового запасу, здатності до самоорганізації.

2. Вміння не тільки поставити наукову ціль, але і за результатами аналітичної роботи досягти і чітко сформулювати підсумки, які стверджувально розкривають сутність закономірностей.

3. Розвиток креативності і творчий підхід до наукової праці.

4. Розвиток ораторського мистецтва, вміння переконувати, впливати на думку інших, наводити відповідні приклади, використовувати доцільні цитування робіт як із новітніх джерел, так із відомих майстрів наукової праці [1, 3].

Участь у конференціях дає можливість студентам здобувати та удосконалювати свій досвід позапрограмного міжособистісного спілкування іноземною мовою, виходячи за рамки класичного навчального матеріалу; публічних виступів перед аудиторіями, різноманітними за кількісним та якісним складом; формувати навички гнучкого мислення, оперативного переключення думок та відповідей на запитання на різні теми; розширювати свій словниковий запас, «шліфувати» фахову термінологію.

Крім того, студентські конференції є своєрідними рекламними майданчиками для слухачів, що дає їм впевненості у своїх знаннях та спроможностях, стимулює на подальше вивчення іноземної мови, вміння неформального спілкування.

Практичні засади реалізуються в таких напрямках роботи, як освоєння суспільних компетенцій, які необхідні для успішної адаптації в умовах глобалізації, дослідження прикладного досвіду країн світу, активізації можливостей студентської мобільності, розробці способів підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці, відслідковування розвитку комп'ютерних технологій в сучасній освіті і революції можливостей у загальному сенсі [5].

Аналіз студентських конференцій дає можливість об'єктивного та оперативного корегування змісту навчальних програм, розвитку форм та методів викладання іноземних мов, застосування тих чи інших технологій, прийомів навчання.

Практичний досвід і набуті під час підготовки теоретичні знання допомагають студентам ЗВО в набутті освіти і подальшому працевлаштуванні. Тому доцільність проведення конференцій зумовлена, в першу чергу, бажанням студента пізнати самого себе, розвинути певні якості, стати цікавішим, вести активну наукову та творчу діяльність і, таким чином, потрапити в поле зору майбутніх роботодавців [4].

Таким чином, на сучасному етапі, коли професійна освіта зокрема туристична, виступає посередником інтеграційних процесів, сфера послуг потребує професіоналів, які володіють інноваційними технологіями та програмами, особливостями спілкування з клієнтами, іноземними мовами та толерантним мисленням.

Тому, з огляду на важливе економічне значення туризму, на його стрімкий та глобальний світовий розвиток, а також прагнення України інтегрувати у світове туристичне суспільство, є доцільною модернізація складу професійної туристичної освіти, зокрема розробка інноваційних моделей професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців з метою створення іншомовного професійно-орієнтованого середовища для успішної фахової самореалізації в сучасних умовах євроінтеграції.

Список використаних джерел

1. Люлька Л.А. Іншомовна комунікативна компетенція та комунікативне навчання іноземних мов / Люлька Л.А. // Науковий часопис / Національний пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2007. – Вип. 6. – С. 46-52.
2. Підвищення ефективності вищої освіти і науки як дієвого чинника розвитку та інтеграції в європейське співтовариство: Рішення колегії М-ва освіти і науки України від 27.02.04 № 3/1-4 // Інформ. зб. М-ва освіти і науки України. – 2004. – № 7. – С. 3.

3. Alpin R. The Ones Who Got Away: the Views of Those Who Opt Out of Languages // Languages Learning Jornal. – 1991. – №4. – p.7 – 214.
4. Bachman Lyle F. and Palmer Adrian S. The Construct Validation of Some Components of Communicative Proficiency // TESOL Guarterli. – 1982. – Vol. 16. – September. – № 3. – P.449-465.
5. Education and Society Today / Ed. by Harnett and Naich. – N.-Y. 1986.

Аріна Вознюк

*Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)*

ВІРТУАЛЬНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ДОПОМІЖНИЙ ЗАСІБ ВИКЛАДАННЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У рамках ери інформаційного суспільства віртуальний простір постає активним середовищем перебування для молоді – при чому не лише як засіб спілкування або платформа для розваг, а й у ролі платформи освітньої. Такий інноваційний підхід до надання навчальних послуг у поєднанні з традиційними для закладів вищої освіти методами викликає зацікавлення серед дослідників у сфері педагогіки.

На сьогодні існує чимало праць щодо доцільності «віртуального режиму» для дистанційної форми навчання. За таких умов розробляється навчальна програма, заснована виключно на самостійній роботі студентів, а зв'язок із викладачем підтримується через телекомунікації – наприклад, Skype. Дійсно, сучасний рівень розвитку комп'ютерних технологій надає надзвичайно широкий спектр можливостей запровадження в систему освіти інноваційних форм і технік викладання, які сприятимуть поглибленню та кращому засвоєнню знань. Однак слід зауважити, що такий вид діяльності потребує постійного контролю з боку викладача та може виявитися малоефективним в окремих випадках. Більше того, нестача нагляду з боку викладача може зумовити хибне використання інформаційних технологій і засобів віртуального

освітнього середовища студентами під час їхньої самостійної роботи.

З огляду на зазначене вище, слід розглядати тактику використання віртуального простору в освіті не як повноцінну форму дистанційного навчання, а радше як допоміжний засіб викладання у ЗВО. За допомогою віртуального середовища можливо повністю ознайомити студентів зі структурою навчання: розмістити у вільному доступі дані щодо навчальної програми дисципліни, перелік необхідних до виконання завдань, теоретичні матеріали, засоби для самоконтролю, запровадити форум та онлайн-конференції студентів і викладача. Однак мультимедійні технології все частіше знаходять своє застосування й на фактичних заняттях в аудиторії – аудіо- та відеозаписи, презентації все активніше входять у систему підготовки фахівців у сучасних освітніх закладах. У тісному зв'язку з видами віртуальної позааудиторної взаємодії між викладачем і студентами ці – уже доволі звичні – педагогічні методи будуть здатні утворити інноваційний режим навчання з імовірно вищим рівнем ефективності.

Завдяки застосуванню технологій віртуального освітнього середовища за умови нагляду з боку викладача стає можливим урегулювання розподілу навантаження на години аудиторної та самостійної діяльності студентів, що в свою чергу відкриває шлях використанню нових форм і засобів навчання, а також неодмінно сприятиме підвищенню мотивації як педагогічного персоналу, так і серед власне «майбутніх фахівців».

Елена Волик

*Донецкий юридический институт
г. Мариуполь (Украина)*

ОПТИМИЗАЦИЯ ПРОЦЕССА ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ ПРИ ПОМОЩИ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ СРЕДСТВ

*В данной статье проводится теоретическое обоснование
целесообразности и эффективности применения*

мультимедийных технологий при преподавании иностранных языков. Также обращается внимание на некоторые недостатки компьютеризации обучения.

Социально-экономические изменения в обществе влияют на систему подготовки специалистов в высших учебных заведениях, в частности, по иностранному языку, вызывают необходимость её усовершенствования за счёт использования средств информационно-коммуникационных технологий. Анализ отечественного и зарубежного опыта использования информационных технологий свидетельствуют о том, что они играют большую роль в изучении иностранных языков.

Необходимо отметить, что в последнее время наблюдается большая заинтересованность данной темой. Методисты, в том числе Т.Е. Сахарова, Ф.М. Рабинович, Г.В. Рогова, указывают на необходимость использования динамичных мультимедийных средств в обучении иноязычному аудированию. Т.В. Карамышева, О.В. Шлыкова отмечают, что с помощью компьютера преподаватель может создавать коммуникативные ситуации, максимально приближенные к реальной жизни. О.Г. Молянинова подчёркивает, что используя компьютер для контроля качества знаний, преподаватель достигает большей объективности оценивания.

Однако многие исследователи указывают, что всё еще не существует грамотно подобранных пособий и проработанных методических комплектов. До сих пор подбор мультимедиа материалов остается в компетенции преподавателя. Поиск материалов осложняется тем, что не существует общей информационной базы. Таким образом, результат использования средств мультимедиа в значительной степени зависит от мотивации и опыта преподавателя.

Целью данной статьи является анализ и обобщение последних исследований по теме, а также теоретическое обоснование целесообразности и эффективности применения мультимедийных технологий при преподавании иностранных

языков. Важно также обратить внимание на некоторые недостатки компьютеризации обучения.

Как показывает практика, использование современных информационных технологий на занятии обеспечивают развитие коммуникативных, творческих и профессиональных знаний курсантов, стимулирует их потребность в самообразовании. Идея мультимедиа заключается в использовании различных способов подачи информации. Включение в ход занятия по иностранному языку видео- и звукового сопровождения текстов, высококачественной графики и анимации позволяет сделать излагаемый материал информационно насыщенным и удобным для восприятия, мощным дидактическим инструментом благодаря способности одновременного воздействия на различные каналы восприятия информации.

Рациональное применение ТСО на занятиях позволяет:

- восполнять отсутствие естественной иноязычной среды на всех этапах обучения; даёт возможность сочетать логический и образный способы освоения информации;
- активизировать образовательный процесс за счет усиления наглядности;
- достигнуть интерактивного взаимодействия с курсантами;
- включаясь в учебный процесс, где используются мультимедийные технологии (сетевые технологии, электронные пособия и др.), курсант становится субъектом коммуникативного общения с преподавателем, что развивает самостоятельность и творчество в его учебной деятельности;
- осуществлять обучение с учетом индивидуальных типологических особенностей каждого курсанта;
- создавать лучшие условия для программирования и контроля;
- обеспечивать ускоренное формирование и развитие навыков слухового самоконтроля;

- максимально использовать аналитические и имитационные способности курсантов, полнее мобилизовать их внутренние ресурсы;

- выполнять многие активные виды упражнений со всеми курсантами одновременно, включая говорение [2, с. 25].

Кроме того, виртуальное присутствие пользователя в программной обучающей среде мобилизует все основные каналы восприятия новой информации – визуальный, слуховой и моторный. Они начинают работать параллельно и согласованно – так, как это обычно происходит в обыденной реальности. Воспринятая таким образом информация, опирающаяся не на рассеянное, а на избирательное внимание, эффективнее поддается обработке в результате речемыслительных операций, надежнее хранится в памяти и быстрее из нее извлекается [1, с. 84]. Интернет также обладает колоссальными информационными возможностями, всемирная сеть стала неотъемлемой частью современной действительности. Наиболее положительным в использовании Интернета является его информативность, а также велика его роль в повышении мотивации обучения. Если в традиционном учебнике материал статичен, то в компьютере он подается с помощью аудио, видео и анимации [1, с. 90]. Все тексты в Интернете аутентичные. Информация в сети, как правило, актуальна, соответствует последним данным, многопланова и выставлена носителями языка. Эффективность использования мультимедиа зависит от того, как преподаватель подготовил курсантов к прослушиванию или просмотру видеофильма, нацелил их на определенную деятельность, как организовал последующую работу на материале. На всех этапах работы с мультимедиа комментарии преподавателя занимают ведущее место. Информационные образовательные ресурсы должны не заменять педагогические технологии, а сделать их более результативными. Они призваны оптимизировать трудозатраты педагогов, чтобы учебный процесс стал более эффективным. Информационные технологии призваны разгрузить

преподавателя и сосредоточиться на индивидуальной и творческой работе. Компьютерные программы обеспечивают также и всесторонний (текущий, рубежный, итоговый) контроль учебного процесса. При использовании компьютера для контроля качества знаний курсантов достигается большая объективность оценки. Кроме того, компьютерный контроль позволяет сэкономить учебное время, так как осуществляется одновременная проверка знаний всех курсантов. Это даёт возможность преподавателю уделить больше внимания творческим аспектам работы с курсантами.

Все перечисленные преимущества компьютерной формы обучения помогают решить основную задачу языкового образования – формирование у будущих правоохранителей языковой компетенции.

Современные автоматизированные учебные курсы могут широко использоваться для ознакомления с новым языковым материалом на этапе тренировки и применения знаний, навыков и умений. С их помощью курсанты могут выполнять следующие виды учебной деятельности:

- изучать лексический материал;
- совершенствовать понимание аудиотекста;
- развивать технику чтения;
- овладевать грамматикой;
- учиться письменной речи;
- тренировать произношение и т.п.

Компьютер позволяет моделировать условия коммуникативной деятельности, реализовывать их в различных учебных упражнениях ситуативного характера, ролевых играх, практических и факультативных занятиях, косвенно изучать грамматику, помогать студентам создавать собственные высказывания и быстро реагировать на вариантность ответов. Среди программных средств, направленных на компьютеризированное обучение иностранным языкам, можно назвать языковые игры, поэтапное чтение, реконструкцию текста (Conversation Techniques, Self-Discovery, Pieces of Good

Advice, Puzzle Stories), компьютерные программы ("Learn to Speak English", "Tell me more", "Business English") и разнообразные компьютерные словари, электронные энциклопедии, автоматизированные тестовые системы.

Таким образом, методика использования компьютеров в изучении иностранных языков является перспективным направлением. Традиционные формы контроля учебной деятельности: письменное тестирование, устный опрос, диктант, сочинение, перевод, зачет и экзамен – не всегда достаточно объективные, точные и оперативные. Компьютеризированное обучение языкам позволяет контролировать учебную деятельность курсанта с высокой точностью и объективностью, осуществляя при этом постоянную обратную связь. Кроме того, новые мультимедийные средства, в которых используется аудиовизуальный формат, предоставляют возможности, которых традиционные учебники предоставить не могут. Наличие таких средств дает преподавателям возможность планировать такие виды деятельности, которые вносят элемент заинтересованности в учебный процесс. Они позволяют создать активную коммуникативную среду, в которой осуществляется обучение. Взаимодействие студента с компьютером, таким образом, из простого обмена информацией или выполнения команд превращается в многогранную деятельность в этой среде, благодаря чему перед ним открываются действительно неограниченные возможности.

Однако частое применение мультимедиа на занятиях позволило преподавателям сделать вывод о некоторых недостатках таких технологий.

Прежде всего, при использовании мультимедийных учебных материалов следует учитывать, что такой вид информации приводит к умственным и эмоциональным перегрузкам обучаемых, и достаточно резко сокращает время, необходимое на усвоение материала [3, с. 150].

Важным условием реализации и внедрения мультимедийных технологий в образовательный процесс

является наличие специально оборудованных аудиторий с мультимедийным проектором, компьютером для преподавателя, экраном или мультимедийной доской, а также наличие доступной среды, в которой протекает учебный процесс (компьютерных классов, электронных библиотек, медиатеки, доступа в Интернет и др.). Перед каждым занятием технику необходимо проверять, настраивать, иногда исправлять неполадки, с чем преподаватель иностранного языка не всегда может справиться. Для оптимальной работы мультимедийного кабинета необходим системный администратор.

Разработка собственных мультимедийных ресурсов, которые более направлены на специфику каждого вуза, предполагает наличие в вузе подразделений, в которых есть высококвалифицированные специалисты в области информационных технологий, умеющие разрабатывать электронные курсы, что возможно не в каждом вузе. Самостоятельно преподаватели не могут создать программный продукт высокого качества.

Необходимо также отметить, что психологи не считают идею полной автоматизации обучения практически реализуемой и гуманной. Обучение немыслимо без воспитывающего воздействия личности обучающего на учеников, а для этого необходим непосредственный контакт. Таким образом, лишь грамотное и умеренное использование компьютера на занятии может привести к хорошему результату.

Список использованной литературы

1. Молянинова О.Г. Мультимедиа в образовании (теоретические основы и методика использования) : монография / Молянинова О.Г. – Красноярск : Изд.КрасГУ, 2002. – 300 с.
2. Карамышева Т.В. Изучение иностранных языков с помощью компьютера / Карамышева Т.В. – С.П. : Союз, 2001. – 192 с.
3. Шлыкова О.В. Культурный феномен мультимедиа и его возможности для учебного курса в гуманитарном вузе / Шлыкова О.В. // Учёные записки Московского гуманитарного педагогического института. – М., 2003. – С. 144-152.

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ ЛОГІСТИКИ

Разом із глобалізацією вітчизняної освіти у системі вищої школи України відбувається пошук нових ефективних методів освіти. Організація та реалізація сучасного освітнього процесу передбачає технологізацію останнього, тому що вона дозволяє досягти позитивного результату найбільш раціональними методами і виступає в якості наукового обґрунтування практики навчання і виховання. Сьогодні під впливом різних факторів освітній процес вищої школи стає більш гнучким і динамічним, прагне адаптуватися до потреб окремого користувача і забезпечувати вигоди суспільства в цілому. Нові інформаційно-комунікаційні технології можуть суттєво змінити зміст і технології навчального процесу і мають ключове значення для формування професійних компетенцій майбутніх фахівців різних сфер, у тому числі й логістичної.

Серед таких технологій швидкими темпами розвиваються технології хмарних обчислень. Особливості впровадження хмарних технологій у навчальний процес знаходимо в доробках таких науковців як В. Биков (формування інформаційно-комунікаційних технологій навчальних закладів і моделей відкритої освіти [1]), О. Гриб'юк (перспективні напрями використання хмарних технологій в освіті [2]), М. Григорак (застосування віртуальних лабораторій у хмарному середовищі для підвищення професійної компетентності менеджерів з логістики), Ю. Дюлічева (особливості управління навчанням у «хмарах» [3]), Г. Кисельов (застосування хмарних технологій у дистанційному навчанні [6]).

Під «хмарними» обчисленнями (англ. cloud computing) розуміють технології розподіленої обробки даних, за яких комп'ютерні ресурси і потужності надаються користувачеві як

інтернет-сервіс [3]. Поширеним є визначення Національного Інституту Стандартів і Технологій США (NIST), за яким хмарні обчислення (Cloud Computing) – це модель зручного мережного доступу до загального фонду обчислювальних ресурсів (мереж, серверів, файлів даних, програмного забезпечення і послуг), які можна швидко надати за умови мінімальних управлінських зусиль і взаємодії з постачальником [8].

В Україні термін «хмарні технології» почали вживати з 2008 року, але під хмарою в той час розуміли безкоштовні хостинги поштових служб для студентів і викладачів. Усі інші інструменти, які наразі пропонуються для використання в хмарі, були відсутні через брак інформації і навичок використання [3].

Сьогодні хмарні технології створюють унікальні можливості для формування глобального інформаційного середовища відкритої освіти і підготовки кадрів. З'являється можливість використання хмарних технологій як для реалізації основних функцій управління процесом навчання, так і для вирішення проблеми спільної роботи великої кількості користувачів завдяки можливості повсякчасного, повсюдного, зручного і швидкого доступу до обчислювальних ресурсів в процесі навчання, а також перенесення традиційного програмного забезпечення у хмарне середовище, організації централізованого мережного зберігання і опрацювання даних [1, с.10].

Як і будь-яка технологія, хмарні технології мають як свої переваги, так і недоліки. Найбільш поширений економічний аргумент на користь хмарних обчислень – це можливість заміни капітальних затрат операційними (CAPEX/OPEX). Перехід на хмарні обчислення дозволить позбавитись необхідності інвестувати гроші в обладнання та дороге технічне обслуговування, в результаті чого звільняються кошти, які можна витратити для вирішення пріоритетніших задач [1, 3, 6].

Другим важливим аргументом є доступність і гнучкість: «хмари» доступні всім і скрізь, де є Інтернет і з будь-якого пристрою, де є браузер. Користувач може використовувати всі

доступні в «хмарі» обчислювальні потужності. Таким чином виші можуть заощадити гроші, заохочуючи студентів і викладачів наслідувати принцип «принеси свій власний гаджет», оскільки кожен пристрій може бути підключено до мережі через хмарні технології. Відповідно, кожен студент зможе отримати доступ до мережі навчального закладу та, за лічені хвилини, отримати необхідний матеріал [7].

Попри всі свої переваги хмарні технології мають низку недоліків. Серед них найчастіше зазначають такі: для роботи з «хмарою» необхідне постійне підключення до мережі; користувачеві доступно тільки те програмне забезпечення, яке є в «хмарі»; сьогодні відсутні технології, що забезпечують 100% конфіденційність даних; втрата інформації в «хмарі» означає неможливість її відновлення [3].

Варто підкреслити, що підготовка фахівців із логістики також потребує впровадження інноваційних підходів і методів навчання, бо, як стверджують експерти, сьогодні практично неможливо забезпечити необхідну споживачам якість обслуговування і ефективність логістичних операцій без застосування інформаційних систем і програмних комплексів для аналізу, планування і підтримки прийняття комерційних рішень. Більше того, саме завдяки розвитку інформаційних систем і технологій, що забезпечили можливість автоматизації типових операцій в транспортних і складських процесах, логістика стала домінуючою формою організації руху товарів на висококонкурентних ринках транспортних послуг [4]. Всі сучасні напрями розвитку ринку транспортно-логістичних послуг орієнтовані на активне використання електронних форм забезпечення ділових операцій. Прояв цього знаходимо і в назвах нових, перспективних та ефективних електронних технологій: emobility; e-business; e-logistics і ін. Про перспективи використання хмарних технологій в логістиці свідчить поява в бізнес-колах терміна «хмарна логістика», а також поява спеціалізованих ІТ-компаній, які пропонують хмарні рішення для сфери логістики [3].

Зазначене вказує на нові можливості, які створюють хмарні технології у логістичному бізнесі. Для використання цих можливостей на практиці потрібні фахівці, які поряд зі сформованими логістичними компетенціями володіють також і навичками роботи в хмарі. Тому, як слушно зазначає М. Григорак, важливим є впровадження вказаних технологій у навчальний процес з метою залучення студентів до роботи у хмарному середовищі у стінах вишу. Засобом досягнення поставлених цілей, стверджує дослідниця, можуть слугувати віртуальні навчально-наукові лабораторії [3, с. 201]. Серед можливостей, які створюють хмарні технології у віртуальних лабораторіях, зазначених дослідницею відзначаємо такі:

1. Технологія проведення навчальних занять в чаті (спілкування в інтернеті, при якому розмова ведеться в реальному часі). Чат – віртуальна аудиторія, яка створюється за допомогою спеціальної комп'ютерної програми і дозволяє організувати групову роботу в режимі реального часу з можливістю текстового групового спілкування і робочої дошки. Види навчальних занять, які можна проводити в чаті: проблемний веб-семінар; задачний веб-практикум; лабораторний практикум в чаті (з використанням презентації); групові консультації в чаті (наприклад, за етапами виконання лабораторної або контрольної роботи); майстер-клас (з використанням презентації). Це дає можливість обговорювати найактуальніші проблеми логістичного бізнесу та методи обґрунтування логістичних рішень.

2. Технологія проведення навчальних занять в системі «Вебінар» (це веб-семінар, онлайн семінар, онлайн-лекція, веб-конференція тощо). Насправді, вебінари схожі на традиційні семінари в вузі: послідовний виклад матеріалу викладачем, доповіді учасників, презентації, показ демонстрацій, запитання і відповіді, опитування викладача, але все це відбувається в режимі реального часу через Інтернет. Організація цього заходу відбувається за допомогою спеціальних веб-технологій, а спілкування – в синхронному режимі прямої трансляції. Таким

чином, вебінар – нова інтернет-технологія, яка дуже активно використовується тими, хто розуміє цінність часу.

Отже, віртуальні навчально-дослідні лабораторії забезпечують можливість спільної роботи студентів-майбутніх логістів і викладачів з використанням хмарних технологій. Розміщуючись в глобальній мережі Інтернет, вони вирішують проблеми відсутності у студентів спеціальної літератури, підтримки наукової комунікації, та сприяють формуванню навичок роботи в хмарі. Віртуальні дослідницькі лабораторії, підтримуючи обмін науковими ідеями, забезпечують можливість спільної роботи дослідників територіально віддалених один від одного. Хмарні технології – це, поза всяким сумнівом, майбутнє баз даних. За допомогою цієї технології, університети зможуть збільшити ефективність своїх методів викладання.

Список використаних джерел

1. Биков В.Ю. Технології хмарних обчислень, ІКТ-аутсорсинг і нові функції ІКТ-підрозділів навчальних закладів і наукових установ / В.Ю. Биков // Інформаційні технології в освіті. – 2011. – № 10. – С.8-23.
2. Гриб'юк О.О. Перспективи впровадження хмарних технологій в освіті / О.О.Гриб'юк // Теорія і методика електронного навчання: збірник наукових праць. [Електронний ресурс] – Вип. IV. 2013. – С.45-59. – Режим доступу <http://lib.iitta.gov.ua/1111/>
3. Григорак М.Ю. Формування професійних компетенцій менеджерів з логістики у віртуальних лабораторіях з використанням хмарних технологій / М.Ю. Григорак // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер. : Економіка і управління. – 2014. – Вип. 29. – С. 197-209.
4. Губин С.В. Информационные технологии в логистике : курс лекций для высших технических учебных заведений / С.В. Губин, А.В. Боярчук. – К. : Миллениум, 2009. – 60 с.
5. Дюлічева Ю.Ю. Про управління навчанням у «хмарах» / Ю.Ю. Дюлічева // Електронні засоби і дистанційні технології для навчання протягом життя : тези доповідей IX Міжнар. наук.-метод. конф., м. Суми, 14-15 листопада 2013 р. / відп. за вип. В. Божкова. – Суми : СумДУ, 2013. – С. 15-16.

6. Кисельов Г.Д. Застосування хмарних технологій в дистанційному навчанні / Г.Д. Кисельов, К.В. Харченко // Системный анализ и информационные технологии : 15-я международная научно-техническая конференция «САИТ-2013», 27-31 мая 2013, Киев, Украина: материалы. – К.: УНК «ИП-СА» НТУУ «КПИ», 2013. – С. 351.
7. Побіженко І.О. Переваги впровадження хмарних обчислень в навчальний процес вищих навчальних закладів / І.О. Побіженко, Т.Г. Білова, В.О. Ярута // Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил. – 2014. – Вип. 4. – С. 167-170. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZKhUPS_2014_4_42
8. Mell P. The NIST Definition of Cloud Computing: Recommendations of the National Institute of Standards and Technology / Peter Mell, Tim Grance [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nvlpubs.nist.gov/nistpubs/Legacy/SP/nistspecialpublication800-145.pdf>

Тетяна Григор'єва

*Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)*

ЛЕКСИКА ХУДОЖНЬОЇ МОВИ. ВИГУК (на матеріалі французької художньої літератури)

Вигук – це частина мови, яка служить для вираження різних емоцій і почуттів, миттєва і спонтанна реакція на якусь дію або судження, а також для того, щоб зробити мовлення виразнішим. Вигук може підкреслити цілий спектр емоцій: радість і бажання, біль і жаль, острах і нерішучість, гордість і зневагу.

Вигук може складатися як з одного або декількох складів, так і з одного або декількох слів. *Quel dommage! De toute manière, je prends celle-ci, ça t'a fait du bien, n'est-ce pas Alexander ? s'assure la cliente auprès de son animal.*

- *Mon Dieu, Alexander, mais qu'avez-vous , mon amour ? gémit la cliente affolée.*
- *Toutes les dix secondes, elle soupire, regarde sa montre, peste entre ses dents:*

- *Bon sang, il est presque midi... Que c'est long, ici ! (Fanny Joly, Double Martin contre Poison Rose)*

- У французській мові є такі приклади вигуків:

Hé! Hé bien! Hélas! Tous deux! Fi ! Aïe ! Ah! !— і багато інших.

Зазвичай на письмі вигук супроводжується знаком оклику, а в усній мові — наголосом.

Значення вигуку часто залежить від того, як його вимовляють. Наприклад, вигук *Ah!* може виражати досить багато емоцій: біль, захоплення, іронію тощо.

Ah, l'alégre! J'avais oublié que ça existait! Heureusement que je n'ai plus treize ans.”(Sophie Kinsella, L'accro du shopping a une soeur). “Ah ! Lui ? Il travaille pour un dénommé.” “Ah! dis- je en jetant un oeil curieux autour de moi, c'est une boutique!” “A quelle heure vous avez terminé? Assez tard. Ah oui, dis- je, un peu jalouse.”

Так само і інші вигуки можуть передавати різні емоції. Наприклад,

”oh“. ”Tu a eu le déménagement... ta soeur.. . Oh, n'en parlons pas. Pensons à nous. A l'avenir“. “*Mais tu dois manger quelque chose! Non! Un café me suffit. Oh, quel dommage!* “*Oh- je suis un peu déçu-, je peux aller chercher une autre cassette . Bravo ! Alors, comment ça se passe entre vous? Oh, parfaitement, dis- je en continuant mon chemin“ (Sophie Kinsella, L'accro du shopping a une soeur)*

Часто можуть виникнути певні труднощі при виборі вигуків:

Ah! i Ha!, Oh! i Ho!, Eh! i Hé!

Ця різноманітність в орфографії залежить від складності передачі в письмовій мові крику, що не артикулюється, або вигуку.

Вигуки можуть бути вираженими:

1. прикметником з прислівником (*Tout doux! Tout beau!*), крики (*Bah!, Ah!, Chut!, Paf!*);

-Tu m'étouffes. Hé, doucement. J'ai un caillou qui me rentre dans la joue.

-Chut ! Boucle - la et regarde. (Boileau-Narcejac, Dans la gueule du loup)

-Tu veux dire qu'elle est formidable. Et on se ressemble tellement, tu ne trouves pas ?

-Hein ?

-Oui, Jess et moi, on est vraiment pareilles ! (Sophie Kinsella, L'accro du shopping a une soeur)

D'en bas, sa petite voix semble très lointaine :

-Hou hou ! Rose ! Martin ! Venez !

-Hourrah ! crie Zoé, en deterrant du fond d'une étagère, un paquet de cent sacs poubelles géants. (Fanny Joly, Double Martin contre Poison Rose)

2. іменником з прийменником і без нього, з означенням (Attention!, Minute!, Par Dieu, Ma foi!, Ciel!, Oh mon Dieu!, Par exemple!)

Jess me retient :

-Minute ! Moi aussi je t'ai apporté un cadeau. C'est pas grand-chose, mais..

Tu devrais devenir docteur ès stockages.

-Bonne idée !

- Dis- moi, tu as branché ton ordinateur ?

-Quais, répond Luke en examinant de près un des oeufs.

-Bien ! Je vais regarder mes e-mails et... pendant ce temps-là, prépare-nous du café.

3. дієсловом (Voyons!, Tiens!, Allons!)

Martin vient d'avoir une idée : «Tiens, j'ai deux francs dans ma poche, ça me donne une bonne idée : je vais aller embêter Termite ! » (Fanny Joly, Double Martin contre Poison Rose)

-Je te présente Luke, mon mari,dis-je vivement.

-Ravi de te connaître ! dit-il en souriant.

-Allons, passons au salon, nous presse maman.(Sophie Kinsella, L'accro du shopping a une soeur)

Велика кількість слів (дієслів, іменників, прикметників) уживається як вигук, для вираження наказу, схвалення, згоди, протесту, здивування, сумніву, прохання, застереження.

"Horreur! Et s'il lui prenait l'idée de rendre visite à Luke"

"Pardon, je n'ai pas entendu ce que Becky faisait de son argent? Demande Luke", "Bon, bravo! C'est magnifique! J'adore ces vieilles étiquettes..."

"Minute! Moi aussi je t'ai apporté un cadeau! C'est pas grand-chose, mais..."

"Allons, ma chérie, l'encourage maman, qui est arrivée sur mes talons, profite-en un peu!" (Sophie Kinsella, L'accro du shopping a une soeur)

-Incroyable ! Et où cette bête pouvait-elle se cacher ?

-Mais partout. Ce ne sont pas les endroits qui manquent. (Boileau-Narcejac, Dans la gueule du loup)

Майже всі вигуки мають французьке походження. Однак часто використовуються слова із інших мов:

baste ! (з італійської *basta*), *bravo !* (з італійської *bravo*, *brave*), *halte !* (з німецької *halten*)

Найчастіше вигуки зустрічаються в діалогах і не мають певного місця в мовленні. Але не треба забувати про те, що вони не повинні з'являтися поміж двох слів, використання яких є не відокремлюваним: між підметом та присудком, між прикметником та іменником.

Ірина Григорова,

Ольга Савченко

Харківський національний університет Повітряних Сил

імені Івана Кожедуба

м. Харків (Україна)

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

На сучасному етапі розвитку освіти культура мови, що вивчається, стає безумовно необхідним елементом вивчення

мови як засобу комунікації у професійному і загальнолюдському контексті. Таким чином, важливою стає імплементація культурологічних аспектів в освітні програми вивчення мови, де набуття культури мовлення на іноземній мові та вивчення аспектів культури іншої країни включає, на думку Патрика Морана, чотири основні взаємопов'язані види взаємодії між тими, хто вивчає мову: знаю про що говорити, знаю як говорити, знаю чому так говорити та знаю самого себе [1].

Так, можна розширити запропоновані види мовленнєвої взаємодії беручи до уваги те, що знання студента про що і як говорити, має під собою певну базу культурологічної інформації. Ця інформація складається з фактів про культуру носіїв мови, яка вивчається, та інформації, яка допомагає вивчати культуру цієї мови, де культурні практики набувалися шляхом тренування і розвитку навичок говоріння, читання та аудіювання на мові, що вивчається, протягом певного часу аудиторних та самостійних годин вивчення мови. Важливим для студента, що вивчає іноземну мову, є адаптація та інтеграція у мовну і мовленнєву культуру мови, що вивчається, за рахунок розвитку культурологічних знань, які допомагають більш легкій адаптації та інтеграції мовленнєвих навичок.

Також слід відмітити, що для студента, який вивчає мову, необхідно розвивати і фундаментальне розуміння культурологічних проекцій, які складаються з сприйняття нової культури, усвідомлення її цінностей та розуміння усіх елементів культурної спадщини, пов'язаних із застосуванням мови у повсякденному та професійному середовищі. Такі знання можуть набуватися лише у процесі безпосереднього спостереження за культурою мови, що вивчається, яке не завжди легко забезпечити без перебування студента у мовному середовищі, мови, що вивчається, але за умови використання сучасних інформаційних технологій та Інтернету візуалізація традицій і культури іншої країни стає можливою у будь-якій точці світу. Студенти можуть відпрацьовувати культурологічні практики під час аудиторних занять (читання текстів з культурологічною складовою, залучення фільмів про культуру і

історію мови, що вивчається, і т. ін.) та під час позааудиторних заходів. На нашу думку, під час позааудиторних заходів студент легше сприймає і засвоює культуру мови, що вивчається, за рахунок психологічної комфортності таких заходів. Тут студент сам може обирати цікаві аспекти культури, аналізувати наявні за темою матеріали і залучати порівняння культур рідної та іноземної мови, що допомагає легшому засвоєнню і сприйняттю матеріалу. Тому що важливим аспектом успішного засвоєння культури мови, що вивчається, є розуміння культури особистісними понятійними одиницями, які базуються на попередньому аналізі і порівнянні різних культур (своїх та іноземної). У такому порівнянні важливими є базові елементи культури іноземної, що легко співвідносяться з базовими елементами рідної культури.

Крім того не слід забувати, що культурний досвід є індивідуальним досвідом кожного студента у тій чи іншій ситуації, де самоусвідомлення себе, як частини культури, не лише рідної, а й іноземної, стає ключовим елементом набуття культурних навичок. Лише людина, яка самоусвідомлює необхідність вивчення культури іноземної мови, яку вона вивчає, як одного з важливих елементів успішного засвоєння мови для повсякденного та професійного використання, може обирати інтенсивність засвоєння культурних практик мови, що вивчається.

Саме тому у нашому університеті курсантам пропонується широкий вибір позааудиторних заходів, пов'язаних з вивченням культури англійської мови. Враховуючи військово-професійну специфіку та вимоги до сучасних освітніх програм, викладачі кафедри розробляють різноманітні тематики культурологічних заходів, в залежності від основних вимог до різних дисциплін по вивченню англійської мови. Так, курсантам перших курсів, які вивчають загально-військові аспекти англійської мови, пропонується ознайомлення з традиційними святами англійських держав, враховуючі військову тематику. Під час таких заходів курсанти обирають самостійно культурологічний аспект, який їх зацікавив і у групі, або індивідуально, роблять

презентації за обраною тематикою. Зроблені презентації курсанти представляють потім іншим зацікавленим у вивченні культури студентам, обмінюючись інформацією та розширюючи свій мовний і культурний кругозір.

Для курсантів других курсів передбачається більший вплив військового аспекту, де до вивчення культур англomовних країн включаються елементи і практики військової культури. Таке використання вивчення культури у тісному контакті з вивченням мови, дає можливість підвищувати внутрішню і зовнішню мотивацію курсантів. Вмотивованість далі вдало закріплюється під час залучення успішних у вивченні мови курсантів до сумісних заходів з представниками країн НАТО, чий делегації постійно прибувають до нашого університету.

Курсанти старших курсів використовують набуті культурологічні мовні навички під час участі у наукових конференціях та розробки доповідей до дипломних робіт на англійській мові. Крім того, вже протягом біля 5 років наші курсанти мають змогу на навчання за кордоном та відвідування військових ЗВО у Європі та Америці, де в житті можуть застосувати набуті культурологічні навички. Після повернення з таких відряджень курсанти з задоволенням діляться своїм досвідом з іншими, таким чином мотивуючи їх до вивчення мови та культури країни, мова якої вивчається.

Список використаних джерел

1. Patric R. Moran Teaching Culture. Perspectives in Practice. Heinle Cengage Learning: 2001.

Svitlana Grynyuk
National Aviation University
Kyiv (Ukraine)

ADULT LEARNING AND EDUCATION CAN LEAD TO BETTER HEALTH AND WELL-BEING (BASED ON GRALE REPORT III)

Today the basic link between health and education is well-established. World societies clearly understand: having more

educated individuals means having more educated societies that leads to having healthier populations thus having strong domestic and world economies. When examining the evidence on how adult learning and education (ALE) relates to health, it is important to highlight some general principles.

Firstly, since it has been established that education is a social determinant of health, it cannot be assumed that there is a simple linear path from better education to better health. Proponents of ALE have long viewed education and learning as a lifelong endeavor that includes formal, non-formal and informal learning. Similarly, applying to health and well-being should be seen as a lifelong endeavor that requires knowledge, skills, behaviors and attitudes developed not just through initial education and learning, but throughout the lifespan.

Secondly, a further complexity lies in the fact that learning and health needs vary enormously in different socio-economic and cultural contexts, and also according to gender. What is seen as healthy behavior in one community may be regarded as unhealthy in another. Different languages, values and worldviews can have hugely significant implications for health and education. Policymakers therefore need to understand how health and education work together in local contexts. They also need to promote mutual learning between families, educators and health professionals. What is more, at all stages of the lifespan and in all contexts, education and health can interact in ways that are mutually beneficial and complementary. The challenge is to better understand these interactions, make better use of their potential and synergies, and recognize them in policies and practice.

Education brings health benefits for both individuals and society as a whole. Countries with better-educated citizens tend to have healthier and longer-lived populations, with individuals making more informed health choices and having healthier children. Furthermore, a survey of adult skills conducted by the Organization for Economic Co-operation and Development suggested that a person's level of literacy has a direct bearing on his or her health.

Literacy remained a significant factor even after controlling for demographic variables, levels of education and labor market status.

Moreover, ALE provides people with the capacity to shape their own environments and make them healthier. Having higher qualifications is associated with greater happiness, life satisfaction, self-esteem, self-efficacy, and reduced risk of depression. All these result from a variety of intermediary processes, which include higher income, non-alienating work, household composition, health behaviors, use of health services, emotional resilience, social capabilities amongst older adults and better physical health.

Different forms of ALE – formal, non-formal and informal – may work better among different groups and at different stages in people's lives. Among older adults, non-vocational courses have been shown to boost well-being by providing mental stimulation and opportunities for social interaction. Qualitative studies commonly report psychosocial benefits for older people engaged in community education examined community-based ALE for the prevention of depression and mental illness among older adults. The adults who participated in ALE programs demonstrated improved psychological functioning, mental health and resilience when compared with the control group. For instance, in China t'ai chi and dancing had the most favorable impact on depression, mental health and resilience, while playing a musical instrument and singing had a more moderate effect. Participation in learning – especially learning involving musical and arts activities – was also associated with greater psychological well-being in a large scale study of older adults in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland.

Those who had undertaken formal or non-formal part-time education over the previous year had a higher level of wellbeing than those who had not. Leisure- or interest-related learning also increases life satisfaction. In the Benefits of Lifelong Learning in Europe study, which was funded by the European Commission, 84% of adult learners experienced positive changes in mental well-being, and 83% experienced positive changes in their sense of purpose in life.

The impact of both formal and informal learning on self-confidence has been found to be very large, more than twice the impact of employment. The impact on self-worth was generally larger for men and those aged 40 and over. Many qualitative studies tracking the effects of adult education and training have also identified this benefit. Adult learning increased self-esteem and self-efficacy and served as a trigger for the uptake of preventive medicine.

As well as the intrinsic health benefits of improved education, ALE has the potential to reduce healthcare costs by influencing the way in which individuals engage with and navigate through the healthcare system. Participation in formal ALE courses is associated with a reduction in the number of visits to general practitioners. With greater understanding, patients take better decisions and find it easier to comply with instructions from doctors.

What is more, education can encourage people to use longer planning horizons. For instance, they may adopt healthy behaviors with long-term cumulative benefits, and they may invest more in education today, leading to better health outcomes tomorrow.

Education and health are closely linked with employment and income. People with both low education and poor health find it most difficult to escape conditions of precarious employment and low income, making disadvantage cumulative across the lifespan. Such cumulative disadvantage is also evident if we compare different communities and neighborhoods. Communities where people have lower levels of education, higher levels of unemployment, lower income and poor environmental conditions are also those where people have lower levels of health, yet such neighborhoods are poorly served with healthcare provision.

Furthermore, gender inequality is a further powerful factor that must be considered when examining the links between education and health. Many countries are not reaping the benefits of equal opportunities. An educated woman is more likely to marry at a later age, to have fewer children and to benefit from better individual and family health outcomes. The ‘demographic dividend’ – when a

country shifts from large families and low life expectancy to small families and long life expectancy – is strongly linked to the learning of women. The gender gap is not limited to low income countries, however.

Thus, reinforcing the positive links between education and health requires greater policy coherence and inter-sectoral coordination. The challenge is that, in most countries, health and education have their own legislation and budgets, which encourages compartmentalized thinking. Health ministries have health promotion and education programmes, while education ministries have adult literacy programmes that include modules on health skills.

The research showed that 49 countries responded that poor interdepartmental collaboration prevents ALE from having greater benefits for health and well-being. Only one-third of countries said that they have an interdepartmental or cross-sectoral coordinating body promoting ALE for personal health and well-being. Finally and overall, only 20% of the respondents said that collaboration was effective and successful. The highest rates of success were in the Arab States, with 31% reporting that stakeholders work effectively and successfully, and in North America and Western Europe, where 30% said they work effectively and successfully. Central and Eastern Europe had the lowest rate, with 12% reporting effectiveness and success. Looking ahead, collaboration appears to be increasing in sub-Saharan Africa, Central Asia, South and West Asia, Central and Eastern Europe, and Latin America and the Caribbean.

ALE is adequately funded remains a major challenge in all countries. Alongside the general funding shortage, there is also the specific challenge of funding ALE activities that have particular benefits for health and well-being. Considering that health and education represent major budget expenditures for all countries, it is surprising how little priority is given in budgets to education with spill-over effects on health. Inter-sectoral funding remains a major challenge. With each ministry responsible for its own budget, there is limited accountability for positive or negative results in other sectors, and there are few incentives to analyze and evaluate the value of

cross-departmental effectiveness. Countries do not have the mechanisms to assess how much increasing adult education spending will affect health outcomes, and vice versa.

Grate III report policy agenda “towards more coherence in adult education, health and well-being” emphasizes the need for greater policy coherence, which would help maximize the benefits of ALE for health and well-being; sets out a rationale for greater coordination, identifying major reasons to consider the links between ALE and health, namely rising healthcare costs, tightening budgets and ageing populations. It also calls for cross-sectoral partnerships between government departments, non-governmental organizations and other stakeholders, with each playing a defined role on a long-term rather than case-by-case basis.

What is currently vivid in this context is the performance of global agendas, such as the World Health Organization (it examines the links between health and employment), the Organization for Economic Co-operation and Development (puts forward a framework for greater policy coherence for sustainable development), the 2030 Agenda for Sustainable Development (provides with the strongest global commitment towards policy coherence; it emphasizes the inseparability of the environmental, economic and societal goals in the pursuit of sustainable development). The holistic nature of sustainable development has crucial significance for the health and education links. A damaged environment has negative effects on health and, without an educated citizenry, hard policy decisions to improve the environment will not be taken.

Thus, the challenge for policymakers is to translate this recognition into a long-term and multi-sector vision for the population. The vision needs to follow people throughout their lifetime, and ensure that the most marginalized populations are not left behind. There is enormous potential for countries to explore which ALE activities provide the greatest benefits to health and well-being, both at population and individual levels.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Активне навчання засноване на тому, що студент усе частіше стикається в реальному житті з необхідністю вирішення проблемних ситуацій. Цей метод направлений на самоорганізацію і саморозвиток особистості. Основний принцип полягає в тому, що той, кого навчають, сам є творцем свого знання. Активне навчання є, безумовно, пріоритетним на сучасному етапі викладання іноземної мови. Необхідно віддавати перевагу активним методам навчання, які спрямовані на формування у студента самостійності, гнучкості, критичності мислення. Об'єктом вивчення іноземних мов є іншомовна мовна діяльність як найважливіший засіб міжкультурної взаємодії в цілому. Міжкультурність можлива тільки в тому випадку, якщо у студентів будуть сформовані всі компоненти іншомовної комунікативної компетенції (ІКК): навчальна, мовна, мовленнєва, соціокультурна і компенсаторна.

Сучасний підхід до викладання полягає в побудові його на технологічній основі. Загальні принципи і правила технології викладання бачаться в наступному: постановка цілей; перетворення діяльності студента в його самостійну діяльність; конкретизація навчально-виховних і розвиваючих цілей і методів; тематичне планування, що включає коротку характеристику кінцевих результатів і побудову всього ланцюжка окремих занять, пов'язаних однією логікою; контроль на кожному етапі навчально-пізнавальної діяльності того, хто навчається; стимулювання його творчої діяльності, орієнтація на те, що студент не тільки знає, а й вміє; різноманітність форм і методів навчання, недопущення універсалізації окремої форми [3].

Важливим фактором для відбору методик є принцип спадкоємності різних рівнів освіти, забезпечення безперервності освіти. Оптимальним способом формування іншомовної комунікативної компетенції і забезпечення наступності середньої професійної освіти, є інтеграція в традиційний навчальний процес таких сучасних методів навчання іноземних мов, як навчання у співпраці, використання мережі Internet і «мультимедіа».

Інноваційні технології в освіті – це, перш за все, інформаційні та комунікаційні технології, нерозривно пов'язані із застосуванням комп'ютеризованого навчання.

Викладання іноземної мови з використанням мережі Internet

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в процес навчання почалося не так давно.

Однак темпи його поширення неймовірно стрімкі. Застосування Інтернет-технологій на заняттях з іноземної мови є ефективним фактором для розвитку мотивації студентів. У більшості випадків хлопцям подобається працювати з комп'ютером. Так як заняття проходять у неформальній обстановці, студентам надана свобода дій, і деякі з них можуть «похизуватися» своїми знаннями у сфері ІКТ.

Перспективи використання Інтернет-технологій на сьогоднішній день досить широкі. Це може бути:

- листування з жителями країн, мови яких вивчаються, за допомогою електронної пошти;
- участь в міжнародних Інтернет-конференціях, семінарах та інших мережевих проектах подібного роду;
- створення та розміщення в мережі сайтів і презентацій (Вони можуть створюватися спільно з викладачем і студентом. Крім того, можливий обмін презентаціями між викладачами з різних країн).

Як показує педагогічний досвід, робота зі створення Інтернет-ресурсів цікава студентам своєю новизною, актуальністю, креативністю. Організація пізнавальної діяльності

студентів в малих групах дає можливість виявляти свою активність кожному студенту. Всесвітня мережа надає унікальну можливість тим, хто вивчає іноземну мову – користуватися автентичними текстами, спілкуватися з носіями мови, створюючи природне мовне середовище і формуючи здатність до міжкультурної взаємодії.

Цілеспрямоване використання матеріалів мережі Інтернет на заняттях з іноземної мови дозволяє ефективно вирішувати ряд дидактичних завдань, а саме:

1. удосконалювати навички читання;
2. поповнювати словниковий запас лексику сучасної іноземної мови;
3. удосконалювати навички монологічного і діалогічного висловлювання, обговорюючи матеріали мережі;
4. формувати стійку мотивацію іншомовної діяльності в процесі обговорення проблем, що цікавлять всіх і кожного.

Інтернет надає виняткові можливості в процесі навчання іноземної мови для оволодіння засобами спілкування в письмовій формі, забезпечуючи можливість реалізації комунікативного підходу до навчання письмовим видам мовної діяльності. З метою навчання іноземної мови використовується як вільне спілкування в мережі, так і спілкування в режимі електронної пошти.

Для досягнення максимального ефекту необхідно використання широкого спектру інноваційних, в тому числі, безумовно, різноманітних медіаосвітніх технологій в навчальному процесі.

Мультимедіа

У сучасній методиці «мультимедіа» розглядається як один з багатьох технічних засобів навчання (ТЗН), який здатен вирішувати коло завдань, що визначається дидактичними властивостями і функціями даного засобу навчання. З цієї точки зору, мультимедіа – це ТЗН, що інтегрує різні види інформації – звукову, візуальну, і забезпечує інтерактивну взаємодію зі студентом. Властивості інтерактивності, тобто можливість

управляти процесом подання інформації залучає студента в активний навчальний процес, стимулює його пізнавальну діяльність, сприяє підтримці стійкої мотивації до пізнання.

Такий засіб навчання (мультимедіа) дозволяє:

- інтегрувати різні види інформації в одному об'єкт-контейнері (текст, звук, відео) і представляти її, впливаючи на різні органи людських почуттів;
- розвивати навички роботи з великими обсягами інформації різного виду;
- розвивати критичне мислення;
- стимулювати когнітивний процес;
- інтерактивно взаємодіяти з тим, кого навчають;
- адаптуватися до запитів останнього;
- організувати групову роботу в мультимедійних середовищах;
- формувати стійку мотивацію до навчання;
- створювати максимально наближені до реальності умови для вироблення навчальних і професійних навичок.

Особливості мультимедіа ресурсів

Мультимедіа, як засіб навчання, відрізняється від інших засобів навчання, перш за все, двома основними дидактичними властивостями: інтегративним підходом в поданні інформації в різних формах (текст, звук, відео і т. д.) та інтерактивною взаємодією зі студентом, які дозволяють вирішувати багато сучасних дидактичних завдань, а саме формувати ключові компетентності, позначені нормативними документами як основа змісту сучасної освіти:

- компетентність у сфері самостійної пізнавальної діяльності;
- компетентність у сфері цивільно-громадської діяльності;
- компетентність у сфері соціально-трудової діяльності;
- компетентність в побутовій сфері;
- компетентність у сфері культурно-дозвілєвої діяльності.

Сучасні комп'ютерні засоби дозволяють створювати нові комп'ютерні програми, як навчальні, тренувальні, так і

контролюючі. Такого роду програми створюються в спеціальних навчальних цілях і широко використовуються в процесі самостійної і домашньої роботи при вивченні іноземної мови. При самостійному опрацюванні матеріалу використання комп'ютера забезпечує: 1) вільний режим роботи, 2) необмежений час роботи, 3) виключення суб'єктивних факторів, 4) максимальну підтримку при оволодінні іноземною мовою [1].

Комп'ютерні засоби контролю підвищують ефективність самостійної роботи, оперативність в отриманні результату, збільшують об'єктивність оцінки на 20-25%.

Упровадження в навчальний процес сучасних методів і методик дає можливість реалізувати цілі навчання на основі нових підходів до освіти:

- посилити практичну орієнтацію освіти, спрямованість на розвиток якостей особистості, здатну до ефективної життєдіяльності в стрімко мінливому світі;
- забезпечити спадкоємність загальної та професійної освіти;
- забезпечивши функціональне володіння іноземною мовою, стимулювати студента до продовження мовної освіти;
- розвинути навички самостійної роботи студентів і усвідомлення ними необхідності безперервної освіти і самовдосконалення;
- посилити індивідуалізацію і диференціацію процесу навчання іноземним мовам на основі особистого досвіду студента;
- сприяти професійному зростанню викладачів, створення спільноти творчих вчителів.

Використання інноваційних технологій навчання іноземної мови ґрунтується на розвитку суб'єкт-суб'єктних відносин викладача і студентів. Ці відносини припускають: визнання того, хто навчається, основною цінністю освітнього процесу; перехід до співпраці (викладач виступає як організатор навчальної діяльності, в якій студент веде самостійний пошук знань); виявлення і максимальне використання суб'єктного

досвіду студента, узгодження його досвіду з суспільно значущим досвідом; активізацію особистісних функцій студента.

Вибір технології кожним конкретним викладачем ґрунтується на аналізі педагогічної ситуації. На визначенні технології навчання іноземної мови обов'язково позначається, наприклад, кількість часу, відведеного на навчальний предмет, окрему тему; рівень підготовленості студентів, їх вікові особливості; матеріальна оснащеність освітнього закладу; рівень підготовленості самого викладача.

Навчання аудіювання, читання, письма за допомогою Інтернету

Інтернет – чудовий засіб для отримання інформації про останні події в світі. Таким чином, за допомогою Інтернету можна перетворити класну кімнату в агентство новин, а своїх студентів – в першокласних репортерів. Такий вид діяльності підійде для студентів старших курсів, так як включає в себе об'ємне читання і мистецтво інтерпретації, швидку мову.

Можна запропонувати студентам працювати по двоє або по троє, дослідити статті, що охоплюють всі сторони життя: останні новини, спорт, погоду, культуру... Перевага такої роботи полягає в повній залученості всієї групи в поєднанні з диференціацією завдань: сильні студенти можуть зайнятися дослідженням більш важких статей, в той час як більш слабким можна доручити звіт про погодні умови або що-небудь з області культури.

Інтернет як засіб розвитку комунікативності

У даний час пріоритет віддається комунікативності, інтерактивності, автентичності спілкування, вивченні мови в культурному контексті, автономності та гуманізації навчання.

Комунікативний підхід – стратегія, що моделює спілкування, спрямована на створення психологічної та мовної готовності до спілкування, на свідоме осмислення матеріалу і способів дій з ним, а так само на усвідомлення вимог до ефективності висловлювання.

Однією з нових вимог, що пред'являються до навчання іноземних мов з використанням Інтернет-ресурсів, є створення взаємодії на уроці, що в методиці прийнято називати інтерактивністю.

Навчаючи справжньої мови, Інтернет допомагає у формуванні вмінь і навичок розмовної мови, а також в навчанні лексики і граматики, забезпечуючи справжню зацікавленість і, отже, ефективність. Більш того, Інтернет розвиває навички, важливі не тільки для іноземної мови. Це, перш за все, пов'язано з розумовими операціями: аналізом, синтезом, абстрагуванням, ідентифікацією, порівнянням, зіставленням, вербальним і смисловим прогнозуванням і попередженням і т.д. Таким чином, навички та вміння, що формуються за допомогою Інтернет-технологій, виходять за межі іншомовної компетенції навіть в рамках «мовного» аспекту. Інтернет розвиває соціальні та психологічні якості студентів: їх впевненість у собі і їх здатність працювати в колективі; створює сприятливу для навчання атмосферу, виступаючи як засіб інтерактивного підходу [2].

Список використаних джерел

1. Горегляд О.Л. Інноваційні тенденції у викладанні іноземної мови школярам [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://festival.1september.ru/>
2. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка / Е.С. Полат. – М. : Издательский центр «Академия», 2000. – С. 3-10.
3. Чупрасова В. І. Сучасні технології в освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://referat.ru/referats/view/14359>

Марина Желуденко

*Национальный авиационный университет
г. Киев (Украина)*

ОТРАЖЕНИЕ «ПОРЯДКА» В МЕНТАЛИТЕТЕ НЕМЕЦКОГО НАРОДА И В ЯЗЫКЕ

Менталитет – это совокупность правил, норм, установок, ценностей, характерных для отдельной личности и определенной этнической группе. Под данным термином

понимают также образ мыслей, склад ума, совокупность культурных, эмоциональных, интеллектуальных особенностей.

Немецкий менталитет ассоциируют, в первую очередь, с ценностями, которые являются доминирующими для немецкого характера. Такими качествами традиционно являются: логика, бережливость, любовь к порядку, трудолюбие, законопослушность, аккуратность, сдержанность, постоянство, дисциплинированность, фундаментальность, ответственность, пунктуальность, бережное отношение к традициям, профессионализм.

Мышление, речь, менталитет тесно связаны между собой и образуют так называемую «картину мира». В. Гумбольдт считал, что «...языки являются для нации органами их оригинального мышления и восприятия» [2]. Он также подчеркивал национальное содержание языка, потому что именно язык оказывает влияние на формирование системы ценностей и системы понятий. Таким образом, язык фиксирует национальное мировоззрение нации: «Язык – орган, образующий мысль, следовательно, в становлении человеческой личности, в образовании у нее системы понятий, в присвоении ей накопленного поколениями опыта языку принадлежит ведущая роль» [2].

Для иллюстрирования языковой картины мира лингвисты берут специфические выражения, свойственные конкретному языку. Таким образом происходит отображение менталитета на уровне лексики. Но не только лексический состав, а также грамматика, синтаксис, пунктуация косвенно отражают типично немецкие качества.

В данной статье мы хотим рассмотреть фундаментальную по своей значимости ценность немецкого народа – порядок.

Приведем несколько примеров выражений, которые часто используются в языке и характеризуют некоторые особенности характера.

В топе наиболее распространенных находятся выражения, метафоры, пословицы с использованием существительного “Ordnung” – порядок:

Ordnung muss sein! Ordnung ist das halbe Leben! Ordnung hilft haushalten! Jetzt hat alles seine Ordnung. Ordnung schaffen. Auf Ordnung sehen. Ordnung erhält die Welt. Ordnung hat Gott lieb! Aus seiner Ordnung kommen. Das ist gegen alle Ordnung. Das finde ich ganz in Ordnung.

Все сферы жизни немцев подчинены строгому порядку – от мелочей в быту до государственных структур. Приведем несколько примеров: *Gartenzwergordnung* (f), *Hausordnung* (f), *Ordnungshüter* (m), *Ordnungsmacht* (f), *Ordnungsruf* (m), *Ordnungsdienst* (m) – служба поддержания общественного порядка, *Ordnungsbehörden* (pl) – органы поддержания (обеспечения) общественного порядка и безопасности, *Ordnungs- und Polizei-Angriffs-Recht* (n) – право полицейского вмешательства для наведения общественного порядка, *Ordnungsgefüge* (n) – структура государственного строя.

Вполне логичным в таком ракурсе является вопрос об истоках и причинах такой любви немцев к порядку? В немецком языке даже существует слово «ordnungsverliebt», т.е. влюбленный в порядок. Для немцев порядок ассоциируется с безопасностью, стабильностью, отсутствием хаоса, надежностью, предсказуемостью. Синонимом существительного “Ordnung” можно считать “Planungssicherheit”.

Т.С. Медведева в статье «Ценности немецкого народа: история и современность» рассматривает ключевые ценности немецкого народа в историческом ракурсе и подчеркивает их языковое отражение [1]. Проводится анализ трансформации ценностей, начиная с кайзеровской Германии и по сегодняшний день, на основе исторических, политических и экономических событий в стране, а также на основе литературы соответствующего периода.

Наше внимание привлекло то, что «порядок» - это ключевая ценность немецкого народа на разных этапах развития

Германии. Но в конкретный исторический период «порядок» является вмещает в себя набор других ценностей.

Например, «немецкий порядок» кайзеровской Германии подразумевал долг (Pflicht), дисциплину (Disziplin), безоговорочное повиновение. Объяснялось это тем, что высшим и наиболее привилегированным социальным классом в тот период считались военные и чиновники.

Р. Баум, анализируя литературу кайзеровской Германии, характеризует долг как работу над собой и выполнение заданий. Качество выполненной работы ставится выше возможности и обстоятельств его исполнения. Гармония возможна лишь в том случае, когда исполняется долг.

В 30-е годы 20 столетия “Ordnung” ассоциировался с послушанием (Gehorsam), долгом (Pflicht), безопасностью (Sicherheit). т.е. защита от хаоса, деловая компетентность, желание упорядочить все сферы жизни являлось центральным общественным ориентиром.

Следующими этапами трансформации ценностей стали послевоенный период, «студенческая революция» 1968 года, 80-е годы, начало 21 столетия. Приоритетными становятся такие ценности как здоровье, профессиональная реализация, семья, личная свобода, свободное время.

Одной из базовых ценностей начала 21 столетия является экология (“grünes” Deutschland, “grünes Denken”, Prinzip der Nachhaltigkeit, Öko-Bewusstsein). На данном этапе фактором, который существенно повлияет на формирование новых и трансформацию ранее существующих ценностей, является количество беженцев и иностранцев, прибывающих в эту страну [3].

Постоянная трансформация ценностей указывает на то, что они могут видоизменяться, но их базовый набор остается стандартным и представляет собой некий «генетический код» нации, который включает в себя опыт предыдущих поколений. И порядок для немецкой нации остается приоритетом, поскольку сложно представить немецкую семью без «порядка»,

регламентуючого отношения всех членов семьи. Невозможно выстроить экологически чистое производство, беречь воду, электроэнергию, тепло, сортировать мусор без четкого порядка и осознанности этих действий.

Таким образом, ценности (Ordnung, Pünktlichkeit, Disziplin) остаются прежними, но приобретают новое актуальное наполнение.

Список использованных источников

1. Медведева Т.С. Ценности немецкого народа: история и современность / Т.С. Медведева // Вестник удмуртского университета, вып. 3. – 2010. – С. 130-134.
2. Русский филологический портал. В. Фон Гумбольдт. О влиянии различного характера языков на литературу и духовное развитие [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.philology.ru/linguistics1/gumboldt-84b.htm>
3. welt.de. Was ist heute eigentlich noch „typisch deutsch“? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.welt.de/wirtschaft/article124496280/Was-ist-heute-eigentlich-noch-typisch-deutsch.html>

**Марина Желуденко,
Олена Ведмеденко**

*Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ІНФІНІТИВУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ

Уживання інфінітиву та інфінітивних конструкцій є досить поширеним явищем як в англійській, так і німецькій мові. Інфінітив поєднує синтаксичні та семантичні ознаки дієслова й іменника. Саме тому інфінітив, а також інфінітивні конструкції, привертають до себе все більше і більше уваги мовознавців, адже інфінітив – не центр дієслівної системи, а її окраїна [4, с. 115].

Деякі науковці повністю відокремлюють інфінітив та інфінітивні конструкції від дієслова, розглядаючи їх як іменну

частину мови, що лише має дієслівну основу. Також багато вчених вважають, що, наприклад, в англійській мові інфінітив (разом з герундієм та дієприкметником) належить до безособових форм дієслова [2, с. 43]. Відмінність неособових форм дієслова від особових полягає в тому, що вони не виражають граматичних категорій особи, числа й способу. Вони не можуть виконувати властивої особовим формам синтаксичної функції присудка [4, с. 86].

Незважаючи на те, що вивчення інфінітива та інфінітивних конструкцій з кожним новим дослідженням стає все ґрунтовнішим, питання характеру та специфіки цих одиниць залишається без відповіді. Саме це визначає актуальність обраної теми.

Щодо англійського інфінітиву, за значенням він тотожний українському – об'єднує в собі ознаки дієслова і іменника, проте відрізняється від українського інфінітива своїми морфологічними і, частково, синтаксичними ознаками [4, с. 216].

Заперечна форма інфінітиву формується за допомогою негативної частки *not*, яка ставиться перед інфінітивом [1, с. 349]:

You ought to pay for all the damage yourselves and not to come shouting at me.

Формальним показником інфінітиву в англійській мові є частка *to*. Саме частка *to* відрізняє інфінітив від особових форм дієслова, які є омонімічними формами.

Л.Г. Верба вказує, що інфінітив може вживатися без частки *to* у таких випадках [1, с. 178]:

- у поєднанні з допоміжними і модальними дієсловами.

*But I **can endure** Fangorn, if I have your promise to come back to the caves and share their wonder with me.*

Але після модальних дієслів *ought to* та *have to* завжди вживається інфінітив з часткою *to*:

*The Harfoots **had to do** it with Dwarves in ancient times.*

- після дієслів *to make*-примушувати, *to let*-дозволяти, допускати

Let us get hold of Nob!

- після дієслова *do*, яке використовується в якості підсилювального дієслова:

I do like nothing better than to stay in your house in peace for a while.

Англійський інфінітив поєднує в собі ознаки дієслова і в певній мірі іменника. Останнє підтверджується тим, що інфінітив може виступати в реченні у ролі [2, с. 120]:

- підмета

To walk side by side with the Hobbit might be dangerous and calm at the same time.

- частини присудка

а) частини складеного модального присудка

Yes, we certainly must decide what to do at once.

б) частини складеного дієслівного присудка

I began to think I was imagining them, as no one else seemed to take any notice of them.

- означення

“Well,” said Stuart, “she hasn’t had a chance to say anything yet”.

- обставини

That’s why we left him at home to explain things to her.

У німецькій мові розрізняють Infinitiv I (*leben, sehen, fahren, kommen*) та Infinitiv II (*gelebt haben, gesehen haben, gefahren sein, gekommen sein*). Infinitiv I має завжди закінчення

-en: *lesen, tanzen, erzählen*.

Infinitiv II утворюється за допомогою Partizip II, основного дієслова та неозначеної форми допоміжних дієслів *haben / sein* (вибір допоміжного дієслова такий, як і при утворенні Perfekt) [3, с. 98]. Infinitiv II указує на передчасність чи закінчення дії:

Ich bin froh, dich kennen gelernt zu haben.

Як і в англійській мові, німецький інфінітив є неозначеною формою дієслова, формальним показником якої є

частка zu. У більшості випадків інфінітив уживається з часткою zu, що ставиться перед ним [5, с. 76]:

*Es hört auf, **zu regnen**.*

Якщо інфінітив має відокремлювану частину, zu ставиться між нею й основою:

*Es ist jetzt Zeit **aufzustehen**.*

Без частки zu інфінітив уживається:

- з модальними дієсловами і дієсловом lassen:

*Ich **muss** schon nach Hause **gehen**.*

*Der Lektor **lässt** uns oft **antworten**.*

- у зворотах з дієсловами почуттєвого сприйняття sehen, hören, fühlen, наприклад:

*Ich **höre** ihn Klavier **spielen**.*

- з дієсловами machen, finden, bleiben, heißen, nennen, fahren, gehen, lehren, lernen, helfen:

*Wir **bleiben** noch in der Bibliothek **arbeiten**.*

*Sie **geht** jeden Morgen Brötchen **kaufen**.*

*Die Mutter **lehrt** das Kind **lesen**.*

Без zu інфінітив уживається і тоді, коли він є підметом (незалежний інфінітив) і стоїть на першому місці в реченні [3, с. 102]:

***Turnen** ist gesund, ~~але~~: Es ist gesund, täglich **zu turnen**.*

Інфінітив з дієсловами haben і sein має особливе значення. Реченням з haben + zu + Infinitiv відповідають речення з модальними дієсловами müssen або sollen [6, с. 89]:

*Ich **habe** diese Arbeit **zu schreiben**. – Ich **muss** (soll) diese Arbeit schreiben.*

У реченнях з sein + zu + Infinitiv до модального значення додається ще й пасивне, такі речення відповідають реченням з модальними дієсловами müssen, sollen, können + Infinitiv Passiv [6, с. 91]:

*Die Bücher **sind** nur im Lesesaal **zu lesen**. – Die Bücher **sollen** (müssen, können) nur im Lesesaal **gelesen werden**.*

Щодо синтаксичної функції, у німецькій мові Infinitiv найчастіше вживається як змінювана частина складеного дієслівного присудка [3, с. 104]:

*Er kann gut **tanzen**.*

У багатьох випадках, однак, Infinitiv може виступати і в ролі інших членів речення, тобто як:

- підмет:

***Lesen** ist wichtig;*

- додаток:

*Ich fange an, **zu arbeiten**;*

- означення:

*Ich habe den Wunsch, nach Amerika **zu fliegen**.*

Інфінітив із залежними до нього словами утворює інфінітивну групу, в якій він займає останнє місце. Ця група зазвичай відокремлюється комою [5, с. 80]:

*Er hat vor, **im nächsten Monat alle Prüfungen abzulegen**.*

Отже, провівши дане дослідження, ми виявили, що інфінітив у англійській та німецькій мовах мають велику кількість ізоморфних рис, наприклад: обидва вживаються з часткою (англ. – *to*, нім. – *zu*), можуть виступати в реченні не лише частиною складеного дієслівного присудка, а й підметом, додатком та означенням. Оскільки інфінітив широко вживається у англомовних та німецькомовних текстах різної тематики, надзвичайно важливо продовжувати дослідження цього явища. Інфінітив у англійській та німецькій мовах можуть виступати різними членами речення, цим й зумовлені способи їх перекладу. Але варто пам'ятати, що значення інфінітиву може бути різним залежно від контексту. Отже, перекладач має уважно дослідити контекст, аби перекласти речення, яке має у своєму складі точно та коректно.

Список використаних джерел

1. Верба Л.Г. Граматика сучасної англійської мови : довідник / Л.Г. Верба. – К. : Логос, 2002. – 638 с.
2. Жигadlo В.Н. Современный английский язык : теоретический курс грамматики / В.Н. Жигadlo. – М. : Высшая школа, 1986. – 342 с.

3. Завьялова В.М., Извольская И.В. Грамматика немецкого языка. Краткий справочник / В.М. Завьялова. – М. : ЧеРо, 2000. – 320 с.
4. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В.І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2001. – 272 с.
5. Кравченко С.М. Грамматика німецької мови (в таблицях та схемах) / С.М. Кравченко. – К. : Логос, 1997. – 230 с.
6. Попов А.А. Немецкая грамматика от А до Z / А.А. Попов. – М. : Иностранный язык, 2000. – 300 с.

Інна Живіцька

*Донецький юридичний інститут МВС України
м. Кривий Ріг (Україна)*

АНГЛІЙСЬКА ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВИТКУ

Національна мова права формується із взаємозалежності правової системи й держави в історичному розвитку. Тому мова права специфічна для кожної окремої країни. Кожна держава має своє законодавство, систему правопорядку й судочинства. Головним багатством правової лексики є юридичні терміни.

Під юридичним терміном розуміють слово чи усталене словосполучення, що відображає волю законодавця, яке уніфіковано вживається в тексті нормативно-правового акту, є узагальненим найменуванням юридичного поняття, вирізняється смисловою однозначністю й функціональною стійкістю. Завдяки юридичним термінам відбувається професіоналізація лексикону, забезпечується повнота, чіткість, точність і ясність мови права. Сукупність термінів формується в термінологію, яка відображає історичний процес розвитку й накопичення знань в професійній сфері.

Джерелом формування англійської юридичної термінології було римське право. Характерними рисами римського права були точність формулювань, простота й чіткість, тому воно поширилося на усі країни Європи. Більшість римських юридичних термінів дійшли до наших днів і стали надбанням багатьох сучасних законодавчих систем. Особливе

значення для історії римського права мають «Дигести» – збірник римських юридичних формул, складений за ініціативою візантійського імператора Юстиніана (перша половина IV ст.) на основі висловлювань найвидатніших юристів. Вплив латинської мови був значним. Термінологія втратила тісний зв'язок із загальною мовою. Вона стала «технологічною» й зрозумілою лише фахівцям. Замість термінів на позначення певних правових традицій і звичаїв, з'явилися домінанти, що означали універсальні, штучно створені правила, обов'язкові для усіх членів суспільства, які примусово виконувалися і, внаслідок чого, стали законом [4, с.72].

Латинізм увійшли в різні мови не тільки через контакт із самою латинською мовою, але й через інші мови. В багатьох європейських державах латинь була мовою літератури, науки, офіційних паперів й релігії. Латинською мовою вели листування із закордонними спеціалістами. Все це сприяло створенню міжнародного фонду наукової термінології [2, с. 59].

Окрім лексики, з латині були запозичені й певні стилістичні особливості. Такі особливості європейських мов права були перейняті з середньовічних документів, написаних латинською мовою, причому найчастіше вони склалися служителями (у тому числі й в галузі виконання правосуддя) католицької церкви. Ця мова великою мірою вплинула на діяльність судових, нотаріальних та інших органів у всіх європейських країнах. Мова адміністративної і судової діяльності католицької церкви була ретельно розроблена. Вона значно перевершувала мову світських органів. Низка рис середньовічної мови права зберігається протягом довгого часу. До таких рис можна віднести, наприклад, використання поширених складних речень. Спеціалісти в галузі мов стикаються з цим навіть зараз [1, с. 21].

Хоча англійське право й розвивалося автономним шляхом, дотепер в англійській юридичній термінології використовують значну кількість латинських термінів. Відомо, що з 1050 р. нові англійські закони розроблялися на основі норм кодексу

Юстиніана, які отримали назву *corpus juris*. Багато із юридичних термінів були запозичені безпосередньо з мови-першоджерела в епоху Ренесансу, коли виник інтерес до латині не лише церковної, а й класичної: *credo, votum separatum, habeas corpus, memorandum, mandatum, veto, ultra vires, alibi, bona fide, certiorari*. Деякі основоположні поняття і зараз висловлюються латинською мовою: *resjudicata* – «вирішена справа», тобто юридичний прецедент, *utendi et abutendi* – «право користування і використання» тощо. Іноді один загальний латинський термін мав декілька варіантів в англійській мові за рахунок того, що запозичення приходили через різні мови. Так, латинський прикметник *legalis* (законний) має форми *legal* (безпосередньо із латині), *leal* (з англо-нормандської мови), *loyal* (із давньофранцузької мови). У юридичних текстах сучасні й римські висловлювання перемежуються. Латинські формули називають «улюбленим фольклором» юристів. У такий спосіб латинізмами наділяють терміни архаїчним забарвленням й емоційним відтінком. В інших мовах (скандинавських, слов'янських) відсоток латинських термінів і фраз, залишених у своєму одвічному написанні, досить незначний.

Значна кількість латинських запозичень належить до так званої інтернаціональної лексики, тобто вживається в мовах багатьох народів, об'єднаних між собою загальними рисами культурного й суспільного розвитку. З цієї причини принципи й основоположні поняття міжнародного права висловлюються латинською мовою: *lex loci delicti commissi* (закон місця заподіяння шкоди), *lis alibi pendens* (одночасний розгляд цивільної справи судами різних держав), *pacta sunt servanda* (необхідно дотримуватися договорів).

Іншим важливим джерелом поповнення юридичної лексики стала давньофранцузька мова, яка прийшла на територію Британії після нормандського завоювання. Ця подія остаточно змінила все англосаксонське право, а разом із ним і його мову, повністю витіснивши англосаксонську мову із офіційної сфери вжитку. У сучасній англomовній юридичній

термінології збереглися опосередковані латинські запозичення, провідником яких стала саме французька мова. Ці лексеми означають основні поняття прецедентного права: *justice* (правосуддя), *legislature* (законодавчий орган), *accuse* (обвинувачувати), *jury* (присяжні засідателі), *plead* (визнавати). Серед усіх юридичних запозичень давньофранцузького походження найбільший інтерес викликає термін *trespass*, який приніс у англійське право зовсім нове поняття – «заподіяння шкоди чужій власності», на основі якого була створена повноцінна система захисту прав власності і на чому побудоване англійське цивільне право.

Окрім прямих і опосередкованих латинських запозичень, до складу англійської юридичної термінології увійшла значна кількість кальок із латинської мови, оскільки після видання Едуардом III наказу про отримання англійською мовою статусу державної і, відповідно, ведення усіх судових справ англійською мовою, усі правові документи стали перекладатися з латини на рідну мову, як-от: *in forma pauperis* – *legal aid* (правова допомога), *corpus delicti* – *facts of crime* (склад злочину), *ultra vires* – *beyond powers* (за межами повноважень), *donation mortis causa* – *donation gift* (дарування на випадок смерті), *lis* – *lawsuit* (судовий процес), *lex loci delicti* – *law of the place where the crime occurred* (закон місця, де був скоєний злочин), *ex post facto* – *after the event* (постфактум), *pro forma* – *invoice* (попередній рахунок), *en banc* – *full bench* (суд у повному складі).

До того ж, у складі сучасної англійської юридичної термінології спостерігаються складні комбіновані терміни, одна частина яких є прямим латинським запозиченням, а інша – англійським словом чи асимільованим запозиченням: *pro forma letter* (стандартний лист), *ad valorem duty* (адвалорний збір), *writ of habeas corpus* (закон про свободу особистості), *action in rem* (судочинство по речовому позову), *guardian ad litem* (опікун за призначенням суду). Наявність таких термінів у англійській мові пояснюється передусім стислістю отриманих висловів, оскільки переклад латинської частини на англійську мову

зробив би такі терміни надто складними за структурою і менш точними.

Однією із груп юридичної термінології англійської мови є лексичні одиниці, що мають структурно-семантичні аналоги в інших мовах, що свідчить про їх інтернаціональний характер: *recidivist* (рецидивіст, неодноразово засуджений злочинець), *impeachment* (імпічмент, процедура притягнення до відповідальності вищих посадових осіб), *penitentiary* – (пенітенціарний, виправний), *suicide* – (суїцид, самогубство), *criminalist* – (криміналіст, спеціаліст із кримінального права).

Та найбільш цікавими англійськими юридичними термінами є етнокультурні терміни-реалії, які, на відміну від класичної термінології, не мають відповідників у жодній мові світу, а, відтак, є унікальними. У зв'язку з цим, з метою передачі смислу таких одиниць, доводиться вдаватися до особливого виду перекладу – описового. Виключно англійськими є юридичні терміни, що мають у своєму складі власні імена. Так, доволі розповсюджені в Англії власні імена й прізвища *John Doe* та *Richard Roe* стали символічними назвами позивача й відповідача. Серед інших етнокультурних термінів-реалій вирізняються: *Black Maria* – тюремний фургон, *Jim Crow laws* – дискримінаційні закони, направлені проти чорного населення [6, с. 61-67].

Таким чином, англійська правова термінологія має багатовікову історію формування й розвитку. Джерелом поповнення юридичної термінології стала латинська мова, яка свого часу була домінуючою в Європі. На юридичний словник англійської мови вплинуло також нормандське завоювання, результатом якого стало виникнення термінів давньофранцузького походження. До складу англійської юридичної термінології входять також виключно Британські вислови – етнокультурні терміни-реалії, які потребують описового перекладу.

Список використаних джерел

1. Кунин А.В. Английская фразеология : учебник для ин-тов и фак. иностр. яз. / А.В. Кунин. – М. : Высшая школа, 1970. – 344с.
2. Суперанская А.В. Общая терминология : Вопросы теории / А.В. Суперанская, Н.В. Подольская, Н.В. Васильева. – М. : Наука, 1989. – 246 с.
3. Федотова И.Г. Юридические понятия и категории в английском языке. Толковый словарь / И.Г. Федотова, Г.П. Толстопятенко. – Дубна : Феникс, 2008. – 360 с.
4. Хижняк С.П. Англо-американская и русская терминология права : Социолингвистический аспект возникновения и развития : учебное пособие / С.П. Хижняк. – Саратов : СГАП, 1997. –78 с.
5. ABBYY Lingvo-Online [Электронний ресурс] : онлайн словник // ABBYY Lingvo-Online. – Режим доступу : [http : // www. lingvo-online.com.ua](http://www.lingvo-online.com.ua).
6. Simpson A.W.B. The Common Law and Legal Theory // Oxford Essays in Jurisprudence / A.W. B. Simpson. – Oxford : Clarendon Press, 1973. – 432 p.

Тетяна Журавель

Національний авіаційний університет

м. Київ (Україна)

АВТЕНТИЧНІ ВІДЕОМАТЕРІАЛИ ЯК СПОСІБ ОПАНУВАННЯ СТУДЕНТАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Серед проблем, що належать до галузі дослідження методики іноземних мов, комунікативна компетенція і способи її досягнення є однією з найбільш актуальних. Опанувати комунікативну компетенцію на іноземній мові, не перебуваючи в країні мови, що вивчається, є надзвичайно складним завданням. Тому на заняттях з іноземної мови викладач має намагатися створити реальні і уявні ситуації спілкування, використовуючи для цього різноманітні методи і прийоми роботи. При вирішенні даної проблеми величезну роль грають технічні засоби навчання, які дозволяють дати студентам більш повну і точну інформацію з досліджуваної теми, підвищують наочність навчання і викликають прагнення до подальшого вдосконалення мовленнєвої культури.

Звідси очевидна важливість і актуальність дослідження використання відеоматеріалів на заняттях з іноземної мови. Найефективнішим засобом навчання іноземної мови є мовне середовище. Проведення заняття цілком іноземною мовою створює прототип іншомовного середовища, наближає навчальний процес до умов справжньої комунікації на мові, що вивчається.

У полікультурних умовах сучасного життя будь-яка освічена людина має володіти значним багажем знань, необхідних для повноцінного функціонування у суспільстві. Ця вимога також є обов'язковою для тих студентів, які мають на меті стати висококваліфікованими спеціалістами у сфері своєї спеціалізації. Володіння соціокультурними знаннями допоможе майбутнім фахівцям у їхній щоденній професійній діяльності. Мабуть, не існує іншого такого джерела, яке б надавало повнішу інформацію про особливості суспільства, побуту, різноманітних аспектів життя американського та британського народів, аніж кінострічка. До того ж, перегляд кінофільмів є чи не одним з найпопулярніших способів проведення дозвілля серед сучасної молоді. Таким чином, популярність кінематографу у сучасному суспільстві спричинює особливий інтерес до використання відеоматеріалів на заняттях з іноземної мови [2, с. 4].

З метою найбільш ефективного використання відео в процесі навчання іноземній мові необхідно з'ясувати переваги зазначеного засобу навчання. Д. Вілліс виділяє наступні позитивні характеристики використання відео у процесі навчання: контакт викладача з учнями носить безперервний характер; відео надає можливість використання різних режимів роботи, наприклад, роботи зі стоп-кадром, роботи з вимкненим звуком); відеоматеріали легко використовуються при різних видах роботи: індивідуальній, парній, груповій, колективній [6, с. 17].

Під час підготовки до заняття з використанням відеоматеріалу викладачеві необхідно дотримуватись певних принципів відбору матеріалів для отримання кращого результату та подальшого вдосконалення студентами вмінь і навичок:

1. вимоги до зйомки:

- зображення та звук мають бути чіткими та якісними;
- 2. вимоги до сюжету:
 - повинен прослідковуватися чіткий зв'язок між сюжетом та змістом діалогів у сценах.
- 3. вимоги до мовлення персонажів:
 - мовлення повинно прослуховуватися достатньо чітко, без сторонніх та фонових шумів;
 - мовлення повинно бути достатньо чітким та не дуже швидким;
 - акцент або діалект того, хто розмовляє, має бути зрозумілим для студентів.
- 4. вимоги до мови:
 - мова має бути сучасною, відповідати вимогам та нормам літературної мови;
 - необхідна наявність природніх пауз між висловлюваннями [3, с. 7];

Відеофільми використовуються з метою інтенсифікації навчального процесу і надання йому максимальної комунікативної спрямованості. Вони створюють додаткове мовне середовище і відтворюють мовну ситуацію звуковими і зоровими засобами. Таким чином, студент отримує великий обсяг інформації відразу по двох каналах: зоровому і слуховому. Зоровий ряд допомагає краще запам'ятати мовні структури, розширити словниковий запас і стимулює розвиток мовних навичок і навичок аудіювання. Так, Томас Дж. Гарза зазначає, що сприйняті зором факти легше стають особистим досвідом студента, в той час як словесні пояснення відображають опосередкований досвід». Крім того, нерідко зорове сприйняття взагалі не може бути замінене словами [1, с. 44]. Отже, саме візуально-образотворча опора є важливою для смислового розуміння відеофільму. Вона розвантажує пам'ять, сприяє сегментації мовного потоку, поліпшує точність і повноту розуміння, оскільки пропускна здатність слухового аналізатора в багато разів менша зорового.

Ф. Рожкова відзначає, що сприйняття аудіотексту фільму англійською мовою сприяє підготовці студентів до розуміння мови різних людей [4, с. 43]. І. Щербакова стверджує, що кіно, будучи досить інтенсивним зовнішнім подразником, викликає продуктивну умовно-рефлекторну діяльність і, отже, є потужним і ефективним засобом, який сприяє більш швидкому і якісному засвоєнню знань і навичок [5, с. 75].

Отже, під час підбору автентичних матеріалів, як будуть використані на занятті, викладачеві необхідно враховувати специфіку майбутньої професії студентів, а також підбирати такі матеріали, які є цікавими з погляду сюжету та надають багатий лексичний та соціокультурний матеріал. Слід також зазначити, що у разі, якщо студент активно працюватиме як до, під час, так і після завершення перегляду кінострічки, він не лише отримає задоволення від перегляду фільму, а й також буде працювати над удосконаленням володіння іноземною мовою та розширенням свого світогляду.

Список використаних джерел

1. Гарза Г.Д. Лучшее раз увидеть? Видео в обучении иностранным языкам / Русский язык за рубежом // Г.Д. Гарза, М.Д. Лекич. – М. : Деловые медиа, 1990. – 190 с.
2. Гудманиян А.Г. Работа з відео на заняттях з практичного курсу англійської мови : посіб. / уклад. : А.Г. Гудманиян, А.В. Головня, С.Г. Шурма. – К. : НАУ, 2011. – 160 с.
3. Ильченко Е.И. Использование видеозаписи на уроках английского языка / Е.И. Ильченко. – М. : Первое сентября, 2003. – 96 с.
4. Рожкова Ф.М. Кинофильмы на уроках английского языка / Ф.М. Рожкова. – М. : Просвещение, 1967. – 111 с.
5. Щербакова И.А. Кино в обучении иностранным языкам / И.А. Щербакова. – М. : Высш. шк, 1984. – 93 с.
6. Willis D. The potentials and limitations of Video // Videoapplications in ELT / D. Willis. – Oxford : Pergamon Press, 1983. – 183 p.

Светлана Заборовская

*Харьковский национальный медицинский университет
г. Харьков (Украина)*

МАСКА КАК ФЕНОМЕН СОВРЕМЕННОГО СОЦИОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТРАНСТВА

Тема маски прорастает в разноплановое гуманитарное знание, которое имеет многоплановый философский аспект, включающий и большую христианскую философию, в которой триада «лик-лицо-личина» существует как «мифологема христианской антропологии и психологии, теологии Троицы, философии творчества и литературной эстетики личности» (П.А. Флоренский, В.В. Розанов, А.Ф. Лосев, В.Н. Лосский) [4, с. 402-404]. Современное культурологическое и филологическое осмысление феномена маски связано с работами М.М. Бахтина, Й. Хейзинги, К. Леви-Стросса, Э. Финка, С.М. Эйзенштейна, И.С. Кона, И.В. Кузина, Е.А. Родионовой и др.

Маска, наряду с игрой, является древнейшим феноменом культуры на протяжении всей истории существования человечества. Французский этнограф и социолог К. Леви-Стросс указывал, что существует немало сведений о роли масок в различных культурах. Ритуальная маска послужила историческим источником возникновения театральной маски. Как отмечает А.Д. Авдеев, в истории театра неизвестно ни одной системы, где бы актер не прибегал к маске, пока она не была заменена театральной гримом [1]. М.М. Бахтин обнаружил многосложную и многозначную символику маски в народной культуре средневековья, которая «связана с радостью смен и перевоплощений, с веселой относительностью, с веселым же отрицанием тупого совпадения с самим собой; маска связана с переходами, метаморфозами, нарушениями естественных границ, с осмеянием, с прозвищем (вместо имени)» [2, с. 48].

Природа, существо, полифункциональность речевой маски связаны и с разными типами культур, например смеховой культурой, культур, связанных с периодом новой цивилизации (после средневековья), и современной, которая постепенно все более превращается в культуру виртуальную как по форме, так и по содержанию.

Проблема множественности личности давно обсуждается в психологии. Еще в конце XIX в. американский психолог, один из основателей прагматизма, Уильям Джеймс утверждал, что «на практике всякий человек имеет столько же различных социальных личностей, сколько имеется различных групп людей, мнением которых он дорожит» [3, с. 16]. О «расщеплении характера у нормального индивида» писал и Карл Юнг в своей известной работе «Психологические типы». Он указывал, что «определенная среда требует и определенной установки», поэтому человек вынужден надевать маску (в терминологии Юнга «персону» – термин, которым обозначалась маска актера в древности), «о которой он знает, что она соответствует, с одной стороны, его собственным намерениям, а с другой – притязаниям и мнениям его среды, причем преобладает то один, то другой момент» [10, с. 464-465].

Маскировка – древнейший способ преображения человека. Семиотические исследования показали, что основная функция маски в различных культурах заключается в изоляции и самоизоляции носителя маски от внешней культурной и социальной среды [6, с. 56]. Магический характер преображения, представленный маской, позволяет «тому-что-есть» стать «тем-чем-хотелось-бы-быть». Е.А. Родионова в статьях, посвященных анализу социально-психологических аспектов «маскировки» [7; 8], указывает на общие черты татуировки и ношения маски, которые проявляются в стремлении человека корректировать природу, наделившую его определенными биологическими и физическими чертами. Однако если татуировка лишь фиксирует особый статус человека в общине, то маска, которую можно менять, обладает свойством указывать также на прежний статус человека, так как с момента облачения в маску он становится одновременно тем же и не тем человеком, вступая в пограничную сферу между человеческим и нечеловеческим. «Маска – лишь временный инструмент, не устанавливающий окончательно ранг человека, но преобразующий его» [7, с. 306]. Вместе с тем, оставаясь

одним и тем же в определенной социальной среде, культурных обстоятельствах и условиях, человек является носителем различных социальных и личных масок, которые отражают все те роли, которые, вольно или невольно, исполняются им в течение всей жизни.

Считается, что, сняв маску, личность обретает свое подлинное «Я». Однако маска – это не просто раскрашенное папье-маше, как отмечает И.С. Кон, это определенная модель поведения, которая не может быть нейтральной по отношению к «Я», так как выбирается человеком не произвольно. Маска является компенсацией того, чего личности, по ее самооценке, вероятно, не хватает. Вместе с тем различие между внешним и внутренним относительно, и принятый стиль поведения в результате повторения закрепляется и может стать более привычным. «На психологическом уровне анализа сила маски проявляется в том, что она всегда обозначает реальное поведение (она экспрессивна, выражена в действии, в отношениях с другими людьми) и в этом смысле она всегда «подлинна», тогда как то, что индивид считает своим «подлинным Я», может быть и иллюзорным», считает И.С. Кон [5, с. 239]. Победа маски над «Я» на самом деле оказывается торжеством реального поведения лица над вымышленным, так как маска является всего лишь приспособительным механизмом, облегчая индивиду адаптацию к определенной позиции или ситуации. И если образ поведения, символизируемый маской, становится устойчивым, индивид вынужден выбирать: отказаться от маски и реализовать в своем поведении то, что он считает своим подлинным «Я» или же принять маску в качестве своего истинного лица, признав иллюзорным свой прежний образ «Я».

Новейшие интернет-технологии создают иллюзию, что реальная личность получает уникальную возможность для вербального само моделирования, создания своего иного, виртуального «я», свободного от социальной детерминированности. Однако социальные стереотипы, правила и установки, усвоенные личностью в реальном мире,

имманентно присутствуют и в создании ею своего виртуального двойника, скрытого за речевой маской, вместе с которой в новую цифровую культуру входит и игра, как постоянный спутник маски.

М. М. Бахтин указывал, что «в маске воплощено игровое начало жизни» [2, с. 48]. «Игра любит маску, закутывание, маскарад, «непрямое сообщение», двусмысленно-таинственное...» [9, с. 381], вероятно, именно поэтому в настоящее время, с появлением виртуального пространства, которое позволяет наиболее полно реализовать все это, феномен маски получает новое осмысление в современном социокультурном пространстве.

Список использованной литературы

1. Авдеев А.Д. Происхождение театра / А.Д. Авдеев. – Л., М. : Искусство, 1959. – 268 с.
2. Бахтин М.М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса / М.М. Бахтин. – М. : Худож. лит., 1990. – 542 с.
3. Гинзбург Л.Я. О психологической прозе / Л.Я. Гинзбург. – М. : Худож. лит., 1976. – 448 с.
4. Исупов К.Г. Лик – лицо – личина // Культурология. XX век: Энциклопедия: В 2 т. / К.Г. Исупов. – СПб. : Университетская книга; ООО «Алетейя», 1998. – Т. 1: А-Л. – С. 402–404.
5. Кон И.С. Открытие «Я» / И.С. Кон. – М. : Политиздат, 1978. – 367 с.
6. Огибенин Б.Л. Маска в свете функционального подхода // Сборник статей по вторичным моделирующим системам / И.С. Кон. – Тарту : Изд-во Тарт. гос. ун-та, 1973. – С. 56–65.
7. Родионова Е.А. Способы описания личности и «сценическая модель» // Социальная психология личности / Е.А. Родионова. – М. : Наука, 1979. – С. 300–324.
8. Родионова Е.А. Формирование представлений о личности и социальных механизмах регуляции поведения: Культурно-исторический аспект // Психологические механизмы регуляции социального поведения / Е.А. Родионова. – М. : Наука, 1979. – С. 128–150.
9. Финк Э. Основные феномены человеческого бытия // Проблема человека в западной философии / Э. Финк. – М. : Прогресс, 1988. – С. 357–402.

10. Юнг К.Г. Психологические типы: Пер. с нем / К.Г. Юнг. – Мн.: ООО «Попурри», 1998. – 656 с.

Людмила Загородна
Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)

ПІДСТУПНІСТЬ ОМОФОНІВ У АНГЛІЙСЬКІ МОВІ

Ні для кого не секрет, що англійська мова відіграє величезну роль у сучасному суспільстві. Знаючи іноземну мову, людина може спілкуватися з іноземцями, читати англійські книги в оригіналі, брати участь у культурних та освітніх заходах у різних країнах світу. Та варто зазначити, щоб вивчити англійську мову потрібно докласти чимало зусиль. Багатозначність слів, шістнадцять граматичних часів та досить нелегка вимова англійських слів часто лякають початківців. В англійській мові існують особливі правила для читання, але досить багато можна зустріти винятків і з цих правил. Коли заглиблюєшся у деталі цієї мови, то розумієш, що є безліч слів, які пишуться по-різному, але звучать аналогічно.

Омофони (*англ. homophone*) — слова, які вимовляються однаково, але мають різні значення й написання [1].

Такі слова є джерелом неприємностей і труднощів як для людей, які вивчають ази англійської, так і для тих, хто вільно володіє мовою.

Найчастіше можна зустріти парні омофони, тобто два однакових слова за вимовою, але несхожі за написанням і зовсім різні за значенням. Для прикладу:

- 1) *weak* (слабкий) – [wi:k] – *week* (тиждень);
- 2) *piece* (шматок) – [pi:s] – *peace* (мир);
- 3) *cereal* (злаки) – ['sɪəriəl] – *serial* (серіал);
- 4) *morning* (ранок) – ['mɔːniŋ] – *mourning* (скорбота);
- 5) *way* (шлях) – [wei] – *weigh* (зважувати).

В деяких випадках потрібно бути дуже уважним, щоб не потрапити у незручне становище і, наприклад, правильно зрозуміти чи для свого співрозмовника ви дійсно дорога

людина, чи просто олень. (Ще один приклад парних омофонів: *dear* (дорогий) – **[diə]** – *deer* (олень)).

Досить часто трапляються “triple homophones”, коли три слова різняться своїм написанням, але ідентичні за вимовою. Наприклад:

1) *to* (частка, або прийменник «до») – *two* (цифра два) – *too* (також) **[tu:]**;

2) *meat* (м'ясо) – *mete* (визначати) – *meet* (зустрічати) **[mi:t]**;

3) *ait* (острівець) – *ate* (з'їсти, друга форма дієслова *eat*) – *eight* (цифра вісім) **[eit]**.

Щодо останнього прикладу доречно згадати один англійський кумедний жарт:

– *Why is six afraid of seven?* (Чому шістка боїться сімки?)

– *Because 7 8 9!* (Тому, що 7 8 9) [2].

Тож, чому шістка так боїться сімки? В англійській слово “eight” на слух не відрізняється від слова “ate”. Виходить, що сімка з'їла дев'ятку. Тепер і не дивно чому шістка так побоюється сімки.

Також в англійській мові можна зустріти “quadruple homophones”, тобто чотири слова з однаковою вимовою, але різним написанням і значенням. Розглянемо наступні приклади омофонів:

1) *bye* (Бувай!) – *bi* (вісмут) – *buy* (купувати) – *by* (прийменник «біля», «відповідно») **[baɪ]**;

2) *right* (правильний) – *rite* (обряд) – *wright* (творець) – *write* (писати) **[raɪt]**;

3) *peak* (пік) – *reek* (погляд крадькома) – *peke* (порода собак «пікінез») – *riquet* (роздратування) **[pi:k]** [4].

Не дивно, що так різноманітність омофонів неодноразово стає проблемою для тих, хто намагається удосконалити свою англійську. Ще одною трудностю можуть стати омофони кількох слів чи словосполучень, особливо під час швидкого мовлення співрозмовника. Для прикладу:

1) *ice cream* (морозиво) – *I scream* (Я кричу);

2) *sand which is there (нісок, який є там) – sandwiches there (бутерброди там);*

3) *them all (їх усіх) – the mall (торговий центр) [3].*

Разом із тим варто пам'ятати, що в англійській мові звуки відрізняються довготою. Є чимало англійських слів, які дуже близькі за своїм звучанням, та все ж не вважаються омофонами. Для багатьох українців важко відрізнити такі слова і дуже часто вони вимовляють їх неправильно. Наприклад:

1) *live (жити) [liv] – leave (залишати) [li:v];*

2) *bed (ліжко) [bed] – bad (поганий) [bæd];*

3) *walk (гуляти) [wɔ:k] – work (працювати) ['wɜ:k];*

4) *much (багато) ['mʌtʃ] – march (марш) [mɑ:tʃ];*

5) *sheep (вівця) [ʃi:p] – ship (корабель) [ʃip].*

Підводячи підсумки, хочеться сказати, що омофони хоч і підступні слова, проте дуже цікаві для вивчення. Варто зазначити, що омофони є надзвичайно важливі і потребують ґрунтовного вивчення, як будь-яка інша лексична одиниця. А для перекладача вміння розрізнити омофони є одним із критеріїв професіоналізму. Потрібно бути дуже уважним, адже в багатьох випадках лиш правильне розуміння контексту допоможе розрізнити підступні омофони.

Список використаних джерел

1. Омофон [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Омофон>.
2. HiNative/joke [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://hinative.com/en-US/questions/4022748>
3. Homophone [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://en.wikipedia.org/wiki/Homophone>
4. Multinym Triple / Quadruple / Quintuple / Sextuple Homonyms [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20160825095711/http://people.sc.fsu.edu/~jburkardt/fun/wordplay/multinym.html>

*Алла Заслужена,
Вікторія Березкова
Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)*

ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ ЯК СПОСІБ РОЗВИТКУ І ПІЗНАННЯ

Соціокультурний розвиток особистості, що формується на засадах рідної мови, традицій, культури, історії, літератури, мистецтва й світоглядних орієнтирів, відіграє значиму роль у житті людини, але не набувається за народженням. Культура – це досягнення соціуму, а мова – найпоширеніший канал передачі культурних цінностей і одночасно те, що відрізняє суспільство від тваринної общини [1, с. 31]. Мова має велике значення для соціокультурного розвитку особистості, оскільки сприяє засвоєнню культури народу. Саме мова найбільш повно відображає духовну культуру нації.

Тому завдяки вивченню іноземних мов людина стає більш відкритою, готовою пізнавати нове і навіть розвивається за фізіологічними показниками.

Наприклад, з точки зору захисту від маніпулювання інформацією: людина, яка знає тільки одну мову здатна сприймати тільки ту інформацію, яка буде спочатку створена на цій мові, або в окремих випадках – перекладена з іншої мови (інколи недостовірно). Людина, яка знає більше двох мов здатна сприймати і аналізувати набагато більше інформації, зважувати її якість і співвідносити відомості з різних джерел. Часто це служить захистом людини від психологічного впливу, базованого на мовних особливостях людей і їх територіальному розміщенні. Яскравим прикладом є викривлення інформації з питань українсько-російської війни у ЗМІ країн учасників та міжнародних джерелах.

Зауважимо, що знання кількох мов впливає також на фізичне здоров'я людини. Ряд досліджень підтверджує, що знання кількох іноземних мов рятує користувача від синдрому

Альцгеймера, а в процесі вивчення мов деякі ділянки мозку збільшуються в розмірі. Також білінгви вважаються більш пристосованими до багатозадачності, але при цьому рівень їх концентрації та уваги залишається високим на кожному із виконуваних завдань [2].

Володіння іноземними мовами також робить користувача хорошим слухачем і здатне поліпшити його розуміння рідної мови. Для розуміння повідомлення, що транслюється співрозмовником іноземною мовою, увага слухача концентрується на кожному слові, тому що дуже важливо вловити всю суть повідомлення. Через деякий час така дія стає звичкою і транслюється на спілкування рідною мовою [3]. Щодо усвідомлення носієм його рідної мови, зауважимо, що при вивченні іноземних мов користувачу доводиться звертати увагу на ті особливості рідної мови які раніше були поза його увагою.

Важливим аспектом є долучення до культури завдяки знанню іноземних мов. Спілкування між представниками різних народів є однаково корисним для обох сторін. Звичайно, завдяки сучасним технологіям можливо дізнатися про особливості життя різних народів. Але якщо запитати людину про її культуру рідною для нею мовою, то є можливість стати набагато більш обізнаним, отримати додатковий досвід й емоції і, можливо, навіть секрети. І навіть, якщо, наприклад, усмішка у розмові є лише формальним проявом культури, все одно відбувається викид ендорфінів у кров, що покращує настрій і самопочуття. До того ж носій іноземної мови є прямим втіленням культури своєї країни. Перегляд фільму з масою діалогів дасть значно менше знань про культуру цієї країни, ніж коротка розмова з її жителем. Це робить людину, яка володіє іноземним мовами, багатогранною особистістю і дозволяє уникати багатьох конфліктів. Бажання носія мови ділитися інформацією і поширювати знання про свою культуру легко пояснити психологічним відчуттям його значущості [4, с. 29].

Отже, використання знань іноземних мов є, безсумнівно, перевагою для особистості в сучасному світі. Ця практика дає

результати як в соціокультурному аспекті, так і в питаннях фізичного, емоційного здоров'я та когнітивного мислення.

Список використаних джерел

1. Ахутина Т.В. Порождение речи: нейролингвистический анализ синтаксиса / Т.В. Ахутина. – М. : Изд-во Московского университета, 1989. – 216с.
2. Иностранный язык и развитие мозга: 6 удивительных фактов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.psychologies.ru/self-knowledge/individuality/inostrannyiy-yazyik-i-razvitie-mozga-6-udivitelnyih-faktov/>.
3. Леонтьев А.А. Психолнгвистические единицы и порождение речевого высказывания / А.А. Леонтьев. – М. : Наука, 1969. – 308 с.
4. 8 surprising benefits of learning a new language (backed by science) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://medium.com/life-hacking-2/8-surprising-benefits-of-learning-a-new-language-backed-by-science-94e3a4fca544>

Алла Заслужена

Андрій Каній

Національний авіаційний університет

м. Київ (Україна)

РОЛЬ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У сучасному світі роль іноземних мов важко переоцінити. Недаремно кажуть: «скільки мов ти знаєш – стільки разів ти людина». Знання іноземної мови допомагає краще зрозуміти специфіку тієї чи іншої країни. Також це є важливою складовою при майбутньому працевлаштуванні, оскільки політика більшості країн спрямована на інтеграцію, а саме мова об'єднує людей в першу чергу. Більшість компаній спрямовують свою діяльність на міжнародне співробітництво, тому перевага віддається тим фахівцям, які володіють іноземною мовою на високому рівні.

Особливої ваги набула іноземна мова після запровадження безвізового режиму в Україні, коли українці почали все

активніше відвідувати країни Європи. Також в останні роки в Україні збільшується кількість іноземців, в тому числі і туристів. Тому знання англійської мови, як основної мови міжнародного спілкування, набирає додаткової ваги. Зараз нерідко на вулицях можна почути, наприклад, англійську мову. В першу чергу, потрібно звертати увагу на ті іноземні мови, які є найбільш вживаними світовою спільнотою і мають міжнародне значення. До таких мов відносять англійську, іспанську, німецьку, французьку мови.

Не оминув цей процес і українське суспільство. Зокрема, англійська мова все глибше проникає в наше життя: англійські вивіски, бренди одягу, мобільні додатки, комп'ютерні програми – більшість з них прийшли до нас з-за кордону. Тому пересічному користувачеві іноді складно ними користуватися через мовний бар'єр. Тоді як для людини, яка вільно володіє мовою, це не складає труднощів.

На сьогоднішній день в Україні стрімко зростає кількість різноманітних курсів та шкіл, на яких вивчають іноземні мови. Особливо активно до них залучають молодь, яка прагне відповідати світовим стандартам та реалізуватися в майбутньому. А маючи перевагу у вигляді володіння мовою, значно легше досягти успіху і знайти себе на ринку праці.

Варто відзначити і те, що чимало українців люблять подорожувати. Відповідно, знання мов значно полегшує цей процес: у людини є можливість спілкуватися з місцевими жителями, дивитися телебачення, відвідувати будь-які заходи. У системі освіти в Україні встановлені певні вимоги щодо володіння студентами іноземною мовою. Наприклад, у ЗВО при вступі на програми магістратури студенти бакалаврату здають іспит на знання іноземної мови.

Таким чином, ледь не в кожній сфері життя знання іноземних мов набуває колосального значення для особистості. Тому можна очікувати, що найближчим часом англійська мова буде закріплена на законодавчому рівні в Україні як міжнародна мова [1]. Отже, іноземні мови можна використовувати як для

особистих потреб (туризм, встановлення контактів), так і в процесі трудової діяльності, враховуючи сучасні реалії.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України №641/2015. Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/6412015-19560>

Алла Заслужена

Національний авіаційний університет

Аліна Машикова

НТУУ «Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

м. Київ (Україна)

ЯПОНСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Сьогодні у світі немає жодної мови, в якій не було б запозичених слів з інших мов. На нашу думку, це відбувається з різних причин, у т.ч. і через спрощення мовних контактів. Елементи чужої мови (слова, словотворчі афікси, синтаксичні конструкції і ін.), перенесені з однієї мови в іншу в результаті мовних контактів називають запозиченнями [1]. На лексичну систему англійської мови вплинули такі мови: давньоскандинавська, французька, іспанська, італійська, німецька, японська мови. Про що свідчать запозичені з цих мов слова. Наведемо деякі приклади. Так, *sake* має скандинавське походження, пов'язано з *kaka* (шведська мова) і *kage* (датська мова, XI-XIV ст.); *garage* від *garer* (французька мова, початок XX ст.); *tea* (китайська мова, XVII ст.); *banana* (мови манде, XVI ст.); *vainilla* (іспанська, XVII ст.); *pizza* (італійська); *kindergarten* (німецька мова, XIX ст.); *troika* (російська мова); *kimono* (японська, XVII ст.). В українській мові теж наявна запозичена лексика. Наприклад, *ікона* (грецька мова), *декан* (латинська), *штат* (німецька), *пудра* (французька), *тролейбус* (англійська), *банк* (італійська), *дамба* (голандська), *оселедець*

(скандинавські мови) [2]. Отже, запозичення активно засвоюються на різних етапах розвитку англійської і української мов.

Слід зазначити, що японські запозичення в англійській мові (*aikido, anime, bonsai, geisha, haiku, hara-kiri, ikebana, judo, ju-jitsu, kamikaze, karaoke, karate, kendo, kimono, manga, matcha, ninja, origami, sake, samurai, sayonara, sumo, sushi, nori, sukiyaki, tatami, tycoon, tsunami, wasabi, zen* та інші) відносяться до різних сфер, а саме: мистецтва, термінології військового та бойового мистецтва, систем письма, домашніх предметів, одягу, кулінарії, бізнесу, уряду і політики, релігії та інших [3]. Певна кількість запозичених слів з японської мови називають предмети і явища японської культури, які раніше були відсутніми в англійській чи українській мовах у зв'язку з відсутністю цих предметів і явищ в зазначених культурах. Це так звані екзотичні слова, або екзотизми [1].

В англійську мову слово “*aikido*” було запозичене з японської мови в середині ХХ ст. Воно буквально означає «спосіб пристосувати дух», а саме: *ai* означає «разом, об'єднати», *ki* – «душа, дух» та *dō* означає «шлях, спосіб». *Aikido* – японська форма самооборони та бойового мистецтва, яка використовує замки, тримання, кидки та власні рухи опонента [4]. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови за редакцією В. Т. Бусела слово «*айкідо*» пояснюється як «різновид східного єдиноборства, що базується на захисній тактиці» [5].

Японське слово “*bonsai*” було запозичене в англійську мову в середині ХХ ст. Воно походить від *bon* «піднос, лоток» і *sai* «насаджування, посадка». *Bonsai* – мистецтво вирощування декоративних, штучно затриманих в зростанні різновидів дерев і кущів у горщиках [4]. В українській мові слово «бонсай» пояснюється як «карликовий пейзажний садочок, що влаштовується у великій низькій вазі і складається або з водоплавних рослин, або з невибагливих рослин, вирощених у заповнених землею отворах каменю» [6].

Японське запозичення *yakuza* означає потужну японську кримінальну організацію; походить від *ya* «вісім», *ku* «дев'ять» та *za* «три», посилаючись на найгіршу карточну комбінацію в азартній грі [4]. В українській мові слово «якудза» пояснюється як «мафія в Японії; організований злочинний світ» [5].

Слово “*zen*” буквально означає «медитація» японською мовою. В англійській мові *zen* пояснюється як японська школа буддизму “Mahayana Buddhism”, що підкреслює цінність медитації та інтуїції, а не ритуального богослужіння або вивчення Святого Письма [4]. В українській мові дзен-буддизм характеризується як течія в буддизмі, що дотримується такого постулату: у земному житті можливо з’єднатися з божеством та виявити його у власному дусі [6].

Японське слово “*anime*” було запозичене в англійську мову в кінці ХХ ст. та є скороченою формою від *animēshon*, на основі анімації (англійська). В англійській мові *anime* визначається як стиль японської анімації фільмів та телебачення для дітей і дорослих [4]. В реєстрі українських словників [5, 6] на даний момент відсутнє слово «*аніме*». Його відсутність ми пояснюємо тим фактом, що воно, можливо, знаходяться на одному з етапів проникнення в українську мову. Як зазначає, український вчений О. Бондар, чужомовне слово проходить три етапи запозичення. На першому етапі чужомовне слово проникає до українського мовлення, а не до української мови; на другому етапі воно неодноразово вживається в різних сферах і стилях; на третьому етапі – регулярно вживається і наявне в реєстрі словників [7]. На нашу думку *аніме* має шанс подальшого розвитку, про що свідчить його вживання у науковій літературі [8].

В кінці ХХ ст. в англійську мову було запозичене японське слово “*emoji*” (*e* – це «зображення, малюнок» та *moji* – «буква, символ». В англійській мові *emoji* визначається як маленьке цифрове зображення або значок, що використовується для вираження ідеї чи емоції [4]. В українській мові «*емоджі*» характеризуються дослідниками як цифрові картинки та іконки,

«які відображають емоції, й швидко стають частиною мови мобільних споживачів» [9] або *емодзі* (ідіограма і смайлик) як графічна мова, що не тільки передає настрій, а й «має більш ширший контекст впливу на адресата» [10]. Сьогодні «смайлики» стали однією зі складових віртуальної реальності.

Отже, кількість японських запозичень в англійській та українській мовах є значною. Вони поповнили ці мови новими засобами номінації. Японські запозичення знаходяться на різних етапах засвоєння: *aikido*, *bonsai*, *yakuza* та інші увійшли в англійську та українську мови; *anime*, *emoji* знаходяться у процесі проникнення у сучасну українську мову та вже наявні в англійській мові. За умови подальшого стрімкого розвитку суспільства і мов, запозичення й надалі будуть прийматися та засвоюватися англійською та українською мовами.

Список використаних джерел

1. Запозичення. Українська мова: Словник-довідник / Загнітко А.П., Познанська В.Д. та ін. 1998. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://litmisto.org.ua/?p=2365>
2. Запозичення в українській мові, зміни словникового складу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ff.udpu.org.ua/ebook/pages/22.html>
3. English words of Japanese origin [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.translationdirectory.com/glossaries/glossary173.htm>
4. English Oxford living Dictionaries [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://en.oxforddictionaries.com/definition/aikido>
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / За ред. В.Т. Бусела. – К.: Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2007. – 1736 с.
6. Словник іншомовних слів / за ред. С.Я. Єрмоленко. – Харків: Фоліо, 2006. – С. 87.
7. Бондар О. Японські запозичення в українській мові: правила написання / О. Бондар [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/visnyk/shidni_movy_18_2012.pdf
8. Литвак О.Г. Методика викладання онтологічного інжинірингу для студентів галузей «Економіка» і «Менеджмент» / О.Г. Литвак, М. Лашина // Інформаційні технології і засоби навчання. – К. : Ін-т інформ. технол. і засобів навчання Нац. акад. пед. наук України, Ун-т

менедж. освіти Нац. акад. пед. наук України, 2014. – Вип. 3 (41). – С. 289-298.

9. Горбаль Н.І. Особливості та тенденції розвитку мобільного маркетингу / Н.І. Горбаль, М.М. Куян, Ю.О. Горбаль [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/37413/1/3_12-20.pdf

10. Білоус А.О. Аргументативний аспект трансформації тексту в Інтернет-дискусії / А.О. Білоус [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.philosophy.univ.kiev.ua/uploads/editor/Files/Vydanna/Gumanitar ni%20studii/HStudies_KNU_№29.pdf

Ірина Зачепа

Національний авіаційний університет

м. Київ (Україна)

ЦИФРОВІ МЕДІА РЕСУРСИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ЗАНЯТТЯ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Новітні інтернет технології, як і постійно зростаюча кількість сучасних цифрових медіа ресурсів, стають звичними у практиці викладання та вивчення іноземних мов. Молодь часу смартфонів (*Generation Kopf unten – покоління з головою донизу*) є достатньо компетентними користувачами найрізноманітніших гаджетів і бажають мати сучасне мобільне навчання, наповнене якісними цифровими технологіями. Таким чином, для викладачів навчальної дисципліни «Німецька як (друга) іноземна мова» питання щодо активного використання цифрових медіа ресурсів залишається актуальним. Найсучасніші компактні комп'ютери в мініатюрі, що супроводжують нас у повсякденному житті, можуть стати помічником та підтримкою на заняттях з німецької мови.

Вітчизняна та закордонна наука має ряд ґрунтовних досліджень щодо використання новітніх ІТ-орієнтованих технологій (комп'ютер, інтернет, мультимедійні та цифрові засоби) у процесі вивчення іноземної мови, методів і прийомів використання ІТ-орієнтованих технологій, форм та видів роботи, що є найбільш доцільними та ефективними [1; 2; 3; 4]. Проте питання щодо використання цифрових медіа ресурсів на

заняттях з німецької мови не є остаточно вивченим і потребує деталізації багатьох аспектів.

Головною метою навчання німецької мови, як і будь-якої іншої іноземної мови, є надбання студентами вмінь та навичок грамотного використання німецької мови в реальних життєвих ситуаціях не тільки повсякденного, але й професійного спілкування. На нашу думку, використання цифрових медіа ресурсів на заняттях німецької мови орієнтовано насамперед на результат (володіння мовою), а не на процес (вивчення певних аспектів німецької мови).

З цією метою варто, насамперед, з'ясувати, як ми бачимо та розуміємо цифрові медіа ресурси в контексті заняття з німецької мови як (другої) іноземної.

Цифрові носії дуже універсальні і не фіксуються на певному типі технічного пристрою. Тому, коли ми говоримо про цифрові медіа ресурси в процесі викладання і вивчення німецької мови, ми опираємося на такі важливі моменти:

1) Медіа ресурс використовується як додатковий носій інформації, що забезпечує простий швидкий доступ до необхідних матеріалів. Використання на одному занятті різних цифрових носіїв, переключення уваги з одного на інший робить заняття більш цікавішим та змістовно (інформаційно) наповненим. Так, наявність інтернет-доступу в навчальній аудиторії дозволяє за допомогою персональних смартфонів, планшетів виконувати конкретні завдання чи то шукати потрібну (додаткову) інформацію та презентувати результати своєї роботи (як індивідуальної так і групової) на інтерактивній дошці.

2) Тренувальні вправи на нові лексико-граматичні структури та на словниковий запас є важливою частиною процесу викладання та вивчення мови. Тому цінним і обов'язковим є збереження зацікавленості та високої мотивації при виконанні рутинних вправ. Змістовно і наочно красиво оформлені вправи і завдання на цифрових носіях не лише мотивують їх до активної індивідуальної чи групової роботи. Вони створюють умови для отримання студентами конкретних

знань, умінь і навичок, що і є кінцевою метою викладання та вивчення німецької мови. Цифрові носії дають також широкі можливості автономного навчання (диференційовані завдання) та індивідуального розвитку кожного студента, дозволяють створити умови як на занятті так і в поза аудиторній роботі для навчання кожного з урахуванням його персональних особливостей (інтереси, стан здоров'я, особливості пам'яті, спосіб сприйняття навчальної інформації, темп роботи тощо). Варто не забувати: індивідуальне навчання є важливим, але час навчання в аудиторії потрібно використовувати в інтерактивному режимі.

3) Цифрові носії використовуються для того, щоб спонукати студентів до активної комунікації та кооперативного вивчення німецької мови як в аудиторії, так і поза нею. Тут слід враховувати, якими уміннями та навичками (технічними, мовленнєвими) мають володіти чи вже володіють студенти, щоб використання цифрових носіїв якісно покращило процес навчання, а отримані компетенції вони вміло застосовували на практиці, тобто, в реальному процесі німецькомовного спілкування.

4) Використання цифрових носіїв веде, у цілому, до зміни суті взаємовідносин педагога і студента. Викладач виступає організатором заняття: консультує, забезпечує зв'язок (спонукає до комунікації в групі чи відповідає на проблемне питання) або структурує розмову в групі, моніторить ефективність конкретного заняття та оцінює виконання завдань (роботу кожного студента).

Таким чином, постійне збільшенні обсягів інформації та поява нових цифрових медіа ресурсів і технологій обумовлює необхідність розробки нових навчальних форм, методів, прийомів і стандартів. Сьогодні на першому плані не запам'ятовування інформації, а оволодіння певним інструментарієм для вирішення конкретних завдань – успішне німецькомовне спілкування у повсякденному та професійному житті.

Сучасний викладач повинен враховувати реальний розвиток цифрового середовища у світі, де міжособистісне

спілкування значно активніше, ніж у реальному житті. У цьому плані слід говорити, що викладання і вивчення німецької мови за допомогою цифрових медіа ресурсів належить до головних задач сучасної методології.

Звичайно, саме використання цифрових медіа ресурсів автоматично не покращить заняття з німецької мови. Чітко визначена навчальна мета та повноцінне планування заняття як і медіа-компетентність викладача є визначальними для досягнення успіху.

Список використаних джерел

1. Вороніна Г.Р. Комп'ютерно орієнтовані технології у процесі вивчення іноземних мов [Електронний ресурс] / Вороніна Г.Р. // Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія. – 2013. – Випуск 27. – С. 250-255. – Режим доступу : <http://journals.urau.ua/index.php/2411-5991/article/view/80588>
2. Гочіташвілі К. Роль IT-технологій у процесі вивчення іноземної/другої мови [Електронний ресурс] / К. Гочіташвілі // Міжнародний журнал у галузі мультилінгвальної освіти. – 2014. – № 2. – С. 19-44. – Режим доступу : http://multilinguaeducation.org/storage/uploads/articles_contents/141107020824.pdf
3. Пометун, О.І. Інтерактивні технології навчання. Теорія, досвід: методичний посібник авт. / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : АПН, 2002. – С. 136.
4. Hahn K. Digitale Klassenzimmer: Tablets im Daf-Unterricht [Електронний ресурс] / Goethe-Institut. Sprache. Kultur. Deutschland. // Magazinsprache. – Режим доступу : <https://www.goethe.de/de/spr/mag/20516230.html>

Ольга Зубрицька

*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
м. Харків (Україна)*

PROBLEMS AND PROSPECTS OF DISTANCE EDUCATION IN UKRAINE

Transition from industrial to information society on a global scale and socio-economic changes that occur in Ukraine require significant changes in many areas of the state activity, particularly with regard to the reform of education.

The main objective of education in the 21st century consists in application of new information technologies in the dissemination of knowledge. These technologies make it possible to delocalize dissemination of knowledge using distance learning technologies, thanks to which high-quality education becomes available to every inhabitant of the Earth, regardless of where they live. Such education is open for everyone; it can be adapted to the level of knowledge and needs of a particular student.

Distance education in Ukraine is regulated by the Concept of the development of distance education in Ukraine, the Regulation on Distance Education of the Ministry of Education and Science of Ukraine, as well as Decree of the President of Ukraine "On the National Strategy for the Development of Education in Ukraine for the period up to 2021" No 344 / 2013 dated 25 June 2013.

As of today, distance education in Ukraine fails to meet the requirements for information society that looks toward integration into the European and world community. To implement distance education, Ukraine is required to make great efforts and organize work in the following interrelated strategic areas:

1. Development of the strategy to ensure the quality of distance education. Professional development of faculty members is of top priority.
2. Provision of affordable and flexible distance learning.
3. Cooperation and filling the information space with distance courses.
4. Creation of the virtual university of Ukraine.

Despite the lack of perfection, the number of students and listeners willing to study using distance technologies is growing rapidly. Therefore, significance of researching, developing and improving distance education is obvious.

Список використаних джерел

1. Aragon S.R. Creating social presence in online environments. New Directions for Adult and Continuing Education / S.R. Aragon. – San Francisco : Public Press, 2003. – P. 57-68.
2. Glahn R. Progenies in education: The evolution of internet teaching. Community College Journal of Research and Practice / R. Glahn, R. Gen. – San Francisco : Public Press, 2002. – P. 777-785.

Євген Іванов

*Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)*

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Про комп'ютер останнім часом говориться дуже багато. Проблемам впровадження в освіту нових інформаційних технологій на базі комп'ютерної техніки присвячуються спеціальні конференції, семінари, круглі столи. Все більше викладачів і спеціалістів освіти визнають великі можливості комп'ютера і перспективність його використання як засобу навчання. Але все-таки слід визнати, що комп'ютер поки що не став звичним інструментом, яким може користуватись викладач під час проведення занять з іноземної мови. Уже після появи перших ЕОМ лінгвісти замислилися над тим, як використати нове «електронне чудо». Спочатку комп'ютери знайшли застосування у сфері машинного перекладу. У наш час з їхньою допомогою укладаються різні словники, у першу чергу – частотні. Незамінним помічником є комп'ютер і при укладенні зворотних словників.

Сьогодні багато філологів використовують комп'ютер для проведення різних лінгвістичних експериментів. Але, говорячи про застосування комп'ютерів, слід пам'ятати, що будь-яка діяльність розпочинається з навчання, тому сьогодні впровадження комп'ютерів у сфері освіти сприймається як досить-таки закономірний процес. Як свідчать спостереження, процес навчання проходить на високому педагогічному рівні у тих викладачів, які вміло використовують поєднання

традиційних і нових засобів у навчанні. Таке сполучення ліквідує шаблонність занять, робить обстановку на них більш цікавою. Як відомо, поєднання нових і традиційних педагогічних прийомів дозволяє забезпечити високий рівень засвоєння навчального матеріалу. У застосуванні комп'ютерів при вивченні іноземної мови вже є певний досвід. Але в цілому використання ЕОМ з метою вивчення іноземних мов у нашій країні все ще недостатнє. Окремі колективи, які розробляють комп'ютерні навчальні програми з іноземних мов, малочисельні, відсутня координація цих важливих робіт, немає концепції комп'ютеризації викладання іноземних мов.

Пояснити таку незадовільну ситуацію, на наш погляд, можна наступними причинами:

- нерозуміння можливостей застосування комп'ютера для вивчення іноземних мов;
- відсутність достатньої кількості компетентних спеціалістів;
- складнощі матеріального забезпечення комп'ютерами і відповідним устаткуванням; відсутність зручного (прямого) способу спілкування викладача іноземної мови і комп'ютера;
- відсутність ефективного програмного забезпечення з іноземних мов.

Комп'ютер давно вже перестав бути лише обчислювальною машиною, завдяки чому ми маємо можливість говорити про комп'ютеризацію викладання іноземних мов. Що ж так високо підняло комп'ютер над традиційними технічними засобами навчання? Як відомо, придатність технічних засобів навчання і контролю для використання на заняттях з іноземної мови визначається наступними критеріями:

- сприяти підвищенню ефективності навчального процесу;
- забезпечувати негайне і постійне підкріплення правильності навчальних дій кожного студента;
- підвищувати свідомість й інтерес до вивчення мови;
- забезпечувати оперативний зворотній зв'язок і поопераційний контроль дій всіх студентів;

- володіти можливістю швидкого введення відповідей без довготривалого їх кодування.

Як показує практика, з усіх існуючих технічних засобів навчання (більше 2500 видів) комп'ютер найкращим чином «вписується» в існуючу структуру навчального процесу. Він найбільш повно задовольняє дидактичні потреби і максимально наближає процес навчання до реальних умов. Комп'ютери володіють цілим рядом додаткових можливостей: вони можуть сприймати нову інформацію, певним чином її опрацьовувати і приймати рішення, можуть запам'ятовувати необхідні дані, відтворювати рухомі зображення, контролювати роботу таких технічних засобів навчання як синтезатори мовлення, відеоманітופони, магнітופони.

Працюючи з комп'ютером, кожний студент отримує можливість просуватися по програмі у своєму індивідуальному ритмі, вибираючи для себе оптимальний об'єм і швидкість вивчення матеріалу. Застосування комп'ютерів значно підвищує інтенсивність навчального процесу. Як відомо, інтенсифікувати навчальний процес означає досягнути його ефективності без збільшення кількості годин, що відводяться на навчальну дисципліну. При комп'ютерному навчанні засвоюється значно більша кількість матеріалу, ніж це відбувається за той самий час у традиційних умовах навчання. Наприклад, об'єм 20003000 слів пасивного запасу засвоюється за 10-15 днів при вивченні за допомогою персонального комп'ютера проти 1,5-2 років систематичних занять традиційними методами. Комп'ютер забезпечує і всебічний (поточний, межований та підсумковий) контроль навчального процесу. Контроль, як відомо, є невід'ємною частиною навчального процесу і виконує функцію зворотного зв'язку між студентом і викладачем. При використанні комп'ютера для контролю якості знань студентів досягається більша об'єктивність оцінки, оскільки комп'ютер неупереджено оцінює роботу студентів. Крім того, під час такого контролю значно економиться час студентів і викладача,

оскільки комп'ютер дозволяє проводити одночасну перевірку знань всіх студентів навчальної групи.

Нові мультимедійні засоби, в яких використовується аудіовізуальний формат, надають такі можливості, яких традиційні підручники надати не можуть. Наявність таких засобів дає викладачам можливість планувати види діяльності, які вносять елемент зацікавленості в навчальний процес. Вони дозволяють створити активне кероване комунікативне середовище, у якому здійснюється навчання. Взаємодія студента з комп'ютером, таким чином, із простого обміну інформацією або виконання команд перетворюється на багатогранну діяльність у цьому середовищі, завдяки чому перед студентом відкриваються дійсно необмежені можливості. Ще одна перевага комп'ютера як засобу навчання іноземним мовам – здатність збирати і аналізувати статистичну інформацію, що накопичується під час навчального процесу. Аналіз статистичних даних (кількість помилок; кількість правильних – неправильних відповідей; кількість звернень за допомогою; часу, витраченого на виконання окремих завдань і на всю програму в цілому і т.п.) дає можливість судити про рівень та якість сформованості знань. Студент також наочно впевнюється у своїх успіхах щодо оволодіння іноземною мовою.

Сприятливі можливості створюють комп'ютери і для самостійного вивчення іноземних мов. Студенти можуть використовувати спеціальні комп'ютерні програми для самостійного опрацювання різних лексико-граматичних тем, а також для самоконтролю отриманих знань. До того ж, комп'ютер є самим терплячим педагогом, здатним повторювати скільки завгодно разів те чи інше граматичне правило, завдання, вправу, вимагаючи від студента правильної відповіді на те чи інше питання і в результаті автоматизувати певні навички чи вміння. Одне із центральних питань комп'ютерного навчання іноземним мовам – розроблення програмного забезпечення, роль якого, як відомо, дуже велика. В наш час воно складає більше 70% вартості комп'ютерів. Разом з тим

катастрофічно зростає кількість примітивних навчальних програм, які не лише не сприяють підвищенню ефективності навчання, а й нерідко дають негативний результат. Це відбувається тому, що за їх розробку беруться люди, які не мають серйозної психолого-педагогічної підготовки і не враховують всі дидактичні можливості комп'ютера.

Отже, використання мультимедійних програм значно розширює програму вивчення іноземних мов у навчальному закладі, надає доступ до автентичних матеріалів (комп'ютерне подання мовного матеріалу на основі художньої літератури, статей, матеріалів інформаційних сайтів; робота зі словником, ін.), спонукає студентів до вивчення іноземних мов, розширює мотивацію до навчання, надаючи їм можливість працювати над мовою у зручному для них темпі, сприяючи, таким чином, індивідуалізації навчання та ефективному оволодінню іноземною мовою.

Жанна Іванова

*Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)*

**З ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
(в Навчально-науковому гуманітарному інституті
Національного авіаційного університету)**

Метою патріотичного виховання є формування у студентів поваги та любові до Батьківщини, відданості, готовності захищати, збагачувати особистою працею, максимально сприяти вивченню та досконалому володінню державною мовою. Принципово важливим є вивчення історії, культури, традицій, звичаїв України, найкращих досягнень у галузях науки, освіти, техніки, мистецтва як минулого, так і сучасності. Патріотичне виховання здійснюється з урахуванням специфіки навчальних дисциплін на лекція семінарах, практичних заняттях та у позааудиторний час. Значний виховний потенціал мають такі дисципліни, як історія України,

українська мова, культурологія, політологія, фізичне виховання та дисципліни професійної підготовки. Патріотизм – це поєднання знань, почуттів і дій. Патріотичне виховання не протиставляється, а органічно доповнюється національним та інтернаціональним вихованням. У процесі патріотичного виховання культивуються найкращі риси української ментальності – любов до України, працелюбність, індивідуальна свобода, зв'язок із природою, ширість і доброта, гостинність, повага до рідних та ін.

Інтернаціональне виховання – це залучення молодих людей до економічних, політичних, соціальних, культурологічних та інших цінностей, створених народами світу, формування поваги до міжнародного суспільного досвіду, бажань і вмінь його переймати, допомагати представникам інших етносів, суспільств та держав у розв'язанні наявних проблем. Однією з базових основ цього напрямку виховання є кількісне і якісне зростання обсягу знань студентів про інші етноси (народи), держави, суспільства, їхні досягнення у різних сферах людської життєдіяльності. Важливо в навчальному процесі постійно наголошувати на інтернаціональному характері науки, звертати увагу на співпрацю народів і держав у розв'язанні проблем глобального характеру.

Важливе значення для формування у молодих людей інтернаціональних почуттів має вивчення іноземних мов, упровадження в навчальний процес в університеті європейських технологій навчання і критеріїв оцінювання знань, стажування та участь у міжнародних конференціях, співпраця НАУ з провідними закладами вищої освіти України та інших держав, виступи перед студентами викладачів університету, які працювали або стажувались за кордоном, лекції іноземних фахівців, проведення тематичних «круглих столів», відвідування виставок, на яких репрезентовані новітні досягнення іноземних науковців, фахівців, фірм, підприємств у галузях освіти, науки, техніки та технології.

Інтернаціональне виховання органічно доповнює патріотичне виховання, допомагає глибше усвідомити місце і

роль України у світі, чіткіше визначити шляхи її інтеграції у європейське і світове співтовариства.

У результаті впровадження системи національно-патріотичного виховання очікується:

- забезпечення у молодого покоління розвинутої патріотичної свідомості і відповідальності, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про спільне благо, збереження та шанування національної пам'яті;

- зацікавленість молоді щодо служби у Збройних силах України, готовність до захисту України та виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, з метою становлення її як правової, демократичної, соціальної держави;

- збереження стабільності в суспільстві, соціальному та економічному розвитку країни, зміцнення її обороноздатності та безпеки;

- створення ефективної виховної системи національно-патріотичного виховання молоді;

- консолідація зусиль суспільних інституцій у справі виховання підростаючого покоління.

На третьому етапі (2018-2019 рр.) впровадження Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді забезпечується:

- проведення моніторингу системи патріотичного виховання за допомогою соціологічних опитувань, анкетування, психологічного тестування;

- проведення науково-методичних конференцій, створення банку передового педагогічного досвіду на інформаційному веб-ресурсі;

- аналіз здобутого, встановлення досягнень і викликів, корекція навчально-виховних впливів з урахуванням результатів моніторингу.

Необхідною умовою втілення Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді в практику є широке обговорення її положень і завдань, проведення конференцій,

круглих столів, семінарів. Протягом 2014-2018 років в нашому Навчально-науковому гуманітарному інституті проводилися низка різноманітних заходів та проєктів. Одним з цікавих проєктів став проєкт «Зустрічі з цікавими людьми» – це зустрічі з видатними киянами, перекладачами-професіоналами, льотчиками та науковцями, як наприклад «Виховання громадянина-патріота: сучасний український вимір» – зустріч з видатним політологом та істориком О. Палієм. Наступною цікавинкою впровадження Концепції став проєкт «Вечір кіно», одним із прикладів є презентація: «Питання громадянського виховання у документальному кіноциклі «Революція гідності». Проєкт передбачає перегляд документальних фільмів про Революцію гідності, Чорнобиль, Київ 1941-1945, «Україна в огні» та художніх фільмів патріотичного спрямування в стінах світлиці гуртожитку.

На годинах корпоративної культури розширена тематика круглих столів та обговорень:

- «Розвиток національної свідомості українців як складової багатонаціональної держави в культурологічному аспекті»;
- «Українська національна ідентичність»;
- «Вірність і відданість загальнолюдським цінностям як основа патріотичного виховання».

У стінах нашого інституту працює серія гуртків, спрямованих на вивчення звичаїв українського народу, розробляються технології роботи з родинами, які передбачають відтворення історії роду на прикладах кожної конкретної сім'ї.

У практиці волонтерської роботи студентів у будинках сиріт, інтернатах (допомога в формуванні громадянської свідомості молоді, інтеграції у суспільство) характерною ознакою є систематичне проведення благодійних акцій та волонтерська робота в Солом'янському реабілітаційному центрі. Благодійні акції «З вірою в серці», «Ялинка милосердя», «Віра. Надія. Любов», «Голуб миру» та організаційна підтримка національно-патріотичних заходів органів студентського самоврядування стали традицією гуманітарного інституту.

Відзначення річниці пластового руху в Україні та річниці відновлення діяльності Пласту в Україні з акцією «Вогонь миру» вже 10 років залучає до єднання та прагнення миру в усьому світі студентів та викладачів НН ГМІ та університету.

Тематичні заходи, присвячені героїчним подвигам українських воїнів, боротьбі за територіальну цілісність і незалежність України – мітинг-реквієм на вшанування «Вахти пам'яті Небесної сотні» та літературно-музичні вечори «Герої Крут», до утворення Української Повстанської Армії, до дня Соборності України, до святкування дня Гідності та Свободи за підтримки кафедр нашого інституту стали характерною ознакою впровадження Концепції національно-патріотичного виховання.

На I курсі студенти, за участі викладачів кафедр та наставників академічних груп НН ГМІ, знайомляться з експозиціями Музею НАУ та Музею авіації імені Антонова, Музею історії Києва, Національного музею історії України, Державного музею Т.Г. Шевченка, меморіального комплексу «Національний музей історії України у Другій світовій війні».

Патріотичне виховання здійснюється з урахуванням специфіки навчальних дисциплін та ґрунтується на таких фундаментальних принципах, як: природовідповідність, народність, етнізація виховання, гуманізм, демократизм, зв'язок виховання з життям, трудовою діяльністю, поєднання педагогічного керівництва із самодіяльністю студентів, реалізація народознавчого, людинознавчого й особистісного підходів у процесі навчання і виховання та ін.

Інна Івахненко

*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
м. Харків (Україна)*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

В умовах обмеження навчальною програмою аудиторних годин викладачі мають знайти засоби інтенсифікації процесу навчання іноземної мови. Сучасні кваліфіковані фахівці повинні не лише вміти прочитати і перекласти фахову літературу, але й володіти навичками сприйняття на слух навчальних лекцій, доповідей на конференціях, уміннями підтримувати бесіду, вести пошук необхідної інформації в Інтернеті, досвідом підготовки та проведення презентацій.

Використання інноваційних технологій розширює можливості навчального процесу, робить заняття привабливим і сучасним.

Інноваційні технології передбачають: по-перше, інтерактивні методи викладання, розвиток таких форм навчання, як діалог, розуміння іншомовної комунікації; по-друге, використання технічних засобів навчання, комп'ютерних та мультимедійних, мережі Інтернет.

Інтерактивні методи навчання: презентація, моделювання життєвих ситуацій, створення проблемних ситуацій, рольові ігри, дискусії, використання мультимедійних комп'ютерних програм, метод проектів, залучення англомовних спеціалістів. При використанні таких методів збільшується активність роботи на заняттях, увага, зацікавленість студентів. Учасники відчують себе не пасивними слухачами, а активними гравцями, розвивають в собі вміння відстоювати свою думку, вислуховувати думки інших. Треба поєднувати інтерактивні методи навчання з традиційними. Не всі заняття повинні проходити в формі гри. Вона дає гарні результати тільки у поєднанні з іншими: читанням, вивченням граматичних явищ, аудіюванням.

Переваги інтерактивного навчання: студенти навчаються працювати в команді, аргументувати свій погляд, знаходити альтернативні рішення проблеми. Особливості інтерактивного навчання: спільна діяльність викладача і студентів, викладач керує процесом навчання, мотивація та зв'язок з реальним життям, навчальна взаємодія студентів у парах і групах.

Викладач повинен створити в колективі почуття довіри, акцентування позитивного.

Рольова гра сприяє розвитку інтелектуальних і комунікативних умінь студентів, підвищує зацікавленість на відміну від монотонного виконання завдань. Добре опрацьовується вимова, активізується лексичний і граматичний матеріали. При розподілі ролей важливо враховувати індивідуальні здібності студентів.

Рольові ігри проводять під час аудиторних занять. Гра дає можливість створити умови, наближені до реальних ситуацій, вона має елемент непередбачуваності. Наприклад, цікавими будуть для студентів ігри-конкурси на кращого екскурсовода, винахідника, науковця, актора.

Для таких занять характерна орієнтація занять на студента, вправи та завдання повинні бути комунікативно виправдані дефіцитом інформації, вибором та зворотним зв'язком. Оцінюється не лише правильність, а й швидкість виконання завдань.

На відміну від пасивних методів навчання (коли студент повинен засвоїти матеріал, поданий викладачем або в тексті підручника) активні методи навчання включають до себе творчі та проблемні завдання, самостійну роботу, питання від студентів до викладача і навпаки.

Презентації дозволяють поєднувати застосування мультимедіа та необхідного мовного матеріала. Вони можуть бути зроблені на будь-якому етапі вивчення теми.

Метод проектів – це комплекс пошукових, дослідницьких та інших видів роботи, що виконуються студентами самостійно. В основі проекту лежить певна проблема, не тільки освітні завдання, а й соціокультурні. Працюючи над проектом, студенти виконують невелику дослідницьку роботу: шукають та опрацьовують матеріал в підручниках та в Інтернеті, виокремлюючи найголовніше, знаходять ілюстрації, готують проект до презентації на аудиторних заняттях. Виникає необхідність інтегрування знань, умінь з різних сфер науки,

зв'язка ідеї проекту з реальним життям. У викладача консультативно-керуюча функція. Наприклад, проект на тему «Cities of the USA». Загальні відомості, деякі факти з історії, фото та опис визначених місць. Поділитися враженнями. Висловити свою думку.

«Brainstorm» («Мозковий штурм») – прийом швидкого некритичного висловлення думок, за допомогою яких можна швидко генерувати численні ідеї. Треба висловити якомога більше ідей та зафіксувати їх. Найкраще використовувати на заняттях при введенні або повторюванні теми. Такий метод стимулює студентів до мислення, до швидкої реакції.

Проблемні ситуації. Існують різні способи створення проблемних ситуацій: підведення студентів до суперечностей і пропозиція самостійного пошуку рішення, викладання різних точок зору на одне питання, спонукання здійснювати власні порівняння, узагальнення. Основні риси вдалого розроблення проблеми: потреба у прийнятті рішень, потреба у розгорнутих відповідях, стимулювання інтересу, необхідність групового прийняття рішень, відповідність досвіду і фоновим знанням студентів. Проблемні ситуації створюються на основі зазначення проблеми на шляху досягнення мети та варіювання кількості невідомих компонентів, що й визначає ступінь проблемності. Студенти не обмежені певними рамками і можуть розвивати ситуацію за власним бажанням.

Непроблемні ситуації. Під час створення звичайної непроблемної ситуації вказуються всі компоненти смислового змісту, дійові особи, час, місце, мета спілкування.

«Jigsaw reading» («Читання зигзагом»). Один текст ділиться на кілька маленьких фрагментів, кожен зі студентів читає тільки цей маленький фрагмент і далі всі обмінюються інформацією. В результаті у кожного з учасників цієї роботи формується знання всього тексту (за розповідями інших), що сприяє розвитку вміння слухати співрозмовника з метою отримання необхідної інформації.

«*Think-pair-share*» («Обмін думок в парах»). Викладач ставить перед студентами питання чи проблему. Студентам дано достатньо часу, щоб обміркувати свої ідеї, після чого викладач просить їх поділитися своїми думками та поглядами. Окрім того, кожен студент демонструє індивідуальну форму мислення.

На сучасному етапі вивчення іноземних мов очевидною є ефективність використання в навчанні мультимедійних засобів, в яких одночасно використовують тексти, графіку, відеоматеріали, звукові ефекти, анімацію.

Мережа Інтернет створює умови для здобуття інформації, такої, як країнознавчий матеріал, новини з життя молоді, статті з газет і журналів; дає можливість створення контактів в англomовних країнах.

Основна мета використання Інтернету з освітньою метою – пошук інформації. Він дає можливості доступу до гігантських обсягів інформації та її передачі на різні відстані. Окрім того, необмежені можливості Інтернету передбачають інтерактивність, надання освітніх послуг, участь у навчальних дистанційних курсах олімпіадах; можливість користування бібліотеками, енциклопедіями та словниками, електронними документами.

Узагальнення видів використання Інтернет-технологій.

Social network – соціальна мережа, яка утворена індивідами або організаціями, групами освітньо-орієнтованих користувачів. Завданням освітньої соціальної мережі є впровадження сучасних технологій в освіту. Освітня соціальна мережа створює єдине інформаційне освітнє середовище навчального закладу за допомогою різноманітних сервісів.

Conversational arenas – розмовні ацени. Вивчення іноземних мов і культур спілкування дозволяє здійснювати спілкування з носіями іноземної мови.

Collaborative editing – спільне редагування. Колективна робота над проектами, спільні тексти можуть створюватися з метою спільного редагування. Використання спеціальних програм з метою керування проектами, такі програми встановлені в локальній мережі або в мережі Інтернет.

Співпраця відбувається в реальному часі, усі зміни в документах відображаються відразу після їх внесення. Колективна, взаємопов'язана діяльність чисельних агентів відіграє значну роль у пошуках помилок.

Forum – форум, засіб віддаленого спілкування, обмін текстовими повідомленнями між студентами чи викладачами.

E-mail – електронна пошта, спосіб обміну електронними повідомленнями з використанням комп'ютерів та мобільних телефонів.

Електронний документообіг – сукупність процесів створення, обробки, редагування, пересилання, зберігання документів в електронному вигляді.

Blog – блог, мережевий журнал, в який регулярно додаються записи, тексти, зображення чи мультимедіа. Для блогів характерна можливість публікацій коментарів відвідувачів.

Videoconference – відеоконференція, спосіб обміну відеозображенням і звуком із двома чи більше об'єктами, які обладнані відповідними апаратно-програмними комплексами. Надає можливість проведення лекцій, семінарів, консультацій, іспитів. З метою здійснення спілкування в мережі в on-line режимі використовується програма Skype.

Intranet – Інтранет, система, обмежена віртуальним простором організації чи навчального закладу, використовує технології Інтернет. Як правило, має захист від несанкціонованого доступу.

У наш час при вивченні іноземної мови здобуває все більшу популярність така форма навчання, як дистанційна. Дистанційне середовище, найпопулярніше в освітніх системах багатьох країн світу, – це *платформа MOODLE* – Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment. Переваги дистанційного навчання іноземної мови: гнучкість, студенти навчаються в зручний для себе час та в зручному місці; модульність; використання у навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій; викладач координує пізнавальний процес.

Усі наведені вище технології сприяють ефективішому засвоєнню мовного матеріалу.

Тетяна Ігнатенко

Національна академія Служби безпеки України

Марина Желуденко

Національний авіаційний університет

м. Київ (Україна)

DER EINFLUSS VON MOBILEM INTERNET AUF DIE LERNFÄHIGKEIT VON STUDIERENDEN

Das Informationszeitalter zeichnet sich durch globale Vernetzung, den uneingeschränkten Zugang zu Informationen, sowie deren rasche Verarbeitung und Verbreitung aus. Die Digitalisierung verändert unsere Welt, Studium und Bildung sind davon nicht ausgeschlossen. Das bringt Veränderungen mit sich, die auch zahlreiche neuartige Fragen aufwerfen.

Einerseits entstehen mit der zunehmenden Verbreitung der Informationstechnologie und deren Vernetzung neue Möglichkeiten zu kommunizieren und das Wissen zu vermitteln, andererseits stellen sie frühere pädagogische Ansätze unter Frage und Pädagogik als Wissenschaft vor neuen Herausforderungen.

Ob bei der Anmeldung, der Auswahl von Veranstaltungen, bei Recherchemöglichkeiten oder Rückmeldungen, was die Gestaltung des Studiums oder Lernfortschritte betrifft, überall werden die Studenten digital begleitet. Außerdem sind sie untereinander auch stark vernetzt.

Smartphones und Laptops sind aus Hörsälen und Lernräumen kaum wegzudenken. Das Smartphone ist fester Bestandteil zahlreicher Handlungen des alltäglichen Lebens. Es beeinflusst die Kommunikation im Lernprozess und die Lernerfolge enorm.

Wissenschaftliche Studien haben ergeben, dass das Smartphone menschliches Gehirn verändert. Kognitionswissenschaftler Andy Clarc behauptet, das Smartphone sei Erweiterung unseres Selbst, eine Art externe Festplatte, die grundlegende Funktionen des Denkens für den Menschen übernimmt

- Rechnen, Nachdenken und vor allem Erinnern. Infolgedessen übernehmen Objekte Funktionen, die eigentlich dem Gehirn zugeschrieben werden [3].

Das Smartphone bietet uns Zugang zu Informationen über praktisch alles, was wir wissen möchten. Das führt dazu, dass man sich Informationen nicht mehr selber zu merken braucht - das Internet wird auf solche Weise zu einem Teil des menschlichen Gedächtnisses, als Folge kann man sich das anstrengende Nachdenken ersparen und die gedankliche Anstrengung vermeiden. Das bezieht sich auch auf alltägliche Denkprozesse. Das Wissen, das man über das Smartphone erfährt, bleibt schlechter im Gedächtnis, als das Wissen, das man sich selbst angeeignet hat. Dabei spielt die Aufmerksamkeit eine große Rolle. Für eine effektive Bearbeitung einer Aufgabe ist ein hoher Grad an Aufmerksamkeit erforderlich. Beim Multitasking wird die Arbeit der Gehirnhälften und somit die Aufmerksamkeit aufgeteilt und mindert so die Leistungsfähigkeit. Eine Nachricht, bloß das Aufblinken des Smartphones können die Studenten ablenken, ihre Leistungen beeinträchtigen und zu schlechteren Ergebnissen beim Studium führen. Es entstand in der deutschen Sprache sogar ein neues Wort *appgelenkt*, das darauf hinweist, dass die Nutzung von Smartphones die Konzentration und Aufmerksamkeit im Lernraum stört und den Lernprozess negativ beeinflusst [3].

Soziale Netzwerke haben inzwischen die Seminarräume und Vorlesungssäle erreicht. Zu viel Unruhe in Hörsälen, das ständige Beugen über die Smartphones während des Unterrichts - *die multimediale Multipräsenz* wirkt sich negativ auf die Atmosphäre im Hörsaal sowie auf die Lernfähigkeit der Studenten aus. Wenn man mitten in der Vorlesung einen Tweet sendet oder seinen Status postet oder mit Freunden chattet, verursacht das massive Störungen sowohl für Studierende als auch für Lehrkräfte.

So kann man feststellen, dass Dozenten in ständiger Konkurrenz zur Netzkommunikation stehen. Den Studenten fällt es immer schwerer, aufmerksam zuzuhören oder lange Texte zu lesen. Stattdessen sucht man nach verkürzten Texten, die mit Bildern und

Grafiken versehen sind. Das zeugt davon, dass Studenten sich kaum noch längere Zeit auf eine Sache konzentrieren können.

Diese Entwicklung ist auf die permanente Beschäftigung mit digitaler Technik zurückzuführen. Dadurch können suchtähnliche Verhaltensweisen entstehen, die sogar zum exzessiven Medienverhalten führen können. Im Extremfall versagt man im Studium, kann die Prüfungen nicht schaffen. Die Wissenschaftler haben herausgefunden, dass es in solchen Fällen zu chemischen Veränderungen im Gehirn kommt. Es stellte sich heraus, dass Abhängige im Vergleich zu Nicht-Abhängigen häufiger unter Depression, Angst, Schlaflosigkeit und impulsivem Verhalten leiden.

Die Frage nach dem Einfluss von mobilem Internet auf die Lernfähigkeit von Studierenden ist eindeutig nicht zu beantworten, weil sie gründliche und vielseitige Untersuchungen von Pädagogen, Psychologen, Soziologen, Kognitivisten, Bildungsexperten braucht.

Viele Studien lassen die wichtigsten Pro- und Kontraargumente zusammenfassen:

Kontra-Argumente:

1. Smartphones lenken vom Wesentlichen ab;
2. Konzentration und Aufmerksamkeit leiden;
3. Die Handysucht wird entwickelt;
4. Zwischenmenschliche Kommunikation wird gefährdet;
5. Vielfältige Quellenarbeit wird unmöglich;
6. Die eigene Denkarbeit wird abgelöst;

Pro-Argumente:

1. Enormes Potenzial für die Bildung;
2. Förderung von individuellen Talenten und Bedürfnissen;
3. Medienkompetenz wird vermittelt.
4. Medienerziehung ist preiswert;
5. Handyverbot macht digitale Devices noch attraktiver;
6. Der Unterricht wird abwechslungsreicher [2].

7. „Immer „*appgelenkt*“ zu sein“ bringt Probleme nicht nur mit dem Studium, sondern auch mit dem Geist [1].

Die Experten sind nicht einig, ob der Einfluss vom mobilen Internet auf die Lernfähigkeit von Studierenden positiv oder negativ ist. Die Aufgabe besteht nicht darin, analoge Medien durch digitale zu ersetzen, sondern darin, sich auf die digitale Welt gut vorbereitet zu sein, um deren alle Möglichkeiten für die persönliche und berufliche Entwicklung einsetzen zu können.

Zusammenfassend lässt sich also feststellen, dass die neuen Medien den Lernprozess stark verändert haben. Smartphones und Laptops sorgen für die schnelle und reibungslose Verbreitung der Informationen. Es bietet sich die Möglichkeit, das Netz nach digitalen Informationen zu durchsuchen. Das spart Zeit, Anstrengungen und Ressourcen, man kann schnell und flexibel auf Informationen reagieren. Andererseits werden durch digitale Geräte die Lernfähigkeit und die Kommunikation im Lernraum beeinträchtigt. Einige Wissenschaftler und Dozenten sind der Ansicht, dass Smartphones im Vorlesungsraum nichts zu suchen haben. Es ist aber kaum zu glauben, dass sie aus den Vorlesungsräumen weichen. Folglich braucht man die Lernmethoden und Ansätze, die Studierende motivieren, und die darauf zielen, sie zum Nachdenken anzuregen, damit sie das Denken nicht verlernen.

Literaturverzeichnis

1. Online im Hörsaal. Immer appgelenkt [Elektronный ресурс]. – <http://www.spiegel.de/lebenundlernen/uni/studenten-durch-smartphone-mail-facebook-twitter-apps-abgelenkt-a-883387.html>
2. Smartphones im Unterricht – ja oder nein? [Elektronный ресурс]. – Режим доступа: [ps://magazin.sofatutor.com/lehrer/2017/03/09/smartphones-im-unterricht-ja-oder-nein/](https://magazin.sofatutor.com/lehrer/2017/03/09/smartphones-im-unterricht-ja-oder-nein/)
3. Wie Smartphones unser Denken verändern [Elektronный ресурс]. – Режим доступа: https://impulsdialog.de/ueber_uns/blog/wie-smartphones-br-unser-denken-veraendern

Ольга Каніболоцька
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя (Україна)

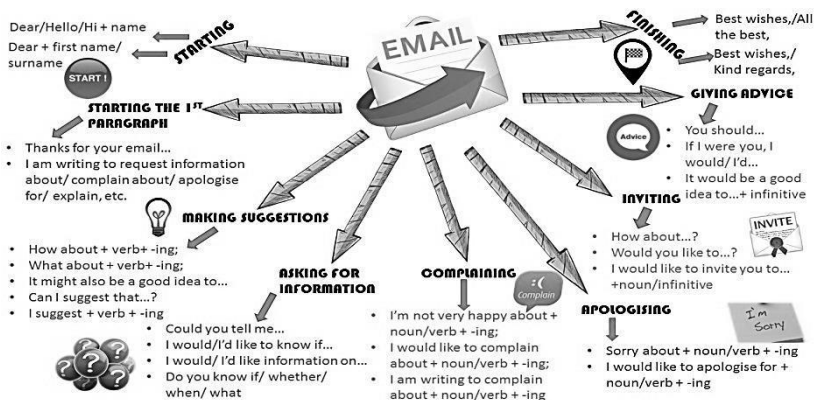
ТЕХНОЛОГІЯ MIND MAP ЯК ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ ІНШОМОВЛЕННЄВОЇ ПИСЕМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

На сьогоднішній день поступово створюється нова педагогіка, характерною ознакою якої є інноваційність. Популярність інноваційного навчання зумовила дослідження означеної проблеми у працях О. Вишневського, М. Дубовкіної, Г. Селезньової та ін.. Сучасна методика викладання іноземних мов (ІМ) пропонує величезну кількість новітніх технологій викладання, чільне місце серед яких посідають «інтерактивні технології». Вивченням таких технологій займалися С. Кулик, М. Кондрацька, О. Опанасенко та інші. На початку ХХІ століття особливого значення для вивчення ІМ здобула новітня інтерактивна технологія, яка отримала назву «*mind map*» («інтелектуальна карта», «карта розуму», «карта пам'яті»). Проблемами дослідження можливостей використання даної технології у навчанні ІМ займаються вітчизняні та зарубіжні автори, а саме О. Аксьонова, Н. Терещенко, J. Budd, M. Casco та інші. Незважаючи на таке розмаїття досліджень, проблема використання технології «*mind map*» для розвитку репродуктивних видів іншомовленнєвої діяльності студентів є не досить розритим питанням, а особливо для іншомовної писемної діяльності, що і зумовило актуальність нашого дослідження.

Створення різних комунікативних ситуацій активно проявляється під час письмової комунікації. Письмо і писемне мовлення є взаємопов'язаними, але окремими процесами. Загальний механізм письма має два рівні: складання слів із букв, що передбачає володіння графікою та орфографією на рівні навички, і складання письмових повідомлень із слів і

словосполучень, для якого потрібне мовленнєве уміння, тобто складання та оформлення висловлювання за допомогою графічного коду. Писемне мовлення як вид мовленнєвої діяльності має такі психологічні й лінгвістичні особливості: 1) є вторинною формою комунікації, яка спирається на графічний, а не слуховий канал зв'язку; 2) відбувається за відсутності співрозмовника, спільної ситуації з адресатом, безпосереднього контакту і зворотного зв'язку, має монологічний характер порівняно з діалогічністю усного мовлення. Той, хто пише, повинен чітко уявляти собі адресата, до якого звертається, та його реакцію на своє повідомлення; 3) має стійку вмотивованість. Його мотив і задум залежить від суб'єкта письма, а не від реплік партнера по комунікації і залишаються незмінними протягом складання усього письмового повідомлення; 4) не містить додаткових, позамовних, паралінгвістичних засобів спілкування, типових для усного мовлення (жести, міміка, інтонація, наголос, паузи). Для вирізнення нової або важливої інформації в писемному тексті використовують поділ на абзаци, підкреслення, шрифтові виділення; 5) вимагає суворого дотримання мовних норм, граматичної й стилістичної грамотності [1, с. 64]. Саме для подолання всіх зазначених перешкод та особливостей формування іншомовних писемних навичок особливого значення набуває інтерактивна технологія mind map.

Пропонуємо приклади mind map та комплекси вправ для них з метою активізації та розвитку іншомовної писемної діяльності студентів мовних спеціальностей на матеріалі англійської мови (див. мал.1).

Мал. 1. Mind map “E-mail”

Розглянемо приклади вправ для розвитку писемного мовлення із застосуванням «mind map» на тему «Email». Такі комплекси можуть бути використані в рамках навчальної дисципліни «Практика писемного мовлення».

Вправа 1

Мета: ознайомити студентів із «mind map» на тему «Email» та навчити користуватись «mind map» у процесі написання власного email.

Форма роботи: групова робота, індивідуальна робота.

Інструктаж: доповни кожен секцію «mind map» фразами, що допомагають у написанні email.

Вправа 2

Мета: розвивати творчі здібності.

Форма роботи: індивідуальна робота

Інструктаж: відтворити схожу «mind map» самостійно, додавши свої малюнки, кольори та стрілки.

Вправа 3

Мета: розвивати творчі здібності; навчити писати email на задану тему.

Форма роботи: робота в парах

Інструктаж: напиши email своєму товаришу в будь-якій соціальній мережі на тему «Мої плани на роботу влітку»

користуючись даною картою та отримай від нього відповідь. Потім зроби «print screen» вашої переписки та роздрукуй.

Пропонуємо наступний приклад ментальної карти та комплексу вправ до неї для створення власного есе (див. мал. 2):

Вправа 1

Мета: ознайомити студентів із «mind map» на тему «Essay» та навчити користуватись «mind map» у процесі написання власного есе.

Форма роботи: групова робота, індивідуальна робота.

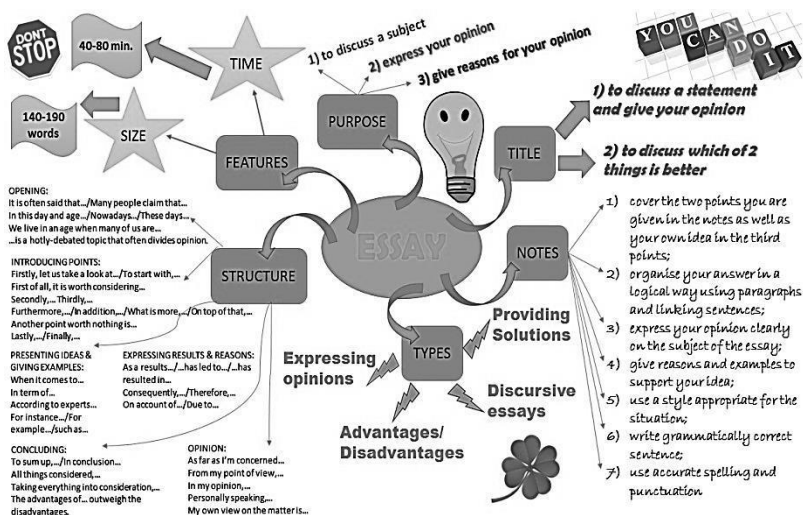
Інструктаж: доповни секцію «structure» фразами, що допомагають у написанні есе.

Вправа 2

Мета: навчити писати есе та робити висновки на основі спостереження.

Форма роботи: індивідуальна робота.

Інструктаж: напиши есе на тему «Найпрестижніша робота в світі». В есе ти маєш описати яка ж професія є найпрестижнішою, указати її переваги та недоліки.

Мал. 2. Mind map “Essay”

Вправа 3

Мета: навчити писати есе та прислухатись до думки інших.

Форма роботи: групова робота.

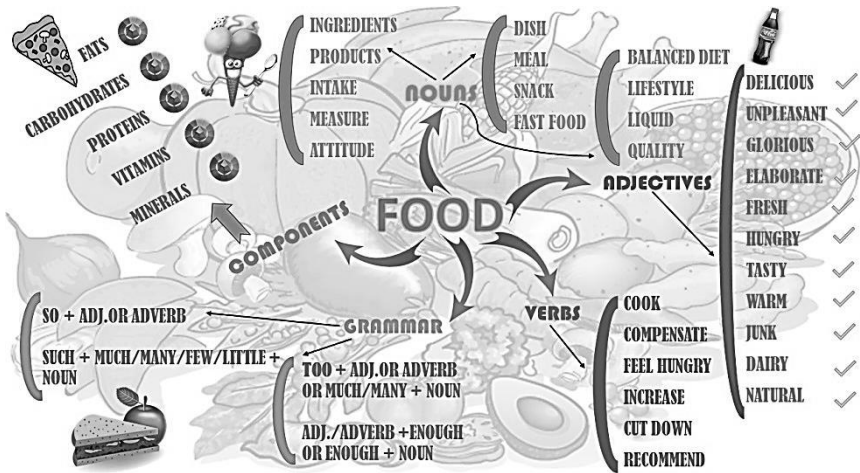
Інструктаж: студенти мають поділитись на групи по 4 чоловік. Усі групи мають однакову тему, вони повинні за 15 хвилин написати есе на тему «Що погіршує та що покращує наше самопочуття». Один із групи пише вступ, другий – що покращує наше самопочуття, третій – що погіршує, а четвертий пише власну думку з поясненням.

Вправа 4

Мета: навчити писати есе, розвивати творчі здібності та уміння слухати один одного.

Форма роботи: індивідуальна робота.

Інструктаж: написати есе н задану ментальною картою тему (див. мал. 3) та презентувати його на занятті.

Мал. 3. Mind map "Food"

Таким чином, розглянута інтерактивна технологія «mind map» є однією з найпрогресивніших на сучасному етапі вивчення іноземної мови. «Mind map» привертає увагу

аудиторії, залучаючи її до співпраці; роблять заняття і презентації більш органічними; не тільки зберігають факти, але й демонструють взаємозв'язки між ними, тим самим забезпечуючи глибше розуміння предмета. «Mind map» – це спосіб зображення процесу загального системного мислення за допомогою схем. Перевагами даної технології є візуалізація потрібної інформації; швидке згадування лексики з теми, правил письма; творча, цікава форма роботи та ін. При розробці системи вправ для розвитку навичок писемного мовлення студентів мовних спеціальностей із використанням інтерактивної технології «mind map» на різних етапах навчання слід дотримуватися таких вимог: 1) комунікативна спрямованість; 2) вмотивованість; 3) наявність елемента новизни у вправах; 4) визначення ступеня керування мовленнєвими діями учнів.

Список використаних джерел

1. Мастерство и личность учителя: На примере преподавания иностранного языка / Е.И. Пассов, В.П. Кузовлев, Н.Е. Кузовлева и др. – М. : Флинта-Наука, 2001. – С. 61-66, 86-90.

Галина Капніна

*ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ (Україна)*

КОЛОРОНІМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЗБІРКИ Е.М. РЕМАРКА «ВОРОГ»

Відомо, що зорова інформація є визначальною в процесі сприйняття дійсності. Побачене людиною відображається в мові у тому числі й за допомогою прикметників із семантикою кольору, які крім безпосереднього називання фарби та її інтенсивності передають ще й дані про історичну епоху, соціокультурні факти, етнічні традиції, особливості побуту, а також психоемоційний стан людини.

Колороніми (від лат. *color* – колір, гр. *onima* – ім'я), які визначаються як лексеми, денотативним значенням яких є

ознака кольору [2, с. 102], є постійним об'єктом мовознавчих досліджень. Однак упродовж останніх десятиріч вектор лінгвістичних пошуків змінився з когнітивного (О. Василевич, А. Вежбицька, В. Кульпіна, М. Фоміна) на лінгвокультурологічний ракурс вивчення прикметників із колористичною ознакою (М. Алефіренко, Н. Арутюнова, І. Левонтіна, Д. Полякова, Ю. Степанов, Н. Сукаленко). Декілька останніх років колоронайменування аналізуються також і з психолінгвістичного ракурсу.

Для ідіостилі кожного окремого автора характерним є різний ступінь активності вживання колоронімів або їх ігнорування. Використовуючи певну колірну палітру, письменник не тільки репрезентує авторську індивідуальність, а й створює певну атмосферу твору, де кольору надається різне значення.

Так, одні митці вживають колореми здебільшого з денотативною метою, тобто, для прямого називання колірної характеристики зображуваного об'єкту. У такий спосіб у тексті досягається (іноді вдавана) атмосфера простоти та примітивності. Інші творці застосовують велику кількість колоронімів у переносному сенсі. Таким чином текст набуває емоційного, експресивного, образного навантаження. У будь-якому випадку той чи інший набір кольоропозначень репрезентує авторський стиль і дає читачеві можливість глибше зрозуміти суть вчинків героїв книги, їх мотиви і загальну дух часу.

Колороніми відіграють значну роль у семантичному аналізі художнього тексту, в рамках котрого вжита у творі лексика розглядається різноаспектно. Здійснити колоронімічний аналіз збірки «Ворог» видатного німецького письменника Е.М. Ремарка – мета даної роботи.

Збірка «Ворог» («Der Feind») [1] складається з шести оповідань, що були написані Ремарком у 1930-1931 р. після виходу в світ роману «На Західному фронті без змін» («Im Westen nichts Neues»).

«Ворог» («Der Feind»), «Мовчання навколо Вердена» («Schweigen um Verdun»), «Карл Брюєгер у Фльойрі» («Karl Broeger in Fleury»), «Дружина Йозефа» («Josefs Frau»), «Історія Аннеттиного кохання» («Die Geschichte von Annettes Liebe»), «Дивна доля Йоганна Бартока» («Das seltsame Schicksal des Johann Bartok») – це невеличкі розповіді, в яких йдеться про те, що стало з людиною, яка пережила війну. Лейтмотив збірки – антимілітаризація та гуманізація суспільства, мета – довести безглуздість війни та важливість зберігати людяність навіть в екстремальних умовах.

Не дивлячись на те, що оповідання цієї збірки написані в дусі інших творів видатного представника «втраченого покоління», вони дещо відрізняються від його романів стилістично – застосуванням більшої кількості тропів, яскравими образними зворотами, відсутністю постійного й дуже чітко вираженого відчуття тривоги, притаманного книгам Ремарка.

Сьогодні існує декілька класифікацій колоронімів: за фізичними критеріями, за структурно-семантичними типами, за частотою використання в мові тощо. Ми проаналізуємо вжиті в збірці прикметники з семантикою кольору залежно від їх значення (пряме та переносне). Це допоможе нам охарактеризувати названі оповідання з колоронімічного ракурсу. Розглядатимуться більше 30 прикметників з семантикою кольору.

Ретельний аналіз наявних у збірці колорем показав, що більшість колоронімів ужито Ремарком у прямому значенні з метою надання колірної характеристики зображуваного об'єкту. Відразу зазначимо, що переважна більшість колоронайменувань, які містяться в перерахованих вище оповіданнях, називають ахроматичні фарби, що в описах подій, подібним зображуваням у книзі, є логічним. Все, що стосується війни або її наслідків, люди розглядають через призму білого й чорного, тобто, правильного й хибного. Сірий, що також є ахроматичним кольором, символізує безвихідь, рутину,

монотонність, гіркоту від людських втрат і духовних розчарувань.

Саме колоронайменування *grau* або поєднання його з іншими колороназвами вирізняється найбільшою частотністю використання автором твору (*ein Stück graublauen Stoffs* [1, с. 8]; *die Kleidung ist gelb und grau* [1, с. 18]; *ein graugrüner Helm* [1, с. 20]; *graue Häuser* [1, с. 36; 1, с. 47]; *die grauen Regimentsmützen* [1, с. 42]; *graue Uniform* [1, с. 45]).

Активно вжито у збірці колоронім *weiß* та його лексичні варіанти (*ein weißes Stück Stoff* [1, с. 10]; *blonde Haare* [1, с. 20]; *die weißen Holzkreuze* [1, с. 29]; *weißblühender Kirschbaum* [1, с. 43]; *das weiße Sommerkleid* [1, с. 43]).

Рідше надається характеристика зображуваних об'єктів за допомогою чорного кольору (*das geschwärzte Geld* [1, с. 21]; *die schwarzen Holzkreuze* [1, с. 29]).

Що стосується хроматичних забарвлень, то найчастіше в оповіданнях використано колороназву *rot* (*das Rot und Braun (die Farben der Wälder)* [1, с. 15]; *rote Mohnblumen* [1, с. 17]; *das rote Plüschwohnzimmer* [1, с. 28]).

Усі інші кольори в прямому значенні вжито, здебільшого лише в поодиноких випадках (*die weichen blauen Linien am Horizont* [1, с. 16]; *braune Knochen* [1, с. 20]; *schmutzig-grüne Lumpen* [1, с. 20]; *das gelbe Lehm* [1, с. 26]; *die braunen Pferde Rücken* [1, с. 31]; *blaue Schmetterlinge* [1, с. 36]).

Значно меншій кількості колоронайменувань у збірці «Ворог» надано образний сенс. Найактивніше в метафоричному значенні Ремарк вживає колорему *weiß* (*das Mausoleum ragt weiß in die Dunkelheit* [1, с. 29]; *die Straße erstreckt sich weiß* [1, с. 29]; *die weiße Flagge* [1, с. 54]). Білий колір символізує чистоту, надію, смиренність, покій – те, чого прагнуть люди, які пройшли війну, то ж не дивно, що саме епітет «білий» домінує в образних характеристиках.

Двічі саме в символічному смислі вживаються колороніми *grau* (*grauer Wind* [1, с. 18]; *das erstarrte Grauen* [1, с. 18]) та *blau* (*die blauen Schatten eines Waldes* [1, с. 7]; *das dunkle Blau (die*

Dämmerung) [1, с. 28]). Інші колоронайменування з образною конотацією використано лише один раз (*goldenes Licht* [1, с. 18]; *die violetten Schatten* [1, с. 26]; *der Mond kommt rot heraus* [1, с. 29]). Як бачимо, автор залишив поза увагою багато відтінків яскравих кольорів, зосередившись на основних, загальноприйнятих у символіці колоронайменуваннях.

Здійснивши колоронімічний аналіз збірки «Ворог» Е.М. Ремарка, можемо стверджувати, що більшість прикметників, які містять колірну ознаку, вжито німецьким письменником у прямому значенні. Для надання колірної характеристики зображуваному об'єкту найбільш часто автором застосовувались колореми, що називають ахроматичні фарби. Набір колоронімів з образною конотацією значно менший, тут домінує колоронайменування *weiß*. Крім основної функції – називання відтінку фарби – колороніми допомагають якнайкраще відчуті дух історичної епохи та проблеми, відчуття, переживання людини повоєнного часу.

Список використаних джерел:

1. Remarque E. M. *Der Feind* / Erich Maria Remarque. – Köln : Verlag Kiepenheuer & Witsch, 1993. – 74 S.
2. Ковальська І.В. Колористика як перекладознавча проблема (на матеріалі українських і англomовних художніх текстів: автореф. дис. ... канд. філол. наук / І.В. Ковальська. – К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2001. – 102 с.

Валентина Кирикилиця

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк (Україна)*

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ КОРИСТУВАННЯ СЛОВНИКАМИ

Готовність студентів до міжкультурного спілкування з представниками різних культур і народів визначається наявністю соціокультурних знань. Необхідність застосування

лінгвістичних знань у діалозі культур актуалізує проблему формування соціокультурної компетентності, яка, окрім мовної і мовленнєвої, є складовою частиною іншомовної комунікативної компетентності. В основі розвитку соціокультурної компетентності лежить розуміння того, як поведінка, традиції, стосунки і переконання людей з інших культур можуть вплинути на процес спілкування.

Соціокультурна компетентність передбачає знайомство з національною культурною специфікою мовленнєвої поведінки і здатністю користуватися елементами соціокультурного контексту, релевантними для породження і сприйняття мовлення з точки зору носіїв мови. С.Ю. Ніколаєва наголошує, що соціокультурна компетентність складається з країнознавчої (знання про культуру країни, мова якої вивчається) і лінгвокраїнознавчої (оволодіння особливостями мовленнєвої та немовленнєвої поведінки носіїв мови в певних ситуаціях спілкування) компетенцій [6, с. 42-43]. Однак, інші дослідники розширюють структуру соціокультурної компетентності і, окрім країнознавчої і лінгвокраїнознавчої, до її складу додають загальнокультурну, соціолінгвістичну та соціальну компетенції людини [5, с. 235].

У процесі набуття соціокультурних знань студенти спираються на вже накопичені знання з географії, історії, економіки, сформовані певні уявлення про культуру, що вивчається. Варто зазначити, що швидкість і якість формування соціокультурної компетентності значною мірою залежить від рівня сформованості мовної та мовленнєвої компетентностей.

Значну роль у формуванні соціокультурної компетентності студентів немовних спеціальностей відіграють словники, що є не тільки довідниками і навчальними посібниками, а й цікавими пізнавальними книгами, з яких можна почерпнути інформацію країнознавчого характеру. Адже, крім значення слова, правильної вимови, орфографії, однокореневих слів, граматичних форм слова, вживання слів у контексті, граматичного та лексичного сполучення слів,

словники дають реалії із життя і культури народу, імена, географічні назви, а також іншу корисну інформацію про країни, мова яких вивчається. Безумовно, це сфера діяльності енциклопедичних словників. Однак, сучасні лінгвістичні словники різних типів дуже вдало поєднують у собі лінгвістичні і нелінгвістичні знання, оскільки «традиція вводити до словника енциклопедійні матеріали так само стара, як лексикографія» [2, с. 154].

Наприклад, такі сучасні лінгвістичні словники як Longman Dictionary of Contemporary English [3] і Macmillan English Dictionary for Advanced Learners [4], окрім загальноповсякденної лексики, включають науково-технічні, економічні, юридичні, політичні та інші терміни, географічні назви, національності тощо. Словники такого типу дуже часто доповнюють свої словникові статті ілюстраціями, схемами, таблицями і т. д. До улюблених розділів довідкового апарату загальних словників належить суміш енциклопедійних матеріалів, наприклад список президентів США, статистичні дані про населення, природничі та технічні дані (хімічні елементи, ваги та міри, позначки, символи тощо) [2, с. 152], що є корисним для користувачів.

У цьому контексті варто наголосити на використанні електронних словників, суттєвою перевагою яких над традиційними паперовими варіантами є можливість подання інформації не лише графічно, а й у звуковому чи іншому супроводі, а їх ілюстративні частини часто розширюються шляхом додавання медіа-фрагментів – графіки, анімації, відео, що впливає на всі органи чуття людини.

Мультимедійні словники забезпечують можливість інтенсифікації навчання і підвищення мотивації за рахунок застосування способів обробки аудіовізуальної інформації. У мультимедійних словниках можна осмислено і гармонійно поєднувати багато видів мультимедійної інформації, демонструючи знання в різних формах, таких як зображення, включаючи відбитки фотографії, креслення, карти і слайди;

звукозаписи голосу, звукові ефекти і музику; відео; анімації і симуляції [1, с. 167-169].

Слід пам'ятати, що у процесі взаємопроникнення культур студенти застосовують пізнавальні способи рідної культури та використовують набутий досвід для усвідомлення іншомовної культури, починають орієнтуватися під час міжкультурного спілкування та діяти відповідно до загальноприйнятих норм даної культури. Так, наприклад, Macmillan English Dictionary for Advanced Learners [4] надає примітки з тем, де невластиве використання мови може призвести до непорозуміння, образи і припинення спілкування. Для того, щоб користувач зумів передбачити наскільки обережно потрібно використовувати мову у певних ситуаціях, словник розглядає такі теми: расові і етнічні групи, гендерна рівність, вік, хвороба і фізична несправність, преференції статі, вживання імен і титулів.

Macmillan English Dictionary for Advanced Learners [4] також акцентує увагу користувача на словах і словосполученнях, які можуть мати інше значення, ніж дослівний переклад на рідну мову. Це так звані «слова-пастки» (trap words), які спричиняють певні труднощі тим, хто вивчає іноземну мову. Більше того, цей словник вказує на відсутність відмінності, яка існує у рідній мові того, хто вивчає англійську мову, а не у самій англійській мові. Наприклад, вказується на те, що слова подяки і вибачення з різною частотою і з різних приводів використовуються у різних культурах.

Отже, використання словників з метою формування соціокультурної компетентності забезпечує здатність та готовність студентів немовних спеціальностей до міжкультурного спілкування з представниками інших мов та культур шляхом орієнтування в соціокультурних особливостях іншомовного середовища та демонстрування поваги до традицій і стилю життя представників іншого культурного співтовариства. В кінцевому результаті це призведе до розвитку полікультурної мовної особистості, спроможної успішно здійснювати соціальну взаємодію з носіями іншої культури, а

також здатної до соціалізації та самореалізації у сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Герасимчук О. О. E-learning. Технології електронного навчання : навч. посіб. / О. О. Герасимчук. – Луцьк : РВВ ЛДТУ, 2008. – 430 с.
2. Лендау С. І. Словники: мистецтво та ремело лексикографії / С.І. Лендау. – [Пер. з англ.] – К. : К.І.С., 2012. – 480 с.
3. Longman Dictionary of Contemporary English. – [New edition]. – Pearson Education Limited, 2003. – 1950 p.
4. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. – [Second edition]. – Macmillan Publishers Limited, 2007. – 1950 p.
5. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підруч. / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 328 с. (Серія «Альма-матер»).
6. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підруч. / [кол. авт. під кер. С. Ю. Ніколаєвої]. – К. : Ленвіт, 1999. – 320 с.

Дарія Коберник

*Національний авіаційний університет,
м. Київ (Україна)*

ІРРЕАЛЬНІСТЬ ДІЇ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Проблема визначення ірреальності дії залишається однією з найактуальніших проблем лінгвістики в силу своєї складності та різноманітності. Засоби вираження цього феномену та їх реалізація все частіше привертають увагу лінгвістів і стають об'єктом вивчення на формально-синтактичному, семантико-синтактичному, комунікативно-функціональному та текстовому рівнях. Засоби вираження категорії ірреальності в різних мовах мають як подібні так і відмінні ознаки, оскільки кожна з мов має свої особливості й розвивається по своїх внутрішніх законах. Найчастіше категорія ірреальності виражається за допомогою модальних дієслів та словосполучень, прислівників та способів дієслова.

Сучасна англійська мова, як жодна інша мова світу, насичена різними конструкціями, за допомогою яких мовець

може висловити своє ставлення до дії як до ірреальної. Перш за все, використовуючи модальні дієслова. Дієслово *may* може висловлювати ірреальність, виступаючи у значенні припущення, заснованого на невпевненості у позитивних і негативних конструкціях. Наприклад: *She **may** be at home and cry* [1, с.303]. – *Вона, ймовірно, зараз удома й плаче* [2, с.305].

Дієслово *could* може висловлювати ірреальність, якщо його форма є формою минулого часу, яка вживається в контексті цього ж часу. Вона вказує лише на можливість вчинення дії в минулому – питання про те, чи було дію скоєно, залишається відкритим. Наприклад: *One **could** have eaten a meal off the ground without over brimming the proverbial peck of dirt* [1, с.12]. – *Тут, певне, можна було їсти просто із землі, не боячись, що буде* [2, с.13].

Мовними засобами вираження ірреальності можуть виступати модальні прислівники. Модальні прислівники виражають певний ступінь визначеності з боку мовця. Наприклад: *It would **certainly** make a sensation second to none, and Mrs. Rachel dearly loved to make a sensation* [1, с. 16] – *Адже це, поза сумнівом, буде сенсація – а пані Рейчел дуже любила приносити сенсаційні звістки* [2, с. 18].

Одним з головних способів вираження ірреальності дії в сучасній англійській мові є використання способу дієслова. Уживаючи дієслово в формі того чи іншого способу, мовець має можливість висловити своє ставлення до ситуації, що позначається дієсловом, або оцінити її. Він може повідомити про те, чи є вона бажаною для нього, засмучує його чи дивує. Він може оцінити ймовірність здійснення цієї ситуації, визначити її статус по відношенню до дійсності або вказати на джерело свого знання про неї. Спосіб дієслова, за допомогою якого мовець змальовує ситуацію як реальну, не повідомляючи жодних своїх оцінок, називають дійсним або індикативним (the Indicative Mood). Наприклад: *Then **he has opened the door of our house*** [1, с. 64] – *Потім він відкрив двері нашої оселі* [2, с. 68].

Ще одним зі способів, який позначає ірреальну ситуацію, тобто таку, яка ніколи не мала місця в дійсності – є умовний. Ця

ситуація існує лише в уяві людини і тому існує поза реальним часом. Умовний спосіб вживається у складі умовних речень, як в його головній частині, так і в залежній. Наприклад: *If I'd a child like Anne in the house all the time I would be a better and happier woman* [1, с. 323] – **Якби в моєму домі постійно жила така дитина, як Енн, я була б щасливіша** [2, с. 325].

Розглянуті нами приклади свідчать про те, що значення ірреальності в сучасній англійській мові представлене широким спектром мовних засобів, а їх вживання є характерним як для усного мовлення, так і для текстового. Варто зазначити, що розмежовувати реальне та ірреальне дуже важливо, тому що без цього всяка комунікація між людьми буде просто неможливою. Саме тому засоби вираження ірреальності становлять суттєвий пласт англійської граматики.

Список використаних джерел

1. Montgomery L.M. *Anne of Green Gables* / Use classic literature to learn English. Kyiv: Znannia, 2008. – 439p. – (English Library).
2. Монтгомері Л. М. Анна з Грін Гейблз. Пер. з англ. Анна Вовченко – Київ, 2013. – 486 с.

**Олена Ковтун,
Артур Гудманян**

*Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)*

РОЛЬ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ФОРМУВАННІ ФАХІВЦЯ У СФЕРІ ПРАВА

Вихід України на світовий ринок, розширення співробітництва, політичні й культурні трансформації в суспільстві виявили значний вплив на вимоги до випускників закладів вищої освіти (ЗВО). У цьому зв'язку актуальними постають суттєві якісні зміни в організації іншомовної освіти студентів у ЗВО, що відтепер зорієнтована на інноваційний розвиток у галузі викладання іноземних мов і здійснюється відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, розроблених Радою Європи, Законів України «Про вищу

освіту», «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про інноваційну діяльність». Іншомовна освіта спрямовується на:

- забезпечення іншомовної підготовки студентів з урахування потреб міжнародної мобільності і тіснішої співпраці в галузі освіти, культури, науки, торгівлі та промисловості;

- урахування потреб мультилінгвальної і мультикультурної Європи до розвитку здатності європейців спілкуватися один з одним понад мовні та культурні кордони;

- сприяння взаємному розумінню і терпимості, повазі до особистості і культурних відмінностей шляхом вироблення в студентів розуміння поняття міжкультурної комунікації та усвідомлення її значення для ефективного спілкування в полікультурному середовищі, професійної діяльності в міжнародному контексті, подолання упереджень і дискримінацій;

- формування у студентів іншомовної комунікативної компетенції на рівні незалежного користувача;

- формування умінь релевантної поведінки у вербальних і невербальних аспектах професійно-мовленнєвої діяльності, що посилює почуття національної самоідентичності в контексті глобалізаційних процесів.

Отже, саме життя, процеси світової глобалізації, зміни геополітичної стратегії України, зростання можливостей доступу до європейського ринку праці спонукають і мотивують сьогоденне студентство до вивчення іноземних мов, а фахівців у галузі іншомовної освіти – до пошуку нових, ефективніших форм і методів їх навчання.

Знання іноземної мови стало обов'язковою характеристикою фахівця у сфері права, оскільки сучасні європейські мови, насамперед англійська, є мовами комунікації у сфері міжнародних контактів та засобами професійного спілкування фахівців у глобальному правовому просторі. Іноземні мови є також важливим засобом професійної підготовки майбутніх правників, оскільки через посередництво

іноземних мов студенти отримують додаткову інформацію зі спеціальності, знайомляться з фаховою термінологією, оволодівають правовим дискурсом. У цьому зв'язку, як зазначає Г. Сергєєва, «іноземну мову можна розглядати як інструмент пізнання правових понять та категорій і, до певної міри, як засіб правової освіти» [2]. Ефективне виконання навчальними дисциплінами іншомовної підготовки («Іноземна мова», «Іноземна мова за професійним спрямуванням») цієї важливої функції значною мірою залежить від розв'язання багатьох методичних проблем, таких як визначення змісту навчання, відбір навчальних матеріалів та мовних засобів, що відображають особливості обраної сфери спілкування, виділення об'єктів, що підлягають засвоєнню при формуванні відповідної комунікативної компетенції.

Спостереження свідчать, що ЗВО та викладачі іноземних мов не повною мірою готові адекватно та ефективно зреагувати на ці потреби та забезпечити сучасний рівень іншомовної освіти майбутніх фахівців у сфері права. Фактичний рівень володіння іноземною мовою випускників вишів, на жаль, не в повному обсязі відповідає вимогам сучасної освітньої концепції, запитам суспільства та ринку праці. Зазначене спонукає до пошуку якісно нового підходу до навчання іноземної мови, можливостей модернізації та оптимізації змісту навчання, що враховують потреби майбутньої професійної діяльності студента, а також до розробки інноваційних методів та технологій навчання, що дозволять якісно покращити навчальний процес.

Іншими словами, особливої актуальності набуває пошук та застосування нових технологій, форм і методів викладання дисциплін, що забезпечують іншомовну підготовку майбутніх фахівців у галузі права, оскільки «існує достатньо підстав вважати, що методика викладання і вивчення іноземної мови шляхом заучування певних фраз і лексичних одиниць для перекладу текстів з обраної спеціальності в немовних вишах себе вичерпала і не є ефективною» [1].

Розкриємо основні положення, на яких базується організація іншомовної освіти майбутніх фахівців у сфері права в Національному авіаційному університеті.

Оскільки мета іншомовної освіти у ЗВО полягає у формуванні в студентів загальних і професійно зорієнтованих комунікативних мовленнєвих компетенцій (лінгвістичної, соціолінгвістичної і прагматичної) для забезпечення їхнього ефективного спілкування в академічному та професійному середовищі, навчальний процес будується на застосуванні комунікативного, контекстного, компетентнісного підходів.

Важливе значення надається навчально-методичному супроводу процесу оволодіння студентами іноземними мовами: навчальні дисципліни забезпечуються відповідними навчально-методичними комплексами – сукупністю нормативних і навчально-методичних матеріалів у паперовій та/або в електронній формах, необхідних і достатніх для ефективного виконання студентами робочої програми навчальної дисципліни, передбаченої навчальним планом підготовки студентів відповідного освітнього ступеня за напрямом підготовки (спеціальністю). Навчальний процес спрямовується на занурення студентів в активну навчально-пізнавальну іншомовну діяльність, заняття характеризуються такими ознаками, як проблемність, адекватність навчально-пізнавально-мовленнєвої діяльності характеру майбутніх практичних (професійних) завдань і функцій студентів, тобто здійснення контекстного навчання; взаємонавчання (колективна діяльність і дискусійна форма обговорення); індивідуалізація (організація навчально-пізнавально-мовленнєвої діяльності з урахуванням індивідуальних здібностей і можливостей студента), мотивація (використовуються такі мотиви: професійний інтерес; творчий характер навчально-пізнавальної діяльності; змагальність, ігровий характер проведення занять; емоційний вплив). Комунікативний підхід до навчання передбачає застосування принципу взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності в межах визначеного навчальною програмою

співвідношення їх черговості і часу на основі спільного мовного матеріалу і за допомогою спеціальних вправ. Неодмінною умовою є постійна комунікативна зорієнтованість на усне мовлення в межах конкретних навчально-професійних мовленнєвих ситуацій.

У навчальному процесі активно застосовуються новітні навчальні технології і засоби – комп'ютерні класи, інтерактивні дошки, проектори, електронні підручники тощо. Викладачами здійснюється робота щодо створення віртуального освітнього середовища.

Зазначене сприяє формуванню в студентів умінь: обговорювати навчальні та пов'язані з майбутнім фахом питання для досягнення порозуміння зі співрозмовником; готувати публічні виступи з низки правових питань, застосовуючи відповідні засоби вербальної комунікації та адекватні форми ведення дискусій і дебатів; знаходити нову текстову, графічну, аудіо та відео інформацію, що міститься в англомовних галузевих матеріалах, користуючись відповідними пошуковими методами і термінологією; писати професійні тексти і документи англійською мовою з низки фахових питань; писати ділові листи, демонструючи міжкультурне розуміння та попередні знання у конкретному професійному контексті; перекладати англомовні правові тексти рідною мовою тощо.

Таким чином, сучасні стандарти підготовки фахівців у сфері права вимагають від закладу вищої освіти організації спеціальної освітньої діяльності, спрямованої на забезпечення іншомовної професійно-комунікативної компетентності майбутніх правників. Особливість іншомовної підготовки студентів-майбутніх фахівців у сфері права – максимальне врахування специфіки професійної сфери. Головною вимогою професійно зорієнтованого навчання іноземної мови є необхідність наблизити зміст та методи її викладання до практичних потреб студентів, з обов'язковим урахуванням їхніх інтересів та необхідної мотивації. Професійно зорієнтоване навчання іноземної мови дозволяє організувати активну

взаємодію всіх учасників процесу спілкування, за якого відбувається взаємозбагачувальний обмін аутентичною, професійно значущою інформацією іноземною мовою, набуття вмінь професійного спілкування.

Список використаних джерел

1. Лебедева О.М. Особливості викладання англійської мови професійного спрямування студентам юридичного факультету / О.М. Лебедева [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://confesp.fl.kpi.ua/sites/default/files/liebiedieva_internet_conf_2013.pdf
2. Сергєєва Г.А. Викладання англійської юридичної мови: цілі, проблеми та шляхи підвищення якості / Г.А. Сергєєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1209/1/71.pdf>

Володимир Ковтун

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
м. Київ (Україна)*

ІНТЕРАКТИВНІ ПРАКТИКУМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПОДІБНЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОЦЕСУ «РЕПРОДУКЦІЯ ↔ РЕЦЕПЦІЯ» ПРОТЯГОМ РЕАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Уможливлення раціональної навчальної роботи з опанування іноземної мови вже з огляду на її раціональну сутність вбачається здійсненням за максимального доречного залучення до цього процесу симбіозу досягнень як методики викладання іноземних мов, так і сучасного технічного прогресу. Таке розуміння впливає з самого сенсу навчальної діяльності як такої, а саме – підготовки особи, що навчається, до реальних або прогнозованих викликів життя. Доречне залучення до навчального процесу технічних засобів з оточення особи, що навчається, стає нагальною вимогою часу, адже такі технічні засоби та технології є невід’ємними складовими побутового та професійного повсякдення сучасної людини на всіх етапах її

життя. Свідоме або несвідоме нехтування сучасними технічними можливостями під час навчальної роботи збіднює як навчальний процес, так і навчальні досягнення особи, що навчається, і робить ущербною її підготовку до відповідей на виклики життя. При цьому, виходячи з того, що метою навчальної роботи як з позиції особи, що навчає, так і з позиції особи, що навчається, є підготовка творчої особистості, залучення сучасних технічних можливостей має сприяти максимальному розвитку навичок продуктивної творчої роботи. Такий підхід є відображенням розуміння навчальної роботи як надважливого компоненту соціального та й зокрема професійного становлення особистості на всіх етапах життя людини.

Суттєвою проблемою навчальної роботи з вивчення іноземної мови є поточне, у режимі реального часу, підтвердження вірності виконання конкретних навчальних дій особи, що навчається. Підтвердження правильності навчальної дії при вивченні іноземної мови в режимі реального часу вбачається автору цієї статті виключно важливим, адже кожна розумова/мовленнєва дія викарбовується в пам'яті людини назавжди. У результаті перевірки робіт з більш-менш великим обсягом, виконаних у «звичайному» режимі (написані в класі або вдома), практично завжди констатується факт повторних /багатократних/ помилок чи «неправильностей» на одне й те саме явище. (Автор розрізняє «помилку» як результат невірної висновку та «неправильність» як щось, вжите навмання). Але в будь-якому випадку виправлення викладачем «постфактум» не видаляє з свідомості особи, що навчається, «слідів» невірних дій. Лише значна кількісна перевага «вірного» над «невірним» надає шанс не на «виправлення», а на «перекриття», подібно тому як темну фарбу можна «безслідно» перекрити світлою фарбою лише після нанесення декількох прошарків цієї світлої фарби. Звісно, вище змальованому можна запобігти в режимі постійної суто індивідуальної роботи викладача з особою, що

навчається. Але найпоширенішою формою навчальної роботи є групова робота.

Автор цієї статті вбачає вихід з описаної ситуації в залученні до навчальної роботи створених ним інтерактивних практикумів для вивчення німецької мови [2; 3; 4; 5].

Сучасне життя зробило комп'ютер звичайним і необхідним інструментом на робочих місцях у підприємствах та установах, у домашніх умовах і навчальних аудиторіях. Персональний комп'ютер на навчальному місці за наявності відповідного програмного забезпечення перестав бути лише інструментом демонстрації (відео, аудіо, графіки, ілюстрації тощо). ПК став потенційним інструментом уможливлення інтерактивної навчальної роботи, у тому разі, і з вивчення іноземної мови. Саме інтерактивні практикуми (ІКП) [2; 3; 4; 5] уможливають інтерактивну навчальну індивідуальну та/або групову роботу як в аудиторії, так і дистанційно в режимі виконання, значною мірою наближеному до процесу реального живого мовлення.

Відправним пунктом для розроблення робочих алгоритмів названих ІКП є усвідомлення й узагальнення автором ментальних процесів, які на його погляд є невід'ємними складовими процесу формування думки мовцем у внутрішньому мовленні та під час здійснення одно-направленого та/або дво- (тощо)направленого комунікативного акту, учасниками якого є мовець і реципієнт, які відповідно до ситуації можуть мінятися ролями.

Комп'ютерні ж технології уможливають візуалізацію бачення автором процесу формалізації думки під час усної комунікації, спроба вербалізації чого зроблена в подальшому викладі:

1. Мовець бажає висловити свою думку, котра ще остаточно не формалізована ним (відсутній етап внутрішнього мовлення). Для оточення ця думка – «чорний ящик».

2. Мовець встановлює попередній контакт з потенційним реципієнтом (поглядом, вигуком або іншим знаком).

3. У сподіванні на прогнозовану увагу співрозмовника мовець починає формалізацію (вербалізацію й артикуляцію) власної думки (речення) з «чорного ящика». Поки думка (речення) не вийшла з «чорного ящика», вона не набула завершеної форми, тобто процес формування її змісту та надання їй вербальної форми триває до завершення висловлення вголос (фактори поточного зовнішнього впливу наразі не розглядаємо).

4. Перше слово, котре є знаком по відношенню до поняття /сенсу/, яке вкладає в нього мовець, потрапляє в свідомість реципієнта, де сприймається ним як знак щодо поняття /сенсу/, яке існує в його свідомості, але зовсім не обов'язково є стовідсотковою копією поняття /сенсу/, що мав на увазі мовець.

5. Мовець слово за словом артикулює те, що на його погляд відбиває його думку, а реципієнт слово за словом сприймає почуті слова-знаки й інтерпретує їхню семантику на власний розсуд.

Основне, що ми виділили та використали як основоположний момент для розробки робочих алгоритмів ІІ, є те, що висловлення (речення) висловлюється та сприймається в одновекторній послідовності, причому пауза у висловленні часто може сприйматися як завершення висловлення (речення). Кожне слово має власне значення, кожне наступне слово надає додаткову інформацію-характеристику щодо попереднього слова, котра однаке не змушує переосмислювати всю попередню частину висловлення (речення). Під цим кутом розглянемо думку (речення) німецькою мовою «Ich habe ein Buch geschenkt bekommen». Довільно розмістивши паузи, які реципієнтом можуть сприйматися як припинення/завершення висловлення/речення, отримуємо наступну низку речень:

1. Ich.

2. Ich habe.
3. Ich habe ein Buch.
4. Ich habe ein Buch geschenkt.
5. Ich habe ein Buch geschenkt bekommen.

Наведені вище речення німецькою мовою [2; 3; 4; 5] є самодостатніми, хоча з представленого ряду випливає, що речення 2 є розширенням речення 1, речення 3 є розширенням речення 2, речення 4 є розширенням речення 3, речення 5 є розширенням речення 4. При цьому наше розуміння часових відношень в усіх реченнях базується на тлумаченні Partizip II Германом Паулем [6, с. 264] та не заперечує одновекторності інформаційного потоку.

Описані вище процеси формування/висловлення думки (речення) стали підґрунтям відмови від поширеного робочого алгоритму «множинний вибір» при створенні комплексних тренувальних вправ (КТВ) інтерактивних практикумів [2; 3; 4; 5]. На наше переконання реальне живе мовлення не надає мовцеві опції вибору правильного варіанту з обмеженої кількості (3-4) пропонованих зазвичай словоформ, одна з яких, а то й більше, є обов'язково вірною. Якщо для унаочнення взяти завдання «Узгодити змінну частину дієслівного присудку з підметом у певній часовій формі», то в реальній комунікативній ситуації мовець може впоратися з завданням лише за умови знання Infinitiv I цього дієслова, вміння визначити/утворити потрібну часову форму, відповідного відмінювання цього дієслова та до того ж вміння визначити підмет і його особу. Що ж до формування навіть простого непоширеного речення, не говорячи про більш складні конструкції, то перед мовцем постає ціла низка комплексних проблем, об'єднаних загальною семантикою речення, що опрацьовується.

Набутий протягом використання експериментальних комп'ютерних модулів студентами різного рівня підготовки в різних умовах з різними потребами та можливостями отримання консультативної допомоги досвід, уважне спостереження викладача-розробника за технологічно-технічними потребами

користувачів, класифікація їхніх звернень щодо консультативної допомоги з мовних і дидактичних питань суттєво допомогли викладачу-розробнику в його роботі зі створення інтерактивних комп'ютерних практикумів (ІКП) з вивчення німецької мови [1, с. 264-268].

Відправним мовно-дидактичним і технологічним підґрунтям автора навчально-методичного комплексу – ІКП з вивчення німецької мови – є прагнення максимального уможливлення ефективного навчання німецькій мові в груповій та/або індивідуальній аудиторній та/або позааудиторній роботі з студентами різного рівня попередньої підготовки (починаючи з нульового) і забезпечення по-справжньому **активної вирішальної ролі особи, що навчається**, як у визначенні навчальної мети, так і в доборі необхідного навчального інструментарію в узгодженні інтенсивності його (цього інструментарію) використання та – що, на погляд автора-розробника, дуже важливо, – постійної можливості самостійно визначити рівень засвоєння мовленнєвого матеріалу, що вивчається. Мовленнєвий, а не мовний, підхід, – тобто не спрямування на пасивне розпізнання та/або вивчення відокремлених мовних явищ, а навчання комплексному використанню мовних явищ для висловлення думки мовця в реалістичній мовленнєвій ситуації, – отже, мовленнєвий підхід є мовно-дидактичним і технологічним стрижнем ІКП, про які йдеться.

Практичне втілення названого підходу стало можливим завдяки поєднанню «в одних руках» усіх аспектів створення, вдосконалення та розширення ІКП, причому домінуючою була та залишається дидактична мета, для досягнення якої як у цілому, так і її проміжних етапів підібрано мовний матеріал і розроблені індивідуальні програмні рішення.

а) Коротко про **технічно-організаційні аспекти**:

1. створений як цілісний навчальний інтерактивний комплекс ІКП уможливорює для вчителя й особи, що навчається,

наскрізну прозорість організаційно-технічних і дидактичних підходів на всіх етапах роботи з ІКП;

2. завдяки програмним рішенням особа, що навчається, може працювати як в аудиторії з необхідною їй консультативною підтримкою викладача, так і самостійно (вдома, під час поїздки тощо);

3. в аудиторії ІКП забезпечують реально індивідуальну роботу, обмежену лише кількістю наявних робочих місць (при цьому робота викладача на такому занятті уподібнюється сеансу одночасної гри в шахи, що пояснює те, що ментальні та фізичні можливості викладача також є фактором обмеження кількості учасників такої повністю індивідуалізованої роботи);

4. вищезгадані програмні рішення надають особі, що навчається, можливість роботи в режимі online та в режимі offline;

5. на «катастрофічний» випадок відмови комп'ютера передбачене виведення завдань тощо на паперовий носій – звично, за втрати ефекту поточної інтерактивності.

б) Дидактичні аспекти:

1. дидактичний аспект найтіснішим чином пов'язаний з технічно-організаційними аспектами, при чому домінантою є дидактичний підхід автора ІКП;

2. побудова ІКП дозволяє особі, що навчається, незалежний доступ до будь-якої лексичної вправи (ЛВ) або комплексної тренувальної вправи (КТВ), виходячи з її (цієї особи) мовних (лексично-граматичних) та/або комунікативно-тематичних індивідуальних навчальних потреб та/або рівня підготовки. Передбачено необмежене кратне звернення до ЛВ та КТВ з метою закріплення, повторення, опрацювання на глибшому рівні тощо;

3. при опрацюванні КТВ особа, що навчається, перебуває в наближеній до реальності комунікативній ситуації. Наприклад, у завданні «Сформулювати питальне речення до виділеного елемента розповідного речення з заданими часовими параметрами» виконавець має зрозуміти відправне речення,

обрати обумовлену завданням структуру речення, визначитись щодо наявності або відсутності питального слова (групи), визначитись з адекватним адресатом свого звернення (особа, число, іменник або займенник, на власний розсуд визначитися щодо присудку тощо). Якщо введене виконавцем речення відповідає умові завдання, програма автоматично допускає виконавця до наступного кроку;

4. технологія «багато вікон» уможливорює виконавцеві одночасний доступ до словника, граматичного довідника, технологічних вказівок, тобто підтримує його в його роздумах;

5. за потребою з'являється й «МНС», функції якого мотивують виконавця до аналітичного усвідомлення явищ та уможливають це;

6. усі ЛВ та КТВ можуть бути переключені на режим «контрольна робота»;

7. пропонується до опрацювання навчальний матеріал цих ІКП закриває більшість базових комунікативно-мовних потреб особи, що вивчає економіку або планує користуватися німецькою мовою в цій сфері.

Таким чином, вище описаний реалізований цілісний дидактичний і технічно-організаційний підхід дозволяє глибоке, реально індивідуалізоване, комунікативно спрямоване опанування німецької мови.

Костянтин Корсак
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Тараса Шевченка
м. Чернігів, Україна

РОЛЬ НООІСТОРИЧНИХ ЗНАЇНЬ У МОВНОМУ ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ УКРАЇНЦЯ ХХІ СТ.

Основний матеріал цих тез буде спиратися на новітні відкриття великої групи точних наук, які втручаються у сферу археології й історії. Сукупність цих відкриттів назвемо *нооісторією* – мудрими даними про минуле, які спираються на точні ізотопні датування різноманітних артефактів і генетичне

дешифрування органічної складової. Використаємо останні досягнення нооісторії для побудови нової та правильної картини мовних явищ за останні 10-15 тисяч років.

Не потребує звернень до історії людства та якихось додаткових доказів твердження про визначальне значення спроможності Homo Sapiens до мовлення в «завоюванні» планети, винищенні конкурентів і, на жаль, у створенні екологічних та інших загроз для свого існування. Відомо, що оволодіння материнською мовою відбувається «природним чином» разом із завершенням процесу формування всіх частин головного мозку та нервової системи. В особливо сприятливих умовах частина дітей може оволодіти одразу кількома мовами, а от більшість змушена «вивчати» інші мови в межах навчального процесу в школах та інших закладах з великою витратою часу та зусиль й не надто видатними успіхами.

Ці труднощі – прикре явище, адже мовні знання мають колосальні позитивні наслідки в безлічі аспектів. Один з них - вплив на формування молодого людини, на її само- та національну ідентифікацію, на рух від стадії слухняного виконавця до всебічно розвиненої особистості, спроможної до автономного та критичного мислення. Правда інформація про мовне минуле сприяє досягненню позитивного акме та вершини індивідуальних спроможностей, міфи та брехня заважають цьому та можуть назавжди утримувати людину в зомбованому стані (тут автор утримується від відомих українських і зарубіжних прикладів).

Найбільша за обсягом брехня, у якій жили в останні сторіччя українці, складається з пояснень чужинців щодо нашого походження й архетипів поведінки. Наші «запеклі східні сусіди», історично-експансійні успіхи яких започатковані тільки після початку використання ресурсів українців та України, ведуть на даний момент консцієнтальну війну проти нас і не шкодують грошей на підкуп окремих науковців з Європи [4]. Вони вперто заперечують новітні відкриття та стверджують, що української нації не існує взагалі, мова є місцевим і

нерозвиненим діалектом російської, а історія «народності» нараховує всього три-чотири століття.

Та вже накопичені дані ноосторії, які збільшуються щодня, свідчать про те, що шлях наших перших прашурів розпочався приблизно 13 500 років тому в Східній Туреччині з культурного та соціального об'єднання на основі спорудження «міні-Стоунхенджів», орієнтованих на Сиріус, що виконував тоді роль Полярної зірки (детальніше – в [2]). Втомившись бігати за дикими злаками, одомашнили їх разом з вівцями та козами, але пізніше з демографічних, кліматичних і можливих інших причин здійснили повільні піші мандри на Захід і Схід, дбайливо засипавши свої сакральні споруди для довготривалого збереження та захисту від вандалів. Ці мандри, як детально описано в частині наших праць ([3] та ін.), призвели до накопичення відкриттів, доповнення аграрної частини «хмари тегів» термінами, що стосувалися конярства, гужового транспорту, гірничої справи, металургії тощо. Не з Античної Греції чи Вавилону світ отримав індоєвропейську культуру та мови – *перше одуховлення світу мало головним центром Велике Трипілля* та накопичені там технології ери бронзи. Адже не випадково Геродот називав «Скіфію» хай-тек-територією!

Термін «Велике Трипілля» автор увів у науковий обіг у грудні 2015 р., зібравши докази того, що всім відомі творці Трипільської цивілізації єдині на планеті успішно одомашнили коня, майже одразу винайшли «ажурні» колеса та завдяки гужовому транспорту змогли розповсюдитися аж до Західного Сибіру. Імпульс до цього руху - бажання знайти мідні руди та виготовляти знаряддя, зброю та прикраси з металу. Малі родовища Луганщини прашурів не задовольнили, а от рудне поле Каргали неподалік Оренбурга виявилось практично невичерпним і стало основою колосальної економічної зони, яку й доцільно називати «Великим Трипіллям» (IV-II тисячоліття до н.е.) [1]. Саме з цієї зони й пішли «гуляти по світу» ті слова, що входять в усі майже 400 індоєвропейських мов, тут зросли та поширилися всі духовні та світоглядні основи Індоевропейців.

Особливості головного механізму поширення великотрипільських тегів в інтервалі 5000-3600 років до наших часів легко продемонструвати на прикладі плавлення руди міді в побутових умовах (як в Аркаїмі, Синашті й інших поселеннях) на основі використання вугілля з берези. Дуб чи інші дерева виявляються гіршими, бо непористе вугілля з цих порід дає малу температуру, а для її підвищення необхідне штучне дуття.

Зацікавлені в запозиченні таких чудових процесів чоловіки з усіх віддалених земель відвідували металургійні центри трипільців, вслухувалися у звучання слова «береза», намагалися запам'ятати всі інші високотехнологічні поняття, а потім тижнями добиралися додому, втрачаючи по дорозі точність звучання. Кому було бігти близько – той забував менше (росіянин відтворював «берьоза», поляк – «бжоза»), а хто подорожував довго, то спотворював слово доволі ґрунтовно: французи – до «було», німці – «бірке».

У болгар, як відомо, – «бреза». У цьому місці наших міркувань на базі вже відомих даних нооісторії слід чесно вказати, що спершу масову розробку наявних (невеликих) родовищ міді та плавлення металу здійснили не трипільці, а ті їхні генетичні родичі, які в русі аграріїв на Захід оселилися в Східній Болгарії. Ще на початку формування Трипільля вони вже встигли стати мало не монополістами в металургії міді. Певні труднощі створювала розпорошеність рудних покладів і мала кількість берізок у лісах (вони там ростуть високо в горах). Одомашнення коня полегшило трипільцям торгіві обміни з болгарськими родичами та засвоєння «березової» металургії, що так гарно розквітла на пенепленних великотрипільських теренах, де березові гаї зустрічаються мало не на кожному кроці.

Дуже дивно, що впродовж 250 років філологі-компаративісти не відмовилися від хибного стартового припущення: «спершу десь і якось з'явилася первинна мова (Proto-Indo-European language – PIEL), яка її винахідниками та носіями поширилася на широкі терени разом з процесами

галуження на діалекти». В усіх нам відомих працях ми не зустріли чіткого пояснення того, як саме PIEL без найменшого опору спромоглася «захопити» території ворожих і надзвичайно віддалених один від одного народів від Атлантики аж до китайських пустель.

Аналізуючи цю загадку, автор дійшов висновку, що довільна «повноцінна мова» ні в якому разі не може поширюватися «нездоланно», а от окремі слова з її складу – можуть. Іншими словами: оперуючи поняттям «мова» та постійно стартуючи з терміну PIEL, узагалі неможливо пояснити особливості індоєвропейської мовної сім'ї та відтворити головні засади її появи й еволюції. Саме цю неможливість і засвідчили всі зусилля науковців-попередників за 250 років.

Дивно, що вони не звернули увагу на кілька яскравих характеристик чималої групи тих слів, які вважаються спільними для всіх індоєвропейських мов. Наведемо центральну групу цих слів зі вказівкою сектору їхнього використання:

технології: plough, axe, hoe, rake, hook, cup, comb;

транспорт: wagon, wheel, axle, shaft, reins, boat, oar;

матеріали: wood, wool, copper, gold, silver;

праця: harvest, sow, grind, spin, weave, hunt;

числа: від 1 до 100;

дерева: birch, beech, apple, alder, ash, elm, pine.

Автора цих тез вразили дві обставини: 1) тут практично немає дієслів; 2) у французькій мові існує висока спорідненість з українською мовою тільки для малих числівників, а більші спираються не на десяткову систему, як у нас, а використовують базу «20». Ось приклад: у Франції 80 – це quatre-vingt (чотири рази по двадцять, а не вісім разів по десять, як в Україні). Напрошується висновок: не ми тут щось запозичили у французів, а вони тисячі років тому назад розпочали навчатися в наших прашурів. Однак не засвоїли дуже легкої та зручної десяткової системи, а застрягли в межах власної двадцятибальної, яку й використовують в системі шкільних

оцінок (ймовірно, постійно ходили без взуття та використовували в лічбі повний набір пальців).

Майже повну відсутність дієслів у групі універсальних індоєвропейських семантичних одиниць логічно пояснити тим, що з гіпотетичної «колиски» мовної сім'ї поширювалася не повноцінна розмовна лексика, а всього лише надзвичайно привабливі для всіх людей (у першу чергу – чоловіків) технологічні й інші подібні поняття. Поширювалась не мова, а «хмара тегів» (cloud tags), які були «непереборно привабливими» у виробничому, оборонному та в усіх інших застосуваннях.

Як висновок до цих тез наголосимо на тому, що поширення в освіті та ЗМІ України щирої правди про давнє минуле пращурів українців і про їхній вирішальний культурно-технологічний внесок в індоєвропейське одуховлення світу стане потужним засобом знищення брехні та міфів, яку так радісно поширюють не тільки агресивні московіти, але й незадоволені появою незалежної України наші європейські недоброзичливці. Наша молодь для свого життєвого успіху та щастя має ультимативну потребу в знаннях з нооісторії.

Список використаних джерел

1. Корсак К.В. Нооісторія, Велике Трипільля та інші основи Української ідеї ХХІ / К.В. Корсак // Вища школа. – 2016. – №10 (147). – С. 54-63.
2. Король Д.О. Гьобеклі-Тепе і Норте-Чіко – структурний монументалізм та проточивілізаційні прояви докерамічних суспільств / Д.О. Король // Магістеріум. Культурологія. – 2015. – Вип. 59. – С. 66-77. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Magisterium_kul_2015_59_16)
3. Корсак К.В. Нооісторія і ноонауки про можливість другого українського одуховлення світу / К.В. Корсак, Ю.К. Корсак // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2017. – Вип. 69. – С. 112-119. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : (URL: <http://vestnikzgia.com.ua/article/view/102113>)
4. Якл Л. Украинцы – захватчики на чужих землях / Л. Якл. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://newsland.com/news/detail/id/1439064/> 2-10-2014)

Олена Корсак
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
м. Київ (Україна)

ВНЕСОК АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЕКТУ ПОРІВНЯННЯ ЗНАЬ ПІДЛІТКІВ РІЗНИХ ДЕРЖАВ СВІТУ (ТЕСТИ PISA)

Відмінності між навчальними планами шкіл різних держав почали зростати досить давно, крім того по-різному диференціювалися наукові знання та перелік шкільних предметів, були відмінності і в підготовці вчителів. Та разом зі зменшенням кількості війн і формуванням локальних об'єднань держав виникла цікавість до накопичення знань про зарубіжні системи освіти. В Європі поширена думка про те, що науково-педагогічні порівняння (порівняльна педагогіка чи Comparative Education) започатковані у Франції, але по-справжньому накопичення інформації сталося вже після першої світової війни та появи Ліги Націй.

Пізніше ще ширший крок зробила Організація Об'єднаних Націй, сформувавши спеціалізований освітній підрозділ – ЮНЕСКО. До справи долучилися й інші міжнародні організації, що цікавилися освітою – Європейський Союз, Рада Європи, Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD). Різко зросла потреба в кількісних порівняннях систем освіти, насамперед, на рівні школи, але точних вимірювань і порівнянь, як і раніше, не існувало.

Лише наприкінці ХХ ст. ситуація змінилася на краще й були організовані перші міжнародні тестування. Доцільно вказати, що головну підготовчу роботу виконали не освітяни-поліглоти, а звичайні працівники шкіл і ВНЗ, які чудово знали один-два предмети чи дисципліни, а не 5-10 різних мов. На наш погляд, успіх забезпечило те, що наприкінці ХХ ст. англійська мова устигла стати майже універсальною, якою достатньо добре

володіли ті, хто був зацікавлений у вимірах якості освіти та встановленні позиції національної школи на світовому тлі.

Беззаперечно – серед кількох варіантів міжнародних вимірів найбільш повними та якісними вважають тестування знань 14-15-річних підлітків, які завершили програму основної школи і розпочали подальше навчання. Мова йде про PISA – Programme for International Student Assessment, де виміри проводять кожні три роки, розпочинаючи з 2000-го.

У межах PISA під час виконання багатьох завдань комплексного характеру вимірюють три головних показники: грамотність у читанні – Reading Literacy, математиці – Mathematical Literacy і природничих науках – Scientific Literacy. З самого початку організатори намагалися не просто примітивно оцінити знання в даний момент життя учня, а виконати виміри рівня його підготовленості до умов життєдіяльності через 10-15-20 років у ймовірному ринку праці постіндустріального суспільства. Для цього в 2015 році був проведений дослід з вимірювання комп’ютерної грамотності, а от студенти ВНЗ ще й досі не мають такого ж вдалого порівняльного тестування.

Розмірковуючи над можливістю надання колегам-освітянам зручного способу ознайомлення з головними результатами всіх вимірів PISA 2000-2015 років, ми зупинилися на таблиці 1.

Таблиця 1

Результати всіх вимірів PISA (місце країн встановлене на основі суми всіх трьох головних показників грамотності учнів)

Країни	місце в PISA- 2000	місце в PISA- 2003	місце в PISA- 2006	місце в PISA- 2009	місце в PISA- 2012	місце в PISA- 2015
Фінляндія	1	1	1	3	6	7
Південна Корея	2	2	4	5	5	8
Японія	3	5	10	6	4	2
Нова Зеландія	4	8	6	8	19	15

Канада	5	7	3	7	10	5
Австралія	6	6	9	10	18	19
Велика Британія	7	–	19	22	22	23
Австрія	8	21	22–23	32	21	27
Ірландія	9	15	15	26	14	10
Швеція	10	12	18	27	38	24
Франція	11	13	25	24	23	25
Бельгія	12	11	13	15	20	21
Ісландія	13	17	24	20	34	35
Швейцарія	14	16	12	11	16	16
Норвегія	15	24	27–28	17	28	18
США	16	26	32	25	29	31
Чехія	17	14	20–21	29	24	32
Данія	18	20	20–21	23	26	17
Угорщина	19	23	26	28	35	39
Іспанія	20	29	34	34	31	30
Німеччина	21	18	15	16	17	13
Ліхтенштейн	22	4	8	12	9	–
Польща	23	22	20–21	19	11	20
Італія	24	31	36	36	30	33
Росія	25	30	37	40	39	28
Греція	26	33	38	38	42	43
Латвія	27	27	27–28	33	27	29
Португалія	28	32	35	30	33	26
Мексика	29	38	47	49	52	57
Люксембург	30	28	30	35	32	36
Бразилія	31	–	52	53	57	62
Кількість учасників	31	37	58	65	65	70

Подібне представлення дає змогу простежити еволюцію знань учнів у різні роки, переконатися в прогресі чи деградації школи. З представленої таблиці видно, що школярі Росії випередили ровесників зі США тільки одного разу – в 2015 році. Зазначимо також, що учні Фінляндії не стали гіршими – просто в останніх вимірах взяли участь Сінгапур, Шанхай, Гонконг ..., де діти навчаються значно старанніше за своїх європейських

ровесників. Ми ж зосередимося на Японії – прикладі виключно високої корисності вимірів PISA.

Наприкінці XX ст. учні Японії були світовими лідерами в більшості тогочасних тестувань, але нове століття принесло шкільну катастрофу. Вона сталася на основі якнайкращих намірів науковців і керівників освітньої системи Японії. Вони з ентузіазмом винайшли план подальшого поліпшення школи на основі державного проекту повної комп'ютеризації навчального процесу в системі обов'язкової освіти. І вірогідно тільки завдяки даним PISA 2000, 2003 і 2006 років пощастило переконати навіть найбільш впливових прихильників гіпертекстів і швидкого отримання нової інформації у вигляді картинок у тому, що пропорційно до сили втручання комп'ютерів у роботу дитячого та підліткового мозку зменшується його спроможність сприймати, обмірковувати та використовувати тексти й іншу когнітивно складну інформацію. Учні, які брали участь у тестуванні PISA-2006 і спромоглися вибороти усього лише 15-місце з читання та використання тексту, дружно скаржилися на те, що в математичних чи інших завданнях неспроможність швидкого сприймання тексту завадила їм приступити до завдань та успішно виконати їх. Для виправлення цих помилок японська система освіти витратила понад шість років, але все ж досягла безперечного успіху.

Утримаємося від глибокого аналізу комплексу даних табл. 1, але висловимо припущення, що значний провал шкіл Великої Британії, Нової Зеландії, Австралії та навіть Франції можна пояснити поглибленою комп'ютеризацією, а можливо й небажанням (на відміну від Японії) визнавати власні помилки. А от Німеччина, Польща і ще кілька держав схаменулися та набагато уважніше стали перейматися освітніми справами у школі, що й засвідчує табл. 1.

Чимало й таких держав, де незадоволені результатами «своїх» учнів науковці зайнялися пошуками недоліків у складанні завдань для PISA. Їхні автори виходили з цілком правильного припущення, що для вимірювання рівня

формування в молоді необхідного для умов ХХІ ст. мислення треба створити та використати тести *інтелекту, креативності* та – що найважче – *дослідницьких спроможностей*. Перші два простіші та непогано відшліфовані, а от третій варіант надто молодий, а тому не позбавлений малопомітних, але неприємних недоліків ([2] та ін.). На наш погляд, з кількох причин досягти в цих тестах ідеалу неможливо, а от простір для вдосконалення та поліпшення ще дуже широкий.

Наприкінці висловимо переконання, що основою майбутніх освітніх успіхів України можуть бути християнські цінності, висока мораль, а також відмова від сліпого запозичення іноземних систем і практики (зокрема зі США), які загрожують нам остаточним перетворенням навчання в недешеві послуги з формуванням осіб, що спроможні не до мислення та творчості, а натреновані на інтуїтивне відгадування правильної відповіді з групки запропонованих. Ця небезпека може бути зупинена, зокрема, активною участю наших учнів у вимірах PISA та інших, а головне – використанням в освіті досягнень українських педагогів і науковців (К. Ушинського, М. Пирогова та інших) і «мудрим» урахуванням порад європейських колег [1].

Слід також наголосити на тому, що поява Інтернету та миттєва доступність будь-якої статистичної й іншої інформації може стрімко знецінювати поняття «ерудованість», «енциклопедичні знання». Ми переконані в необхідності значної переорієнтації навчального процесу в школах і ВНЗ на отримання глибоких знань про себе, накопичення реалізаційних умінь (компетентностей) через індивідуальні та колективні вправи та тренування. Важливим є також врахування тієї колосальної інформації, яку накопичили молоді науки – такі як когнітологія, нейромолекулярна біологія та інші.

Список використаних джерел:

1. Огляди ОЕСР на тему доброчесності в освіті: Україна 2017: пер. з англ. / Інститут розвитку освіти. – К.: Таксон, 2017. – 184 с.

2. Поддяков А. Практики тестирования чужого ума: от регламентированности к свободе / А. Поддяков // Образовательная политика. – 2016. – № 2(72). – С. 71–93 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.firo.ru/wp-content/uploads/2016/12/Poddjakov.pdf
3. Lessons from PISA for Japan. Strong Performers and Successful Reformers in Education. Paris, OECD Publishing, 2012. – 212 p. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/education/lessons-from-pisa-for-japan_9789264118539-en

Вадим Косолапов

*Національний університет водного господарства і
природокористування
м. Рівне (Україна)*

ИЛЛЮСТРАЦИИ В СЛОВАРЯХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ИЗДАТЕЛЬСТВА ОКСФОРДСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

В практике лексикографирования недостаточное внимание уделяется обоснованию принципов иллюстрирования лексем. Поэтому наша цель состоит в анализе этой проблемы на материале авторитетных словарей английского языка.

1. ADVANCED LEARNER'S FICTIONARY OF CURRENT ENGLISH (1948).

Словарь выдержал 12 перепечаток (impressions).

Предисловие очень кратко информирует об иллюстрациях: “This volume contains 1405 illustrations” (р. 6). Нет объяснений мотивации применения иллюстраций, не говорится об их типологии. Для сравнения мы ограничились выборкой на буквы А и В. Исследование осуществляется по параметрам количества иллюстраций, типологии иллюстрированной лексики и иллюстраций, качества иллюстраций.

На букву А мы зарегистрировали 43 черно-белых рисунка и 113 на букву В. Рассмотрение состава этих иллюстраций выявляет следующее: 1) список включает только существительные; 2) некоторые иллюстрируемые лексемы

отражают неактуальные или устаревающие реалии для педагогического словаря, например, *autogiro, baldric, barrel-organ, bathing machines, battledore, black flag, blotter, book-ends, high boot, court breeches*; 3) некоторые рисунки не совсем отчетливые, например, для *brooch, berths, beams, asparagus*.

2. OXFORD ADVANCED LEARNER'S DICTIONARY (2005)

Словарь выдержал 105 перепечаток.

На обложке заявлено: “2,000 words illustrated”. Кроме этого, есть 24-страничная цветная вкладка и 6 страниц цветных карт. Особенностью цветных вкладок являются словесные и грамматические пояснения. Например, во вкладке “*extreme sports*” поясняются термины *paragliding* и *hang-gliding*: “*You can jump from the side of a mountain, wearing a kind of parachute in **paragliding**, or a frame like a very large kite in **hang-gliding***”. Другой особенностью цветных вкладок является включение в их состав, кроме существительных, глаголов, связанных с иллюстрируемыми действиями или объектами.. Например, во вкладке *cars* есть специальный текст “***Verbs to talk about driving***”.

В тексте словаря зарегистрировано, кроме того, черно-белые иллюстрации, на букву **A** к 10 лексемам и 18 иллюстраций на букву **B**.

Есть в тексте и отдельные единичные прилагательные с черно-белыми иллюстрациями к ним, например, *concave-convex, corrugated, spiky, curved-bent-twisted-wavy-curly- curled up*. Прилагательные включены также во вкладку *Clothes* с подзаголовком “***Describing clothes and the way people look***”: *elegant, scruffy, smart, stylish, casual, trendy, tight, close-fitting, skintight, loose, baggy*, но без иллюстраций.

Все цветные и черно-белые иллюстрации выполнены на хорошем уровне.

Между изданием OALD-1948 и OALD-2005 временной промежуток в 57 лет, поэтому вполне объясним определенный прогресс в технологии и типологии иллюстрирования.

3. OXFORD ADVANCED LEARNER'S DICTIONARY (2015)

В предисловии словаря нет никаких указаний относительно иллюстраций лексем.

В тексте словаря есть отчетливые рисунки: на букву А к 8 лексемам; на букву В к 16. По сравнению с OALD-2005, опущены черно-белые иллюстрации к **A-frame, alcove, ATV, backgammon, badges, bags, beaver-otter, beds, bicycle, bin, blind, body, brushes, buses**; добавлены рисунки к **anchor, basket, beveled, blade, block and tackle, bolts, bow**. Интерес представляет помещение под заголовком **bars** 10 рисунков с подписями **bar** (с изображением бара;) **sandwich bar, five-bar gate, bars on a window, bar of chocolate, bar of soap, barcode, bars on on electric fire, crossbar, bar of music**, которые помогают показать омонимию и полисемию.

Цветные вкладки увеличены более чем в два раза (55 вместо 24). Новая цветная вкладка **City and countryside** включает иллюстрации к 80 объектам с английскими подписями к ним, а 2-страничная цветная вкладка **Environment** под заголовками и иллюстрациями к ним дает с расшифровкой перечень некоторых экологических терминов.

Сравнение совпадающих цветных вкладок показывает, что их содержание не идентично. Например, во вкладке **Clothes** в издании 2015 г. по сравнению с изданием 2005 г. опущены иллюстрации к лексемам **mitten-glove, scarf, fleece, sweater pants, single-breasted jacket**. Таким образом, наблюдаем тенденцию к **расширению** и **уточнению** объема иллюстрируемой информации.

Сопоставление рисунков иллюстрируемых лексем с их дефинициями в разных изданиях позволяет выявить некоторые особенности реалий и их описаний. Возьмем, например, дефиницию **accordion** и **concertina** в изданиях 1948 и 2015 гг. В OALD-1948 **accordion** – “a musical wind instrument”, **concertina** – “a musical wind instrument held in the hands and played by pressing keys at each end”. Дефиниция **accordion** в издании-2015 – “a

musical instrument that you hold in both hands to produce sounds. You press the two ends together and pull them apart and press buttons between and/or keys to produce the different notes". **Concertina** – *"a musical instrument like a small **accordion**, that you hold in both hands. You press the ends together and pull them apart to produce sounds"*. Бросается в глаза ущербность определения **accordion** в издании 1948 г. по сравнению с дефиницией **concertina**. Спасает пользователя словаря только остенсивное определение, т.е. рисунок.

Показателен также пример иллюстрирования и толкования многозначного слова **bridge** в OALD-1948 и OALD-2015. В издании-1948 зарегистрированы три значения. Рисунок – лишь к первому значению. В издании-2015 даны восемь значений с расширенными толкованиями, рисунками и ссылками на цветные вкладки. Каждому значению предваряют т.н. краткие слова-указатели в увеличенном шрифте. Словарь дает комплексный рисунок к четырем иллюстрируемым значениям. Такое использование рисунков в сочетании со словами-указателями и дефинициями помогает пользователю словаря в быстром ориентировании.

4. OXFORD WORDPOWER DICTIONARY FOR ENGLISH (2004)

Это словарь малого размера. Авторы говорят: *"Hundreds of words are illustrated"*. Кроме черно-белых рисунков есть черно-белые вкладки. Одобрения заслуживает использование врезок-рисунков в упражнениях для объяснения идиом, а также использование кроссвордов.

Вкладки включают **animals, plants, fruit and vegetables, food and drink, human body, clothes, house, postcards, sports and hobbies, environment, office, computers, car and bike**.

Показательной есть вкладка **action verbs**, включающая 18 глаголов.

Прилагательные иллюстрируются редко. К единичным случаям следует отнести **chipped-cracked-broken; straight-**

curved-wavy/wiggly; zigzag-vertical-parallel-horizontal-diagonal-dotted; shallow-deep.

5. OXFORD WORDPOWER DICTIONARY (2006)

На обложке (back matter) отмечается: “220+ *illustrations show confusing words and build vocabulary*”. Словарь включает черно-белые иллюстрации в тексте словаря и цветные вкладки. По сравнению с изданием-2004, интерес представляет дополнительная врезка рисунков к лексемам *a bar of chocolate/soap, a bunch of flowers/grapes, a slice of lemon/cake, a lump of coal, a drop of water*, помогающая разграничить сочетаемость близких синонимов (near-synonyms).

Вкладки иллюстрированных страниц, в отличие от предыдущего словаря, цветные. Добавлены вкладки *appearance, landscape, house, sports, transport, cooking*; опущены *plants, human body, postcards, action verbs*.

В целом можно сказать, что эти словари полезны для изучающих английский язык, они компактны и информативны, удобны для пользователя, содержат упражнения, сопоставляющие информацию об иллюстрациях с соответствующим значением (эффект синергии).

6. THE OXFORD ILLUSTRATED DICTIONARY (1981)

Авторы в предисловии предлагают читателю развернутую трактовку типологии иллюстрируемой лексики и методов иллюстрирования.

Иллюстрации могут состоять из нескольких рисунков с добавлением различных деталей. Например, к лексеме *aeroplane* даются рисунки шести летательных средств (*biplane, hawker...fighter, airliner, stressed-skin construction, flying boat, seaplane*) и к ним 38 деталей с английскими подписями. К лексеме *bridge* даны рисунки восьми различных типов мостов (*clapper, arch, suspension, cantilever, bascule, swing, pontoon, bailey*) с 10 деталями, но нет комплексного рисунка, как в учебных словарях для ориентирования в остальных значениях этого слова.

Словарь, как подчеркивают его авторы, носит, дополнительно к иллюстрированию, энциклопедический характер. Он описывает такие детали иллюстрируемых объектов, которые могут не знать и сами носители языка, например, иллюстрация к слову **boat** включает показ не только самой лодки, но также и почти 30 ее деталей таких, как **transom** (транец), **gunwale** (планиш), **tiller** (румпель), **stretcher** (унор), **painter** (фалинь), **stem** (форштевень), **sheet** (шкот), **keelson** (кильсон), **rudder** (руль), **pintle** (крюк). В целом, можно сказать, что словарь-1981 очень информативный и с точки зрения объема его лексики, так и содержания иллюстраций, но это словарь для англичанина, но не для изучающего язык, – он интересный, но довольно сложный.

Мы считаем, что анализ практики иллюстрирования в печатных изданиях может быть полезным при усовершенствовании различного вида словарей, включая электронные.

Віктор Кульчицький

*Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)*

КОМПОЗИТОТВОРЕННЯ ТРЬОХ ОСНОВНИХ ЧАСТИН МОВИ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ (ІМЕННИК, ПРИКМЕТНИК, ДІЄСЛОВО)

Найтиповішими формами відношень між предметами зовнішнього світу є сумісне існування, слідування та схожість. Першій з цих форм відповідають просторові, другій – часові зв'язки. Стосовно зв'язків за схожістю, подібністю, то, на думку І.М. Сеченова, увесь прогрес теоретичних знань людини про зовнішню природу досягнутий, по суті, за рахунок зіставлення, порівняння предметів і явищ. Саме ці форми зв'язку й лягають в основу композитотворення трьох основних частин мови – перші дві органічно «вписуються» в категорійну семантику дієслова, третя – суголосна семантиці прикметника й іменника. Тому дієслівне композитотворення проходить переважно в руслі

просторово-часової локалізації дієслівної семантики, а серед некодифікованих іменних складних слів так багато композитів з компаративним значенням, порівняйте: *berghoch, papierdürr, die Schweineborstwimperf, die Streichholzschachtelautos* тощо. Особливо слід відзначити родо-видову класифікацію поняття, яка здійснюється рядами складних іменних слів з другим чи першим «серійним» компонентом і в результаті якої семантика опорної лексеми сприймається як «понятійне поле». Сукупність усіх лексем, що можуть бути вжиті в комбінації з константним елементом, щоразу висвітлюють один із фрагментів цього поля. Не дивно, що саме цей тип композитів якнайактивніше вживається в науковій і технічній літературі, де існує підвищений попит на позначення частин цілого, диференціацію, уточнення понять Цією обставиною зумовлене зростання кількості субстантивних складних слів у мові науково-технічної літератури за останні роки. Типові зв'язки, що поширюються на значну кількість реалій, стоять біля витоків композитних рядів з першим «серійним» компонентом, а самі ці ряди унаочнюють типи логіко-семантичних відношень, що фіксуються на лексемному рівні, порівняйте:

за матеріалом (речовиною): *Wollanzug, Wollkleid, Wollsam, Wollstoff, Wolltuch, Wollwaren* тощо;

за належністю: *Bauernfeld, Bauerngut, Bauernhaus, Bauernhof, Bauernland, Bauernstube* тощо;

за місцем: *Betriebsabteilung, Betriebsarzt, Betriebsbüro, Betriebsingenieur, Betriebsklima, Betriebsschutz, Betriebsunfall* тощо;

за причиною: *schreckensblaß, schreckensbleich, schreckensstarr, Schreckensgesicht, Schreckensschrei, Schreckensstimmung*;

за цільовим призначенням: *Schreibgerät, Schreibpapier, Schreibpult, Schreibstift, Schreibtisch, Schreibwaren* тощо.

Існування рядів з першим і другим «серійним» компонентом, можливість логіко-семантичної класифікації більшості складних слів однозначно свідчать про те, що є ще

одна істотна номінативна функція композитотворення – типізувальна. Вона полягає не тільки в соціальній, а й в індивідуальній типізації уявлень про предмет пізнання. Індивідуальна типізація – невичерпне джерело виникнення нових складних слів. Логіко-семантичний зв'язок між компонентами таких слів має, як правило, характер загальної співвіднесеності, проте сутність номінативного процесу, що полягає в характеристиці, уточненні, диференціації опорного поняття, зберігається й тут.

Композити, що постійно вживаються в мовленні окремих колективів людей, набувають якостей «мітки» конкретного одиничного предмета, можуть, своєю чергою, зазнавати уточнення, диференціації, яка найчастіше досягається додаванням чи нарощуванням атрибутивних компонентів; їхня кількість залежить від кількості розрізняювальних ознак, що вичленовуються в понятійній структурі номіната, наприклад: *die Dosiereinrichtung/die Milchsosiereinrichtung/die Kalkmilchsosiereinrichtung; die Schleifmaschine/die Wälzschleifmaschine/die Radwälzschleifmaschine/die Stirnradwälzschleifmaschine*. У результаті виникають багатокомпонентні композити, обмеження довжини котрих пов'язане лише з можливостями слухового та зорового сприймання: *der Braunkohlehohtemperaturkoks, die Kreuzschiebetischfräsmaschine, das Mehrlagenleiterplattenmaterial* тощо. Водночас уживання дво- або трикомпонентного складного слова у функції другого чи першого компонента сприяє лексикалізації його значення, «затуханню» реляційної та випуклішій актуалізації референтної семантики, синтезованому, а не розчленованому її сприйманню, порівняйте: *die Bauhausakademie, die Bauhauskunst, das Bauhausrevier, die Bauhaustechnik, das Bauhaustempo* тощо; *das Golfkriegskommando, der Golfkriegssieger, die Golfkriegssituation, der Golfkriegssoldat*. Не дивно, що саме «відносно узувальні композити» найактивніше залучаються до процесів творення багатокомпонентних складних слів.

Особливо численні багатокomпонентні композити в мові науково-технічної літератури, де основним стимулом їхнього творення є прагнення до точного позначення різноманітних деталей і частин складних механізмів і пристроїв, а також прогресуюча аналітико-пізнавальна діяльність мислення, що спричинюється до виділення великої кількості різновидів, класифікації та систематизації за все новими й новими ознаками. Цій тенденції найповніше відповідає за своєю номінативною сутністю саме словоскладання.

Важливі номінативні функції у сфері словоскладання виконує дефіс. Він «стягує» словосполучення, а інколи й цілі речення, у перший компонент складного слова, забезпечуючи водночас достатньо чітке членування таких утворень (з'єднувальний дефіс), позначає безпосередньо-складові смислової структури композита та забезпечує її однозначне декодування (пояснювальний або уточнювальний дефіс), виділяє один з компонентів складного слова з метою встановлення «семантичної рівноваги» між безпосередньо-складовими композита (контрастний або виділювальний дефіс), залучає до процесів композитотворення власні назви, підкреслюючи номінативну специфіку першого компонента («ономастичний» дефіс), порівняйте: *der 4000-Euro-Job, der Sechs-Vochen-Urlaub, das Nur-Germanistik-Studium, die Ach-was-geht-mich-das-an-Geste; die Gastarbeiter-Tätigkeit, die Vorstadt-Hausfrauen, die Schiffbau-Vorschungsanstalt; die Motor-sport-Leser, die Erd-Atmosphäre; die FBI-Akten, die TV-Darbietung* тощо. Часто дефіс поєднує похідні слова або дво-, трикомпонентні складні слова в єдиному словесному комплексі: *der Anruf-Beantworter-Telefon, der Schreibtisch-Befreier, der Mehrfach-Vorlagen-Einzug, die Sauerstoff-Lichtbogentrenner-Baureihe* тощо. Але дедалі більшого поширення набуває останнім часом уживання дефіса в двокomпонентних складних словах, яке можна пояснити лише прагненням полегшити візуальне сприйняття відповідної лексичної одиниці та підкреслити самоцінність кожного компонента композита, не

змінюючи його номінативної особливості, порівняйте: *der Professoren-Titel, die Verwaltungs-Anordnung, die Sprach-Wiederbelebung, die Unternehmens-Ethik, die Öl-Stadt, die Bild-Kunst* Часто подібний дефіс з'являється для виділення в складі композита запозиченого елемента: *die Computer-Systeme, die Design-Qualität, das Zifferblatt-Design, das Software-Unternehmen*.

Отже, кожна основна частина мови має свій типовий спосіб словотворення: для іменника це, насамперед, суфіксація та детермінативне словоскладання, для прикметника дедалі більшого значення набуває напівсуфіксація, для дієслова – напівпрефіксація та злиття з відокремлюваними складними чи простими адвербіальними частками у складі єдиної лексеми.

Klara M. Liashenko

Classic school 11

Zaporizhzhia (Ukraine)

MIND MAPS IN YOUNG LEARNERS' CLIL-ORIENTED EXTENSION ACTIVITY

The digital age requires the pedagogical use of technology to motivate learners, enhance their creativity, and help them order information in a non-linear way. Mind maps [10-12] have been used for decades as an associative tool that possesses a high level of generality in the process of storing, organizing, comparing, and retrieving information. In education, mind maps realize their potential due to their constitutional principle of radiant thinking. Most research on efficacy of mind maps covers secondary and tertiary education [1; 6; 8; 9]. The use of mind maps through the stages of education poses a pressing problem related to student-oriented teaching and learning, word power achievement, integration into CLIL extension activity, and development of language competences in a technology-friendly learning and teaching environment. At issue is the claim that mind mapping deserves explicit attention from the early stages of teaching a foreign language [3; 5; 14; 15].

This study investigated the potential of mind maps as CLIL-oriented extension activity provided for the second-fourth year learners of the educational complex “Super Minds” [16-17]. This study’s **aim** was to describe steps in teaching young learners how to build mind maps and produce oral and written self-made texts on the basis.

Overview of the current research on mind maps in education. Buzan [12] pioneered the idea of mind maps for educational purposes. His mind maps were grounded in an understanding how human beings think and how important whole brain thinking was in the learning process. In his view, the graphic emphasis of mind maps on tree-like structures seconded nature. In support of mind maps, he singled out four ways of their capturing information – namely, recording, memorizing, connecting, and outputting it in a visually attractive way. In his view, a mind map was “invaluable for gathering and ordering information” [10, p. 13] due to involvement of both semispheres [10]. In mind maps, as Buzan put it, the brain worked as “a radiant thinking association machine that receives, holds, analyzes, outputs, and controls information” [11, p. 38]. He valued mind maps for their releasing “vast power waiting” [11, p. 40].

Today, mind maps are widely used globally as an effective means of memory retention in the form of networked associations that encourage creative thinking in different disciplines. In education, mind maps have gained popularity due to their activation of creative and critical thinking [8], arrangement of mental processes [7], organization of extracurricular activities [6], development of associative, hierarchical, and visual thinking skills [4], realization of the CLIL perspective [5], and fostering intellectual powers [2]. Davies [13] appraised such properties of mind maps as involvement in meaningful learning, effective construction of knowledge, usability, and active engagement. Howitt [14] found mind maps useful for a young learner concerning their visual presentation of knowledge and combined development of imagination and association. Keles [15] stated that creativity of mind maps facilitated

young learners to improve their thinking skills. Bahadori and Gorjian [9] connected the importance of mind mapping software techniques for word power achievement. Ornoyeva [3] suggested three steps of integrating mind maps in primary school: materials compiled by the teacher, group work on building mind maps, and creation of individual mind maps. From this, it can be assumed that mind maps are valid and reliable tools that have verified their efficacy in education. The strengths of mind mapping involve development of radiant thinking, creativity, associative networking, integrity, discovery, and observation. Their simple design through clear cut associations can be beneficial to young learners of English.

The complex “Super Minds” [16-17], which is used by young learners of English, utilizes the CLIL methodology in the “Learn and think” revision sections by activating categorizing and classifying skills in talking and writing about the animal world, the immediate learners’ environment, hobbies, and favorite characters. The end result of each “Learn and think” section is extension activity. The teacher motivates young learners by making them accustomed to dealing with mind maps as sources of bullet point presentation of information. “Super Minds” level 2 introduces animals at the zoo [17, p. 22], introduces scientific knowledge of animal families [17, p. 30]. The textbook teaches young learners to classify living creatures as mammals, birds, reptiles or birds. Young learners are prepared to describe animals. For example, they can say that reptiles have scales and cold blood and compare them with insects that also have cold blood. Using this knowledge by practicing mind maps, the teacher extends a learner’s understanding of animal families by the learner’s personal choice of a living creature whose mind map the learner draws in group work and individually.

Extension activity based on mind maps

Extension activity 1 involves work on the sample mind map of the given theme. Following Buzan’s mind mapping [10-12], the teacher builds an introductory mind map, labeled to young learners as “a circle map” (see Picture 1):

- The theme is given and put in the center of an inner circle. Usually there is one central word in this circle.

- At the top of the big circle the teacher draws a square which verbalizes the selected animal's family (mammal, reptile, insect or bird).

- The labels for radiant thinking areas are shown outside the big circle. It is visually convenient for young learners to spot the areas that clockwise represent the sub-themes ("Habitat", "Food", "It is", "Ability" "Lifespan", "Body features").

- The verbalization of the main theme is supported by its visual image.

- Information for labeled sub-themes is given in similar colored pencils as bullet points.

- It is desirable to create a visual image of at least some of the labeled sub-themes. For example, the "habitat" bullet points state where wolves live and the picture of a fur forest visualizes the forest.

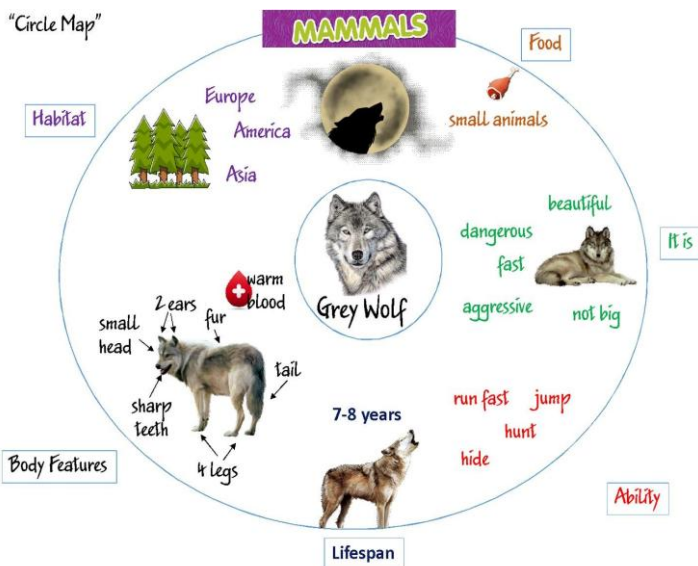
- In the classroom, young learners are engaged in making up sentences using the verbalization provided by the mind map.

- The teacher can hand out other mind maps that illustrate each animal's family to practice small texts related to animals.

- The teacher displays two mind maps on the teacher's blog. The learner chooses the animal

- In the sample mind map for a grey wolf the teacher supports the verbalization of the selected animal with a picture (a kind of portrait) and places in the big circle other pictures to illustrate the animal's appearance, habitat, food to eat, and the like. Young learners have already learned fragments of this information. Mind maps help put this information together as an animal's description.

- Each labeled area has its own color. Young learners get used to visualizing each labeled area in one color (for example, features of the wolf are elicited in black and its personality traits are given in green).

Picture 1. Mind map "Animals at the zoo"

Extension activity 2 involves making a mind map based on the teacher's sample.

- As soon as the learners get used to the circle map and can make up sentences on the basis of its information, the teacher gives a task to the learners for group or individual work to make up a mind map of their own.

- The learners select an animal from the zoo list or they can surf the net for the name of the animal that they want to represent. From our experience, the learners use the Internet to find out the exact lifespan of the animal.

- Using the teacher's circle map as a sample, they replace information about the wolf with that about their selected animal.

- They use the studied vocabulary to describe the animal in bullet points.

- They look for the pictures that they glue on paper. Those students who are good at drawing draw pictures themselves.

- In class, the learners show their circle map and use it as the basis for their oral text.

Extension activity 3 involves presentation of the animal using another learner's circle map:

- One learner holds the map but the other learner cannot see it. The latter asks questions like "Does it live in a desert?", "Is it white?", "Does it eat carrots?", "Can it run fast?" etc. The game is over when the student correctly identifies the animal on the mind map.

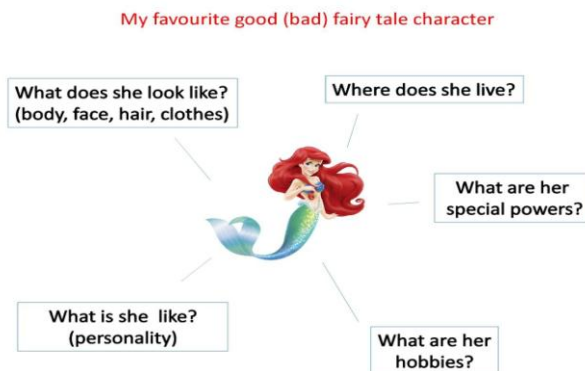
- One learner uses another learner's mind map to write down a text on the basis of it.

Extension activity 4

- Learners select a real animal (pet or animal at the zoo).
- They prepare a project about this animal.
- They make a small video clip in which they represent their animal.
- The video project is displayed on the teacher's blog.

Pedagogical effectiveness of mind mapping in project activity

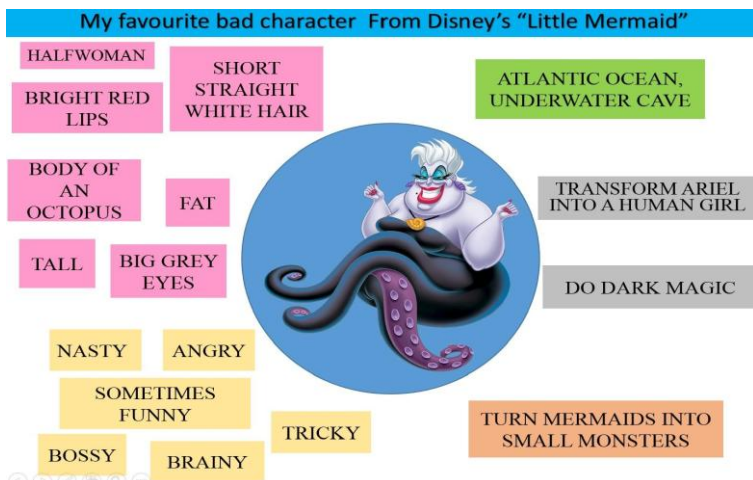
Being involved in mind map building, young learners gradually learn to create mind maps of their own, learn to read mind maps, learn to make presentations using mind maps, and learn to enrich associative networks related to the given key word. "Super Minds" 2 [17] provides young learners with information about fairy tales and their character. The teacher involves young learners in preparing two projects "My favorite good fairy tale character" and "My favorite bad fairy tale character. Before preparing the mind map, pupils are given a sample which contains the visual image of the given character from which radiate five mapping areas (see Picture 2). This time they receive the pattern. Their choice of vocabulary depends on activating their own knowledge, memory, and thinking.

Picture 2. Radiant prompts for “My favorite good (bad) fairy tale character

In the classroom, young learners work in small groups of three or four to fill in the required radiant entries. On the sheets of paper they write down the description of the character, decide on the character’s personality traits, find a consensus with regard to the character’s hobbies, and write a bullet point referring to the place where the character lives.

For their individual project activity they have to prepare a draft of the mind map which the teacher hands in and discusses with each student. For example, picture 3 shows the mind map that represents the bad character. No lines are drawn, as color pencils (in picture 3 pink for the appearance or yellow for personality traits) function as radiant organizers.

Picture 3. Sample of the mind map "Ursula"

The next step is to prepare the video presentation of the given theme. Young learners receive a sample of the recommended presentations which contains the gaps. They fill in the gaps using their mind map. The resulting text for Ursula can be like this (the inserted words are given in the bold):

Good afternoon! Do you like reading stories about kings, witches and dragons? Me too. I love fairy tales and cartoons. They are always interesting and exciting. Who is your favorite **bad** character? Well, for me, it's **Ursula** from "**Little Mermaid**". She lives in an **underwater cave in the Atlantic ocean**. I think, **Ursula is not ugly**. *She is tall and fat. She's half woman and half octopus. She's got short straight white hair, big grey eyes and bright red lips.* Ursula can do unusual things. She can **do dark magic**. What about her hobbies? She loves **turning mermaids into small monsters**. Not Nice (Great/ Amazing/ Thrilling)!!! She is really **wicked** because she is a **sea witch**. *She is nasty and bossy. But she can be funny. And she is brainy.*

Don't you think she's really **mean**? I really like her and I know many people feel the same way too!!!

Thank you for your time.

As soon as such a text that verbalizes the mind map is written and checked by the teacher, the students are given one week to choose between the two options: to prepare a video presentation of the good (bad) character or give an oral presentation using the mind map in a classroom setting. From our experience, young learners like engaging in preparing their own video with images and music in which they speak as a voice over (see the teacher's blog <https://liashenkoinnovation.blogspot.com> under the heading "Projects"). As the task involves making two mind maps, one for a good and the other for a bad fairy tale character, all students represent their other character in class.

Hence, it is possible from an early stage of learning English to engage learners in radiant thinking exercises. From this, young learners learn to store information in associative networks, develop word power by selecting suitable words from the available word stock, prepare spatial non-linear presentation of ideas in recognizable patterns, personalize radiant thinking styles, cultivate intelligence, create the imaginative state that enhances motivation and fun, practice to capture personalized non-linear radiant associative thinking.

Conclusions. Mind maps can be used as extension activity both in class and in extracurricular work, in group engagement or individual engagement. Radiant thinking facilitates to master associative theme presentations in English using computing skills that young learners acquire at their IT lessons, create authentic English texts related to the given theme with a proper understanding of each radiant entry's boundaries, enjoy peer exchange of mind maps as sources of organized information for developing language competences. Observing peer mind maps in the classroom and on the teacher's blog motivates young learners to share the products of their creative efforts with others, as the perception of similarity raises their self-efficacy. Mind maps in young learners' extension activity are effective due to the formation of radical thinking with its correct strategy uses, an increase in motivation, development of proactive oral and writing skills. The use of mind maps by young learners turns

them into users of English, enhances a sense of agency, and gradually leads to including the evaluation option in a mind map. Mind maps speed up learning, develop new ideas, drive interaction, and reveal each young learner's individual creativity and styles. Future research will address mind maps that combine word power choices with a variety of syntactical structures.

References

1. Костюкевич Е. Ф. Использование метода интеллект-карт в образовательном процессе / Е.Ф. Костюкевич // Современные образовательные технологии в мировом учебно-воспитательном пространстве. – 2016. – № 3. – С. 83-89.
2. Лопуга В. Ф. Применение интеллект-карт в образовательном процессе / В.Ф. Лопуга // Педагогическое образование на Алтае. – 2012. – № 1. – С. 121-126.
3. Орноева Ж. Г. Интеллект-карта как средство формирования межпредметных компетенций младших школьников /Ж.Г. Орноева // Обучение и воспитание: методика и практика. – 2015. – №22. – С. 129-132.
4. Перминова Е. П. Развитие интеллектуального потенциала учащихся: использование интеллект-карт / Е.П. Перминова // Вестник ЮУрГУ. Серия «Образование. Педагогические науки». – 2011. – № 13. – С. 135-140.
5. Рязанцева Е. П. Интеллект-карта как способ формирования межпредметных результатов ученика /Е.П. Рязанцева // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. – 2013. – № 4. – С. 393-397.
6. Смирнова Т. В. Технологические аспекты формирования компетенций в области иностранного языка на основе метода интеллект-карт /Т.В. Смирнова // Управление качеством образования, продукции и окружающей среды. Материалы 9-ой Всероссийской научно-практической конференции. – 2015. – С. 44-46.
7. Харитонов Е. Ю. Дидактический потенциал ментальных карт / Е.Ю. Харитонов, О.А. Горбачева // Вестник БелИРО. – 2017. – 1 (3). – С. 36-42.
8. Шахіна І., Медведєв Р. Використання ментальних карт у навчальному процесі [Електронна версія] / І. Шахіна, Р. Медведєв // Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і

- технологічної освіти. – 2015. – 8 (III). – Режим доступу:-
<http://phm.kspu.kr.ua/ojs/index.php/NZ-PMFMTO/article/viewFile/19/16>
9. Bahadori A. The role of mind mapping soft ware in developing EFL learner's vocabulary at the pre-intermediate level / A. Bahadori, B. Gorjian // Journal of Applied Linguistics and Language Learning. – 2016. – 2 (1). – P. 8-16.
10. Buzan T. Mind mapping [Electronic version] / T. Buzan. – Harlow, Essex: BBC Active, 2006. – Retrieved from <https://www.google.com/search?tbm=bks&q=mind+mapping+buzan>
11. Buzan T. The mind map book / T. Buzan. – Harlow, Essex: BBC Active, 2007. – 275 p.
12. Buzan T. Modern mind mapping for smarter thinking / T. Buzan. – Cardiff, UK: Proactive Press, 2013. – 181 p.
13. Davies W. M. (2013). Concept mapping, mind mapping and agreement mapping: what are the differences and do they matter? [Electronic version] / W. M. Davies. – Retrieved from <http://www.reasoning.lab.com/wp-content/uploads/2013/10/Davies.ConceptMindArgumentMapping.pdf>
14. Howitt C. 3-D mind maps: placing young children in the centre of their learning / C. Howitt // Teaching Science. – 2009. – 55 (2). – P. 42-46.
15. Keles O. Elementary teachers' views on mind mapping / O. Keles // International Journal of Education. – 2012. – 4 (1). – P. 93-100.
16. Williams M. Super Minds. Teacher's book 1 / M. Williams, H. Puchta, H. Gerngross, P. Lewis-Jones. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 106 p.
17. Williams M. Super Minds. Teacher's book 2 / M. Williams, H. Puchta, H. Gerngross, P. Lewis-Jones. – Cambridge: Cambridge University Press, 2015. – 120 p.

Світлана Мірошник

Національний авіаційний університет

м. Київ (Україна)

ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕКЛАД СТАЛИХ ОДИНИЦЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ІСПАНСЬКІЙ МОВАХ

Фразеологічний переклад передбачає використання в тексті перекладу стійких одиниць різного ступеня близькості

між одиницею іноземної мови та відповідною одиницею мови перекладу. Успішний переклад фразеологізмів визначається великою кількістю факторів. У зв'язку з цим багато науковців розглядають фразеологізми як національно специфічні одиниці мови [4, с. 47]. Більшість лінгвістів відзначають складність завдань, що виникають при перекладі фразеологічних одиниць: потрібно передати образність обороту, спробувати віднайти аналогічний український вислів, не забути про своєрідність тексту, що перекладається, і намір перекладача мови. Як правило, перші складнощі в перекладі з'являються на початковому етапі розпізнавання фразеологічних одиниць у тексті оригіналу. Значна частина невдалого перекладу пов'язана саме з невірним трактуванням фразеологізмів перекладачем, який приймає їх за змінні (вільні) словосполучення та перекладає буквально, на рівні окремих лексичних одиниць. Компоненти фразеологізму, як правило, не відрізняються від звичайних лексичних одиниць, що ускладнює ідентифікацію вираженого сенсу.

При перекладі потрібно, перш за все, визначити можливість збереження метафоричності, проаналізувати ступінь збереження стилістичних і конотативних особливостей одиниці, що перекладається, а при неминучості втрат зробити правильний вибір щодо того, чим можна знехтувати. У наш час набирає популярності інтеграція народів і розвиток полікультурного суспільства задля дослідження лінгвокультурного та країнознавчого характеру країн. Фразеологізми є саме тими мовними одиницями, які використовуються в усіх прошарках населення і тим самим відображають національний характер. Фразеологічні одиниці тісно пов'язані з інтересами та повсякденними справами людей. Як ніякі інші засоби мови, вони вбирають в себе історію, оскільки описують певні звичаї, особливості побуту та культури, історичні події, традиції народу; деякі з них, можливо, уже не існують і збереглися лише в мові. У зв'язку з цим дослідження фразеологізмів не втрачає своєї актуальності.

Незважаючи на те, що фразеологізми існують протягом усієї історії мови, вивчення фразеологічного складу почалося не так давно. Про предмет і проблеми фразеології написано досить багато, проте залишається ще чимало невіршених проблем і недосліджених областей, оскільки як самостійна наука фразеологія існує лише протягом п'ятдесяти років.

Наразі є досить актуальним зіставлення української й іспанської мов, так як ці мови - різносистемні мови, тобто які не є спорідненими. Проблема виявлення критеріїв, відповідно до яких можна визначити рівень лінгвокультурної еквівалентності фразеологізмів як репрезентативного мовного коду заявлених лінгвокультур, є однією з найбільш важливих проблем сучасної фразеології. Як було сказано вище, фразеологічний образ найчастіше зберігає національну специфіку фразеологізмів, оскільки він дуже часто спирається на реалії, відомі тільки одному народу. Представникові іншої нації, який не володіє фоновими знаннями, досить важко здогадатися про значення фразеологізму. Складовими частинами фразеологічного образу є специфічні для певної нації реалії (топоніми, антропоніми, гідроніми), які сприймаються носіями мови дуже легко, так як лінгвістичні маркери його національної обмеженості «лежать на поверхні», виявляються без особливих труднощів. Проблеми перекладу фразеології іспанської мови пов'язані з тим, що іспанська мова є рідною в низці різних країн зі своєю самобутньою культурою та традиціями. Наприклад:

- *Cara o cruz* – *орел чи решка* (дослівний переклад – *особа або хрест*).

Ця одиниця має багато варіантів. Так, наприклад, у Колумбії, Чилі, Перу, Панамі та Венесуелі вказаний фразеологізм має наступну форму: *cara o sello* (дослівний переклад – *особа або друк*). В Еквадорі – *sello o cruz* (дослівний переклад – *друк або хрест*). У Коста-Ріці – *cara o escudo* (дослівний переклад – *особа або герб*). У Мексиці – *águila o sol* (дослівний переклад – *орел або сонце*). В Аргентині – *cara o ceca* (дослівний переклад – *особа або карбування монет*). У

Нікарагуа – *cara o sol* (дослівний переклад – *особа або сонце*). В Іспанії – *cara o cruz* (дослівний переклад – *особа або хрест*). У всіх цих фразеологічних одиниць однакове значення – випадковість. Використання різних компонентів в складі даних одиниць пояснюється різницею в зображеннях на монетах цих країн. Еквівалент даного фразеологізму в українській мові «орел і решка» не описує зображень на монетах, але має таке ж значення.

У науковій літературі існують наступні способи перекладу фразеологічних одиниць:

- 1) калькування;
- 2) опис;
- 3) модуляція лексичного способу;
- 4) опущення та компенсація;
- 5) адаптація.

Адаптація – це один із способів перекладу фразеологічних одиниць, він також відомий як «переклад за допомогою аналога» [3, с 122]. Наприклад, *hacer novillos* (дослівний переклад – *зробити теля*) в Іспанії означає «прогулювати заняття в школі». В українській мові є фразеологічна одиниця «валяти дурня». Але український фразеологізм наголошує на бездіяльності в загальному, запропонований же фразеологізм в іспанській мові має більш вузьке значення та не заохочує пропуски в школі або на роботі. Прикладом адаптації може бути переклад наступної одиниці з іспанської на українську мову: *El vino demasiado, ni guarda secreto ni cumple palabra* – *Занадто багато вина не зберігає секретів, не тримає слова*. Дана фразеологічна одиниця відображає, як негативно вино впливає на розумовий стан людини.

Тема впливу вина на людину порушена в ще одній фразеологічній одиниці в українській мові «істина у вині». Значення цього фразеологізму полягає в наступному: якщо хочеш дізнатися точно, про що людина думає, пригости його вином. Цей відомий латинський вираз взято з праці «Природна історія» римського вченого Плінія Старшого (1 ст .н. е.). Це

значення передає український фразеологізм «*що у тверезого на умі, те у п'яного на язиці*».

Прикладом описового перекладу може бути переклад наступної фразеологічної одиниці:

● *Hombre de armas tomar*. Дослівний переклад даної одиниці це «*чоловік, який бере зброю*». Але цей переклад не передає точного значення. У цій ситуації потрібно застосувати спосіб опису значення одиниці: «*чоловік, який здатний діяти*».

Велике значення для перекладу відіграють фразеологізми, що містять імена власні, географічні назви. Так, наприклад, фразеологічна одиниця іспанської мови “*Quien se fue a Sevilla perdió su silla*” перекладається за допомогою способу калькування «*хто пішов до Севільї, той втратив свій стілець*». Це означає втратити свою чергу, прогавити свій шанс. У країнах Латинської Америки ця одиниця використовується в різних варіаціях. У Колумбії – не Севілья, а Баранкілья: “*Quien se fue para Barranquilla perdió su silla*”. У Мексиці – Білья: “*Quien se fue para la Villa perdió zi silla*”.

На думку Корпас Пастора, калькування має вважатися одним з основних способів перекладу, так як дуже важливо зберегти образність фразеологізму, оскільки «фразеологічна одиниця виражає певну соціально-культурну реальність, яка не має нічого схожого з реальністю мови» [3, с. 59].

Калькування, або дослівний переклад, вважають за краще використовувати зазвичай є тих випадках, коли іншими прийомами не можна передати значення фразеологічної одиниці в цілому, її семантико-стилістичне q експресивно-емоційне значення, а з тих чи інших причин важливо показати читачеві образність основи. Калькування можна застосовувати тільки тоді, коли дослівний переклад може довести до читача відповідний зміст всього фразеологізму (а не значення певних його частин). Це можливо, по-перше, по відношенню до образних фразеологічних одиниць, головним чином фразеологічних єдностей, що зберегли метафоричність. Наприклад: *заварити кашу, розсьорбувати кашу* – *preparar la*

papilla, *limpiar la papilla* або більш точно *preparar la cachá*, *limpiar la cachá*. Для носіїв іспанської мови *la papilla* – це еквівалент каші. Але в Латинській Америці й Іспанії *la papilla* використовують тільки в дитячому харчуванні. Тому краще застосовувати другий варіант перекладу, який відобразив транскрипцію слова каша. Саме з кашею пов'язано багато фразеологічних одиниць, які можуть перекладатися за допомогою калькування, не втрачаючи культурологічної основи: «з ним каші не звариш» (*con él la chacha no se coció*) – говоримо про людину, з якою не можна робити спільну справу; «мало каші їв» (*poca cachá comió*) – молодий і недосвідчений; «каша в голові» (*cachá en la cabeza*) – немає ясності в розумінні чогось, повністю якась плутанина. Перекладач вдається до описового перекладу в тому випадку, коли дана реалія відсутня в культурі мови перекладу і, відповідно, не може бути зрозуміла носіями цієї мови. Наприклад: *ni puxu ni nera* – *que tengas suertesita* або *le deseo suerte* (дослівний переклад – *я бажаю вам удачі*). Інший приклад є більш цікавим, так як даний фразеологізм висловлює особистісні характеристики жінки. Так, «*con el gesto de quien tiene la sarten por el mango*» перекладено українською мовою за допомогою опису: «з видом жінки, впевненої в собі» [5, с. 50]. Іспанський фразеологізм “*tener la sarten por el mango*” перекладається українською мовою як «бути господарем становища», що означає іншими словами бути впевненим у собі та тримати все під контролем.

Завдання перекладача полягає не лише в передачі українською мовою сенсу фразеологізму, а й відтворенні його образності й експресивності. Найкращий спосіб перекладу фразеологізму – це використання еквівалентного або варіантного відповідника, іноді можна також застосовувати спосіб калькування. Фразеологічним еквівалентом вважається образна фразеологічна одиниця в мові перекладу, яка повністю відповідає за змістом і стилістичною спрямованістю фразеологізму в мові оригіналу.

- Інтернаціональні вирази:

La espada de Damocles – Дамоклів меч.

Verter lágrimas de cocodrilo – лити крокодилячі сльози.

● Абсолютні еквіваленти:

Echar una ojeada – кинути погляд.

La amarga verdad – гірка правда.

Jugar con fuego – грати з вогнем.

Leer entre líneas – читати між рядків.

● Відносні еквіваленти:

Matar la gallina de los huevos de oro – вбити курку, яка несе золоті яйця.

Pájaro gordo, hombre de copete – птах високого польоту.

Cubrirse de gloria – покрити себе славою.

Hacerle a alguien el juego – грати будь-кому на руку.

Pescar en río revuelto – ловити рибу в каламутній водиці.

● Використання фразеологічного варіанта:

Dineros del sacristan – шалені гроші.

El dedo en la llaga – хворе місце.

Pez gordo – велика шишка.

● Описовий переклад:

Hi puxu ni nepa – *que tenga suerte*.

Hombre muy corrido – людина, відмінно знає життя.

Дослідження перекладу фразеологізмів та оволодіння ними відіграють важливе значення в сучасній лінгвістиці. Правильне й доречне використання фразеології надає неповторну своєрідність та особливу виразність. Важливо також відмітити, що велика кількість фразеологічних одиниць іспанської мови мають свої еквіваленти в українській мові. Цей факт важливий для вирішення низки загальних лінгвістичних проблем фразеології. Але наявність загальних фразеологічних явищ і необхідність їхнього вивчення не можуть повністю відкинути на другий план саме національний характер фразеології, яка залишається важливою ланкою в лінгвістиці.

Список використаних джерел

1. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. М.: Международные отношения, 1980. – 343 с.

2. Жуйкова М. Динамічні процеси у фразеологічній системі східнослов'янських мов : моногр. / М. Жуйкова. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – 416 с.
3. Газизова Л.Г. Проблема перекладацької еквівалентності на матеріалі фразеологізмів іспанського, англійської та української мов. Казань: КФУ, 2010. – с. 65-67.
4. Селіванова О.О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти) / О.О. Селіванова. – Черкаси : Брама, 2004. – с. 47.
5. Seco M., Olimpia A. Diccionario fraseológico del español actual. – Madrid: Aguilar, 2004. – P. 50-55.

Ірина Мірошниченко

*Національний аерокосмічний університет «ХАІ»
м. Харків (Україна)*

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНОГО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Відповідно до сучасного соціального замовлення суспільства іноземна мова стає засобом міжкультурної комунікації, засобом формування особистості, готової до міжнаціонального спілкування.

Знання іноземної мови стало обов'язковим компонентом програми життєвого успіху. Зміна значення навчальної дисципліни «Іноземна мова» і вимог до неї спричинили необхідність створення нових програм, визначення нових цілей і нових підходів у навчанні англійської мови.

Основна ідея оновлення загальної освіти полягає в тому, що освіта повинна стати більш індивідуалізованою, функціональною й ефективною. Постає питання про пошук резервів підвищення ефективності навчання, здатних врахувати психолінгвістичні особливості предмета, що спираються на основні закономірності навчання іноземних мов, здатних вирішити задачу оптимізації процесу навчання предмету

«Іноземна мова». У зв'язку з цим доцільно окремі види діяльності перенести на дистанційні форми навчання, тим самим виходячи на інтегровану модель навчання іноземної мови. Таке зміщення акцентів вимагає впровадження в навчальний процес новітніх методів і технологій навчання.

Сучасному викладачу важливо знати новітні методи викладання іноземної мови, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб та інтересів студентів. Методи навчання не є простими алгоритмізованими одиницями, їхнє раціональне та вмотивоване використання на заняттях з іноземної мови вимагає креативного підходу з боку викладача.

Якісна мовна підготовка студентів неможлива без використання сучасних інноваційних освітніх технологій. Сучасні інноваційні технології в освіті – це використання інформаційних і комунікаційних технологій у навчанні, проектна робота в навчанні, робота з навчальними комп'ютерними та мультимедійними програмами, дистанційні технології в навчанні іноземних мов, створення презентацій у програмному середовищі Microsoft PowerPoint, використання ресурсів всесвітньої мережі Інтернет.

Сучасні викладачі багатьох університетів розробили багато цікавих та ефективних методик, які дозволяють учням якісніше оволодіти новою, незнайомою для нас мовою. Одним з ефективних напрямів у сфері навчання іноземних мов стає розробка системи навчання на базі інформаційних технологій. За допомогою поєднання звукових, графічних, анімаційних і текстових ефектів можливо досить вдало імітувати ефект занурення в активне мовне середовище, реалізуючи сучасні лінгвістичні технологічні, методичні та педагогічні технології. Крім того, при навчанні іноземній мові за такими програмами відпрацьовуються всі аспекти мови: фонетичний, граматичний, лексичний і комунікативний, що дозволяє більш якісно та швидко оволодівати мовним матеріалом, набувати мовленнєвих

звичок і вмінь. Велику роль у цьому відіграють мультимедійні засоби, які дають можливість постійно оновлювати навчальні матеріали та вдосконалювати системи роботи над ними. Інтенсивні мультимедійні програми для навчання іноземної мови необхідно розробляти відповідно до найновіших технологій обробки звуку, тексту та графіки.

Глибоко продумана методика, спеціально розроблена для комп'ютерного вивчення мови, великий обсяг відповідно підбраного навчального матеріалу, висока якість звучання лінгвістичного матеріалу, озвученого дикторами-носіями мови або взятого з оригінальних джерел створюють досконалий, сучасний посібник для всебічного вивчення іноземної мови.

У навчальному процесі при створенні іншомовних навчальних об'єктів професійного спрямування можливим є активне використання початкових ресурсів з мережі Інтернет.

Мультимедійні засоби характеризуються великим дидактичним потенціалом. Завданням викладача при цьому є здійснення загального контролю за роботою студентів, розуміння того, що студент є активним чинником у навчальному процесі. Розвиток творчих здібностей студентів сприяє успішній їхній діяльності щодо засвоєння нових знань.

Доцільним є запровадження інформаційних технологій у навчанні іноземних мов на базі розгалуженої телекомунікаційної мережі. Телекомунікаційна мережа забезпечує доступ викладачів, науковців і студентів до інформаційних джерел як у межах університету, так і глобальних.

При використанні інформаційних технологій у навчальному процесі форми традиційної взаємодії «викладач-студент» змінюються, оскільки, по-перше, вводяться нові засоби навчання, що стають сполучною ланкою процесу (наприклад, у дистанційній освіті це – система «студент-комп'ютер-викладач»), по-друге, студент перетворюється з об'єкта навчання в суб'єкт. Це стає можливим завдяки активній позиції студента; переході процесу пізнання з категорії «вчити» у категорію «вивчати»

дисципліну усвідомлено та самостійно; інтерактивному зв'язку з різними освітніми ресурсами (бібліотеки, словники, енциклопедії) і співтовариствами (колеги, консультанти, партнери); інформаційній насиченості та гнучкості методики навчання з застосуванням інформаційних технологій; «зануренні» в особливе інформаційне середовище, що якнайкраще мотивує та стимулює процес вивчення.

Досвід застосування інформаційних технологій у процесі практичного викладання показав, що на сучасному етапі педагогічною наукою приділено недостатньо уваги питанням поєднання традиційної й інформаційної форм навчання. Отже, для підвищення якості навчання з використанням інформаційних технологій необхідно враховувати виникаючі при цьому психолого-педагогічні та методичні проблеми; навчально-контролюючі програми повинні відповідати всім вимогам, які стоять перед програмним забезпеченням.

Таким чином, викладений матеріал дозволяє зробити наступні висновки:

1. Сучасні умови диктують необхідність вивчення іноземної мови з орієнтацією на її практичне застосування в побутовому, діловому, професійному спілкуванні.

2. Інтенсивний розвиток інформаційної бази науки та техніки, розширення ділових, культурних зв'язків з медичними, науковими, економічними колами в міжнародному масштабі змушують переглянути вимоги до висококваліфікованого фахівця. Особливу значимість набуває вміння поєднувати глибокі професійні знання та навички з комп'ютерною грамотністю та високим рівнем володіння мовою. У сучасному навчально-освітньому процесі доцільним є використання моделі, яка вдало поєднує традиційні методи навчання іноземної мови з сучасними методами комп'ютеризованого навчання.

3. Така форма навчання сприятиме створенню навчальної ситуації, у якій подання, закріплення й активізація мовного матеріалу проводиться студентом самостійно, а формування

мовленнєвих навичок та умінь здійснюється під керівництвом викладача.

Метод проєктів формує у студентів комунікативні навички, культуру спілкування, вміння коротко та доступно формулювати думки, терпимо відноситися до думки партнерів по спілкуванню, розвивати вміння добувати інформацію з різних джерел, обробляти її за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, створює мовне середовище, що сприяє виникненню природної потреби в спілкуванні на іноземній мові.

Проектна форма роботи є однією з актуальних технологій, що дозволяють студентів застосувати накопичення знань з предмету. Учні розширюють свій кругозір, кордони володіння мовою, отримуючи досвід від практичного його використання, вчать слухати іншомовне мовлення та чути, розуміти один одного при захисті проєктів. Студенти працюють з довідковою літературою, словниками, комп'ютером, тим самим створюється можливість прямого контакту з автентичною мовою, чого не дає вивчення мови лише за допомогою підручника на занятті в аудиторії.

Важливим засобом інноваційного навчання є також використання мультимедійного комплексу у складі інтерактивної дошки, персонального комп'ютера та мультимедійного проєктора. Такий комплекс поєднує всі переваги сучасних комп'ютерних технологій і виводить процес навчання на якісно новий рівень. Завдяки наочності й інтерактивності мультимедійного комплексу це дозволяє викладачу залучати всіх студентів до активної роботи.

Як показала практика, дистанційне навчання – дуже ефективна форма навчання, орієнтована на результат, так як розвиває мотивацію до отримання освіти. Дистанційне навчання – нова форма навчання, взаємодія викладача та студентів між собою на відстані, що диктує свою специфіку організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, відбору педагогічних технологій, засобів навчання, адекватних не тільки

поставленим цілям, змісту навчання, віковим особливостям студентів, а й обраної форми навчання. Серед моделей дистанційного навчання інтеграція очних і дистанційних форм навчання іноземним мовам – це найбільш цікава модель стосовно профільної освіти.

Важливо пам'ятати, що участь викладача в дистанційній формі обов'язкова. Цей навчальний процес є продовженням очного, але в віртуальній формі.

Застосування засобів інформатизації освіти забезпечує органічне поєднання різних методів навчання іноземної мови в одному навчальному курсі, що визначає інтегруючий потенціал засобів інформатизації освіти в навчанні іноземних мов.

Змішане навчання дозволяє використовувати сильні сторони очної форми навчання та переваги дистанційних технологій. В умовах інформатизації освітнього процесу така Українська система освіти масово переходить на кредитно-модульну систему організації навчального процесу. І якщо змістовні аспекти нової системи обговорюються на безлічі конференцій, роз'яснюються в листах міністерства, оформляються у нових державних стандартах, то технологічні вимоги до нової системи досі не сформульовані.

Ольга Немлій

Національний авіаційний університет

м. Київ (Україна)

КОНВЕРСІЯ ЯК ЗАСІБ СЛОВОТВОРУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Перш за все, поява нової лексичної одиниці в мовленні пояснюється прагматичними потребами комунікантів. Мовець вибирає зі свого словотвірного лексикону те, що найкраще виражає комплекс висловлених ним почуттів. Якщо адекватна похідна одиниця відсутня, то він видозмінює стару або утворює цілком нову. Таким чином, нові лексичні одиниці конструюються в процесі мовлення. У мові постійно

з'являються нові слова, тому виникає потреба в їхньому дослідженні та детальному розгляді засобів їхнього утворення.

Ми дослідили словниковий склад сучасної англійської мови, який формувався в різні історичні епохи за допомогою різних словотвірних засобів. Виявилося, що провідним процесом у розвитку словникового складу англійської мови на всіх етапах було утворення нових слів з допомогою тих словотвірних засобів, що склалися в мові. Конверсія як спосіб словотворення стала характерною рисою англійської мови на початку 13 століття. За допомогою конверсії велика кількість пар близьких за значенням іменників і дієслів, що раніше відрізнялися за своїм звучанням, отримали схожу форму. Така морфологічна схожість початкових форм іменників і дієслів стала можливою тільки з того часу, коли інфінітив втратив своє суфіксальне оформлення.

Явище конверсії завжди привертало увагу дослідників, про що свідчить багаторічна традиція її дослідження. Цій темі присвячено багато наукових праць таких учених, як Г. Світ, О. Есперсен, Х. Марчанд, Б.А. Ільїш, І.П. Іванова, Г.Б. Антрушина, В.В. Єлисеєва, А.І. Смирницький, В.Д. Аракін, І.В. Арнольд, Л.С. Бархударов, які описували явище конверсії, намагалися виділити її типи, а також розглядали синтаксичну та стилістичну функції конверсії.

Проте, як з'ясувалося, дослідники пропонують різні терміни для цього способу словотвору, наприклад, функціональна заміна, нульова деривація, кореневе творення. До того ж, проблемним завданням залишається встановлення напрямків деривації в конверсійних моделях, оскільки в мові існує значна кількість слів, форми яких не мають зовнішніх ознак для визначення їхньої приналежності до певної частини мови. Суперечливим залишається питання закріплення нового конвертованого слова в нормативному словнику мови.

Словниковий запас будь-якої мови щороку збільшується більше ніж на 800 слів. Згідно з сучасними даними науковців, за останні роки словниковий склад англійської мови збільшився на

7000 мовних одиниць – більше, ніж у будь-якій іншій мові. Збагачення словникового запасу відбувається не тільки за допомогою запозичення, а й за допомогою так званих «внутрішніх ресурсів» мовної системи.

Протягом останнього десятиріччя ХХ століття, як ми помітили, у лексичному складі англійської мови відбулися якісні та кількісні зміни. Продовжується тенденція подальшого зменшення складних іноземних запозичень. Цей факт свідчить про відносне забезпечення мови внутрішніми ресурсами для адекватного відображення реальності.

Як відомо, різні мови світу характеризуються різним набором словотворчих засобів. В англійській мові (порівняно з наприклад, українською мовою) словотворення відіграє не меншу роль – напевно чи в світі є мова, для якої словотворення є неважливим.

Конверсія притаманна багатьом мовам, але в англійській мові вона має особливо широке поширення. Важливою причиною цього можна вважати ту особливість англійської мови, що вона майже не має морфологічних показників частин мови. Останні або не відрізняються зовсім, або можуть відрізнитися за словотвірними афіксами. Ця обставина не могла не спричинити широкого поширення конверсії, за моделями якої відбувається творення нових лексичних одиниць, що поповнюють словниковий запас мови.

Фонетичний збіг низки іменників і дієслів з тим самим коренем у результаті втрати інфінітивного суфіксу став причиною появи словотворчої моделі конверсії. Згодом утворилися нові іменники від дієслів, і дієслова від іменників були створені за аналогією.

Наприклад: *answer- (to) answer, work- (to) work, walk- (to) walk, look, point, smell, love, hate.*

Таким чином, було покладено початок явищу, що стали називати конверсія.

Ураховуючи те, що процес творення неологізмів шляхом конверсії є дуже активним, вбачаємо особливий інтерес у

вивченні цього явища. Дослідження цієї проблематики було здійснено нами на матеріалі сучасного художнього твору Джерома Девіда Селінджера «Ловець у житті». Читаючи книгу, ми помітили досить відомі нам слова, але конвертовані в іншу частину мови. Наприклад, слово *date*. Спочатку автор використав слово як іменник у значенні «пара», а пізніше як дієслово у значенні «зустрічатися».

Під час детального вивчення та читання книги ми помітили використані автором конвертовані слова різних типів. На прикладах з книги можемо продемонструвати найцікавіші випадки використаної автором конверсії.

Нами було помічено наступні конверсійні пари.

To brush, to look – іменники, конвертовані в дієслова, які позначають дію, яку можна виконати. Приклади речень:

*You don't **brush** your teeth.*

*I didn't want to **look like** a screwball or something [2, с. 42].*

Ще, майнуло в голові, люди подумують, ніби я псих або що [1, с. 95].

Конверсив, наведений у прикладі, перекладений за допомогою лексичної трансформації додавання. Фразеологічне дієслово *to **look like*** конвертоване в іменник. Конверсив перекладено українською мовою прислівником. Вибір такого еквіваленту є вдалим, адже повністю передає семантику лексичної одиниці.

*This is certainly a peculiar time to **call** a person up, though [2, с. 44].*

*Ну й час люди вибирають, щоб **подзвонити**, хай Бог милує [1, с. 100]!*

У наведеному прикладі відбулася конверсія іменника в дієслово. Конверсив перекладений українською мовою дієсловом. Вибір такого еквіваленту є вдалим, адже повністю передає семантику лексичної одиниці.

*He **turned** around and **looked** at me **like** I was a mad man [2, с. 41].*

Водій обернувся і змряв мене таким поглядом, ніби я – ненормальний [1, с. 94].

У наведеному прикладі відбулася конверсія двох типів: 1) **turned around** типу noun – verb; а в другому verb – adverb.

Перша конверсія перекладена дієсловом. Перекладач дотримався трансформаційного перекладу, тобто зберіг синтаксичну конструкцію речення.

Дослідження функціонування конверсії у творі сучасного автора художнього стилю показало, що вона є дуже цікавим явищем в лексикології та надзвичайно продуктивним способом словотвору в такій аналітичній мові, як англійська.

Список використаних джерел:

1. Селінджер Дж. Д. Ловець у житті: роман / Дж. Д. Селінджер; пер. з англ. О. П. Логвиненко; худож.-оформлювач Є.В. Вдовиченко. – Харків: Фоліо, 2010. – 317 с.
2. J.D. Salinger The catcher in the rye – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pu.if.ua/depart/Inmov/resource/file/samostijna_robota/Catcher_In_The_Rye_-_J_D_Salinger.pdf

Marina Pavlova

*National Aerospace University named after N.E. Zhukovskiy KHAU
Kharkiv (Ukraine)*

THE IMPORTANCE OF ENGLISH IN OUR LIFE

Everybody knows about the importance of foreign languages and especially about the importance of English in our life. And now it is advisable to study English since the person`s childhood.

First of all you should know that English is an international language and it means that wherever you go you`ll find the English using on your way. As it has been mentioned, we can give some arguments concerning this idea, such as:

1. You can view or review your favorite movies in original and finally you'll be able to hear the voices of Penelope Cruz, Sylvester Stallone or Johnny Depp.

2. The latest information can be found in English resources only.

3. Better comments on sports events. For example, how Formula 1 is commented on BBC resources.

4. If you know English, you'll be able to feel yourself comfortable in other countries of Europe or the USA.

5. People who know and use English well have more career opportunities at their workplace.

It was just a little list of advantages of knowing English in your life. As we live in Ukraine and our country is developing in a democracy way, the English language will become compulsory to study at the level of the Ukrainian language in the nearest future. We are the last generation who think about the uselessness of English, but if you respect yourself and you want to become a full fledged person, you want to travel in this life and discover new cultures, you should know English.

In conclusion we'd like to say that we hope somebody will change his own mind about the importance of knowing English in our life. It's the nation's future and as for us we choose the civilized and modern way. Improve yourself and you'll find out that most of the problems can be solved.

Сергей Попадюк
Национальный авиационный университет
г. Киев (Украина)

ГРАММАТИЧЕСКИЕ И ЛЕКСИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО СЕКСИЗМА В ИСПАНСКОМ ЯЗЫКЕ

В испанском сообществе уже в течение нескольких десятилетий остро обсуждается тема лингвистического сексизма, провоцируя сильные и очень часто горячие дискуссии.

Разумеется, вопрос о дискриминации женщин в лингвистике не рассматривается как отдельная языковая проблема, а является частью гендерных исследований, в которых анализируется роль женщин в современном обществе, дискриминационное поведение в отношении женщин во всех сферах жизни, среди которых и язык. Эта тема вызвала споры, в которых участвуют не только лингвисты, но и журналисты, философы, преподаватели, политики.

Таким образом, ключевым элементом, определяющим понятие «лингвистический сексизм», является тот факт, что женщины традиционно подвергаются дискриминации в обществе, и это проявляется на лингвистическом уровне.

Лингвистический сексизм является феноменом прагматического характера, который заключается в том, чтобы исключить из текста или дискурса обозначение женской составляющей, когда она очевидна, то есть использовать такую форму языка для выражения концепции реальности, где роль, которую играют женщины в обществе, уходит на второй план, а социальная дискриминация становится очевидной: работа, умственные способности, эмоции.

Система любого языка структурирована таким образом, что предполагает наличие ядра, более устойчивого к изменениям, и более чувствительной к ним периферии.

В основе каждого языка лежит грамматика, которая формируется морфологией (грамматические категории и

структура слов) и синтаксисом (порядок слов в предложении, особенности его семантики и функционирования).

На периферии находится лексическая система языка. Из истории и эволюции языков видно, что любые структурные ядерные изменения требуют много времени, чтобы их могли принять носители языка. При изучении эволюции испанского языка от «вульгарного латинского», в основном синтетического языка, вначале наблюдается существование окончаний, указывающих на функцию слова в предложении. Однако, поскольку язык все чаще использовался иберийским населением в целом, он начал регистрировать ослабление в маркировке окончаний существительных и прилагательных, а уже через несколько столетий возник новый язык аналитического характера, типологически уже не связанный с латынью, который можно было бы назвать собственно испанским.

Одной из тем, которая представляет большой интерес и в то же время вызывает споры среди исследователей лингвистического сексизма в испанском языке, является использование мужского рода для определения обобщенных понятий.

В испанском языке существует классификация имен в зависимости от рода, который можно поделить на две большие группы: мужской и женский. Кроме того, он оказывает влияние на согласование, особенно на прилагательные и некоторые детерминанты. Часто говорят, что женский род – это явно выраженный род в отличие от мужского. Поэтому в испанском языке мужской род служит для обозначения лиц мужского пола и всего вида без различия полов, а женский – только для обозначения женского пола как в единственном, так и во множественном числе.

El segundo hijo que ha dado a Avito Marina ha sido hija.

Вторым сыном, которого она родила Авито Марине, была дочь.

Pedro tiene un lío amoroso con un familiar mío.

У Педро любовный роман с одним из моих родственников.

*Los directivos acudirán a la cena con sus esposos.
Руководство придёт на ужин со своими мужьями.
No se invitó a ningún actor al estreno de la película.
Ни один актер не был приглашен на премьеру фильма.
Todos los hombres son mortales
Все люди смертны.*

Из вышеперечисленных примеров видно, что мужской род является более предпочтительным для испанской грамматики, но не следует забывать и о лексических аспектах лингвистического сексизма.

Включение женщин и мужчин в определенные профессиональные области, как гражданские, так и военные, в испаноговорящей среде привело к созданию новых морфологических пар для названий профессий и должностей, традиционно приписываемых одному или другому полу.

Особенность, которую испанский язык представляет в связи с этими морфологическими парами, — это отсутствие системности и редактирования данных пар в лексикографических работах, опубликованных руководящим органом по нормативным вопросам, что вызывает диссонанс между нормой и реальным использованием, как показано в примерах, извлеченных нами из заголовков и текстов цифровой и печатной прессы (цитируется по [3, с. 19]):

Jequesa / Шейхиня

El turbante hipnótico de la jequesa de Catar (El País, 26/04/2011).

Гипнотическая чалма шейхини Катара (El País, 26/04/2011).

Cancillera / Канцлерша

Los socialdemócratas derrotan a la cancillera Merkel en Renania del Norte (PressDigital, 13/05/2012).

Социал-демократы наносят поражение канцлерше Меркель в Северном Рейне (PressDigital, 13/05/2012).

Estibadora / Женщина стивидор

La vida en el muelle de las estibadoras. Son las primeras mujeres que hacen este trabajo y están en Málaga (Diario Sur, 03/06/2007).

Жизнь на пристани. Первые женщины стивидоры, которые выполняют эту работу, находятся в Малаге.

Soldadora / Сварщица

Una brigada de mujeres soldadoras entrará por primera vez en AZSA (La Voz de Asturias, 12/02/2010).

Brigada сварщиц впервые будет принята на AZSA (La Voz de Asturias, 12/02/2010).

Тем не менее, согласно рекомендациям представителей Института Сервантеса, систематическое упразднение использования мужского рода для обозначения обоих полов является нецелесообразным, так как «это может спровоцировать избыток информации в предложениях или создать неприемлемые конструкции в определенных контекстах» [2].

Еще одним аргументом в пользу использования общего существительного, если он контекстуально подходит, является принцип лингвистической экономии, регулирующий любое коммуникативное действие.

Однако удивительным является и тот факт, что для некоторых профессий, традиционно представленных женщинами, таких как *matrona* (акушерка), *modista* (портниха), *azafata* (стюардесса), возникли морфологические мужские пары данных профессий *matrón* (акушер), *modisto* (портной), *azafato* (стюард).

В своем докладе «Лингвистический сексизм и значимость женщин» исследователь Игнасио Боске утверждает, что «никто не считает спорным предложение расширить морфологические пары для наименований профессий и должностей» [1].

Тем не менее, он настаивает на том, что некоторые профессионалы будут выбирать привилегию мужского пола над женской формой, а сосуществование общего существительного с точки зрения пола будет определяться исходя из географических или личных предпочтений.

И. Боске выступает сторонником того, что использование обобщенного термина *hombre* (мужчина, человек) как для мужчин, так и для женщин принято в разных языках. Этот феномен лингвистической окаменелости согласно И. Боске называется процессом грамматикализации, когда слово *человек* теряет свое первоначальное значимое содержание и становится грамматическим элементом, и, следовательно, априори не имеет идеологически негативных последствий.

Вопрос о лингвистическом сексизме является сложным, поскольку он включает в себя также факторы, не являющиеся строго лингвистическими по своему характеру. Это связано, прежде всего, с политической деятельностью феминистских групп, оказывающих давление на общество и требующих признания растущей социальной значимости женщин, которые выступают жертвами дискриминации, физического и символического насилия.

Кроме того, спикеры всегда склонны использовать речевые формы, требующие наименьших артикуляционных и когнитивных усилий. Поэтому лингвистические исследования могут помочь лучше понять, как меняется язык, и признать ту важную роль, которую играет принцип лингвистической экономии в политическом дискурсе.

Список использованных источников

1. Bosque Ignacio Sexismo lingüístico y visibilidad de la mujer [Электронный ресурс] // *El País*. – 04.03.2012. – Режим доступа: https://elpais.com/cultura/2012/03/02/actualidad/1330717685_771121.html
2. Guía de comunicación no sexista. – Madrid, Aguilar: Instituto Cervantes, 2011. – 260 p.
3. María del Carmen Cabeza Pereiro, Susana Rodríguez Barcia Aspectos ideológicos, gramaticales y léxicos del sexismo lingüístico // *Estudios Filológicos*. – 2013. – No. 52. – P. 7-27.

Alina Prokopchuk

THE IMPORTANCE OF THE ENGLISH LANGUAGE FOR THE UKRAINIAN AIR FORCE PERSONNEL

I am sure you will agree that nowadays Ukrainian Army is trying to achieve solidarity with NATO. There is a true evidence that national armed units take part in different kinds of military training together with the troops of leading countries in the world. While providing such partnership and cooperation, the main and most essential challenge occurs in the field of mutual understanding. All models of analytical thinking, embodied in language, are engaged into the situations of personal and professional communication. However, for quick response language is the best tool. And English is used in many countries around the world because it is internationally recognized. It is the language of science and technology, international politics, commerce, finance, tourism and military.

Being a 4th year cadet of the Ivan Kozhedub Kharkiv National University of Air Force, I study the Aircraft Maintenance. My future profession presupposes different tasks and working conditions. One of these is cooperation with military personnel from different countries. This happens during military exercises, peacekeeping operations and various missions. I am quite convinced that the process of the English language acquisition is an important part in the preparation of an aviation engineer who is competitive on the current job market. And it gives you as many opportunities and responsibilities as you can hold.

While applied for my Bachelor`s Degree and completed my research on the restriction signaling systems two months ago, I came across the notion of “English for Aviation Engineering”. Now I realize that it presumes you can speak, write, and understand the English language in regards to aviation meteorology, physics, navigation, maps and charts, electronics and avionics, instruments, hydraulics, air traffic control regulations, and more. I must develop

my mastery in a precise, unambiguous, and accurate use of these terminological systems in English, both in the air and on the ground, which is crucial to the safe execution of all aviation equipment. And it can save people's lives.

Moreover, for the mentioned purpose, when it comes to opportunities it doesn't mean you are going to leave your motherland. It implies that in order to use advanced and creative methods and technologies in Ukraine you should search for novel ways and data that first come through the Internet in the English language. Therefore, you will be able to communicate with your colleagues, look through results of contemporary scientific researches, find out about innovative approaches and experience in your field from all over the world.

An important issue in my specialization refers to factories that manufacture particular parts of aircraft. Ukraine has a couple of such workshops. Nevertheless, those plants are not able to produce all the details that are needed for exploitation and maintenance of aircraft. But the United States, the United Kingdom and France have developed this production. That is why English is a vital component of the further development of Ukraine's aviation industry.

It's quite obvious that foreign language education should take place in a comprehensive and phased manner. It means that enlistee must study General English as well as Professional English. Professional English in Aviation refers to terminology context, units of which shouldn't be translated to the letter, instead they can have their unique meaning which is different from the etymology of their roots. General English helps me express my opinion in a more appropriate and understandable way for native speakers. That is, communication remains competent and professional, but it becomes easier to use for both parties.

Алла Сабітова

ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

В умовах модернізації освіти і появи нових державних освітніх стандартів величезна увага відводиться самостійній роботі студента, тому гостро постає питання вдосконалення освітнього процесу, упровадження нових форм і методів навчання. Завдання викладача тепер здебільшого полягає у тому, щоб допомогти студентові організувати свою навчальну діяльність. Ефективним інструментом у руках викладача стають системи електронного навчання, покликані підвищити якість освіти за рахунок правильного планування навчального навантаження, управління навчальними матеріалами і контролю якості знань. Найважливішою особливістю електронного навчання стає реалізація на практиці принципу індивідуалізованого підходу, що менш властиво традиційній освіті.

Питанням застосування інформаційних технологій у навчальному процесі присвячено дослідження таких науковців, як: Н. Морзе, В. Биков, Т. Салівон, М. Кадемія, Р. Гуревич, І. Галицька, К. Обрізан, Ю. Жук, І. Іванюк, О. Гриценчук, С. Яцюк, О. Бочкін, Т. Архіпова, О. Гончарова, М. Жалдак, В. Лапінський, І. Лупан, П. Маланюк, В. Муляр, Н. Самойленко, Г. Цибко, Т. Соколовська, О.Щербина, І. Смолюк та ін.

Під час організації електронного навчання іноземним мовам постає ряд проблем, пов'язаних як з кількістю часу, що відводиться на аудиторні заняття та рівнем підготовки студентів, так і з обмеженістю технічної забезпеченості навчального процесу. Але, не дивлячись на викладені вище складнощі, удосконалення системи електронної освіти залишається одним з найперспективніших напрямів модернізації освіти.

Системи електронного навчання базуються на використанні засобів синхронної і асинхронної комунікації, які дозволяють викладачеві раціонально поєднувати якісні електронні учбові матеріали, а також оптимально організовувати навчальну діяльність студентів, приділяючи особливу увагу самостійній роботі з пошуку і опрацювання інформації.

До засобів синхронної комунікації належать Інтернет-засоби, що уможливають спілкування з викладачем і іншими студентами в режимі реального часу з використанням технологій дистанційного навчання, відеоконференцій, віртуальних класів, чатів тощо. Використання засобів синхронної комунікації дозволяє проводити більш насичені і цікаві заняття, що в повному обсязі реалізують один з основних принципів навчання – наочність.

Організація уроків-проектів або просто обговорення тем за допомогою чатів і відеоконференцій зі студентами з інших країн не лише підвищує рівень мотивації студентів до вивчення іноземної мови, але також слугує рішенням ряду дидактичних завдань на занятті. Студенти поповнюють словниковий запас, удосконалюють рецептивні (читання і аудіювання) і продуктивні (письмо і говоріння) мовленнєві навички, формують і удосконалюють навички діалогічного мовлення, знайомляться з культурою і традиціями країни мови, що вивчається.

До засобів асинхронної комунікації належать Інтернет-засоби, що дозволяють обмін інформацією із затримкою в часі з використання технологій підкастингу, електронної пошти, форумів, сайтів, блогів тощо. Блоги і підкасти (аудіоблоги) – це періодично оновлювані сторінки сайтів, що надають інформацію в хронологічному порядку, на яких право розміщення і редагування інформації мають їх автори, а відвідувачі можуть залишати свої коментарі в текстовому, аудіо- і відеоформатах. При цьому кожен, хто створює блог або підкаст, вчиться логічно вірно, аргументовано і ясно будувати мову, а також використовувати різні формати представлення інформації.

Організація іншомовних форумів для студентів із залученням студентів з інших країн дозволяє встановлювати дружні зв'язки, обговорювати питання, що хвилюють студентів, застосовуючи отримані при вивченні мови знання в реальних ситуаціях спілкування.

Нині досить широко використовується змішане навчання, що ґрунтується на поєднанні синхронних і асинхронних технологій. До переваг цього типу навчання можна віднести те, що процес навчання стає різноманітним і цікавим, а учень стає активним учасником цього процесу. Завдання ж викладача тепер усе більше полягає в стимулюванні інтересу і підвищенні мотивації студентів до освоєння іноземної мови.

У рамках дисципліни “Іноземна мова” найважливішими електронними ресурсами є:

1) електронні підручники, що використовуються як тренажери для самостійного заняття, засоби поточного контролю, а також для проведення іспитів;

2) електронні довідково-інформаційні системи, до яких належать електронні словники, тезауруси, глосарії, електронні енциклопедії, що використовуються як довідкова підтримка в навчанні іноземної мови. Їх використання веде до швидшого формування професійної іншомовної компетенції на відміну від паперової друкарської продукції, яка вимагає безліч рутинних дій, не пов'язаних з мовною діяльністю.

До характерних особливостей сучасного електронного довідково-інформаційного забезпечення з іноземної мови належать:

- використання технологій гіпермедіа і гіпертексту;
- можливості пошуку по ключових словах або виразах;
- наявність модулів для автоматичного перекладу текстів;
- можливості зберігання великих об'ємів інформації;
- можливості представлення на різних носіях.

До нестандартних методів навчання іноземних мов можна віднести віртуальну екскурсію, що базується на дидактичних принципах наочності, доступності і науковості.

Віртуальні екскурсії мають низку переваг – доступність, відсутність матеріальних та часових витрат, можливість багаторазового перегляду об'єкту в будь-який час доби.

Віртуальні екскурсії справляють сильну емоційну дію, підвищують мотивацію до вивчення предмета. Крім того, методично продумане заняття з використанням цієї технології розвиває увагу і сприяє довготривалому запам'ятовуванню представленої інформації.

Віртуальні екскурсії можна використати безпосередньо на занятті або запропонувати проглянути їх при підготовці домашніх завдань. Необхідно ретельно продумати і методично грамотно збудувати роботу з вибраним варіантом віртуальної екскурсії для отримання максимального результату. Доцільно використовувати різнопланові завдання, наприклад:

- подивитися і підготувати доповідь з теми;
- заповнити пропуски в тексті;
- продовжити речення;
- розгадати кросворд після перегляду;
- описати картину;
- підготувати коментарі;
- описати свої емоції після відвідування;
- виразити та обґрунтувати свою думку;
- підготувати доповідь і презентацію;
- озвучити епізод;

Таким чином, віртуальна екскурсія може бути унікальним інноваційним методом навчання іноземних мов, інформаційною і технічною підтримкою діяльності викладача.

Слід зазначити, що електронне навчання інтегрує різні форми і методи навчального процесу, і така інтеграція вимагає глибоких науково-методичних досліджень для забезпечення максимально ефективного навчання.

Алла Сабітова
Катерина Супрунець
Національний авіаційний університет

ВИКОРИСТАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ ТА ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Поширення англійської мови як мови міжнародного спілкування, зростаюче число тих, хто вивчає англійську мову призвели до появи різних методів викладання і контролю ефективності процесу навчання. Використання в якості додаткових засобів навчання іноземних мов таких автентичних матеріалів, як кіно, радіо і телебачення вже давно довело свою ефективність. Поява інноваційних інформаційних технологій докорінно змінила характер викладання, надавши численні можливості зробити процес навчання більш захоплюючим і продуктивним. Технологія - один з найбільш потужних двигунів як соціальних, так і лінгвістичних змін; вона є частиною процесу глобалізації, впливає на освіту і культуру. Сьогодні англійська мова – це мова політики, бізнесу, освіти, індустрії, засобів масової інформації, міжкультурного спілкування, а також одна їх основних дисциплін освітніх програм. Інтерес до її вивчення зростає, а призначена для користувача аудиторія охоплює практично всі вікові категорії, національності, освітні рівні.

Одним з широко обговорюваних у наш час засобів онлайн-освіти є MOOCs - масові відкриті онлайн-курси. Із запуском таких комерційних start-ups як Coursera, Udacity і некомерційних платформ edX MIT і Гарвардського університету масові відкриті електронні курси перетворилися зі скромного експерименту в одне з головних освітніх напрямків. MOOCs - це онлайн-заняття, що складаються з коротких лекцій, дозволяють відкрити, часто безкоштовну реєстрацію (тисячі можуть зареєструватися на один курс), що оцінюють знання учнів за допомогою періодичних перевірок та інтерактивних форумів. Сьогодні MOOCs є провідниками британського і американського типів навчання, що характеризуються дружнім

стилем читання лекцій, орієнтованими на студента вправами, співпрацею і спілкуванням.

Застосування новітніх SMART-технологій (вебінарів, блогів, твітерів, відео та аудіо підкастів в асинхронному і онлайн режимах) усе більше доповнюють традиційні методи навчання, допомагають формуванню комунікативного ядра або основних навичок іншомовного спілкування – від усвідомлення можливості висловлювати думку іншою мовою до розвитку навичок і вмінь самостійного вирішення комунікативно-пізнавальних завдань, вони підвищують мотивацію студентів до навчання, змушують по-новому поглянути на досліджувані предмети, розкриваючи їх інтелектуальний і творчий потенціал.

У роботі з SMART-технологіями особливо зростає роль викладача (тьютора) як організатора і координатора процесу навчання, який отримує можливість більш гнучко спрямовувати навчальний процес з урахуванням індивідуальних можливостей кожного учня.

Таким чином, навчання іноземної мови в режимі онлайн дозволяє охопити величезну аудиторію і використовувати максимум можливостей «електронного» навчання. Отримання знань і їх оперативний контроль можливі в будь-якій точці світу, що обладнана доступом в Інтернет. Такі інтернет ресурси формують навички міжкультурної комунікації і знання іншої культури.

Марина Скуратівська
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

КУЛЬТУРНІ КОНЦЕПТИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ МОВНІ КАРТИНИ СВІТУ: УЯВЛЕННЯ ПРО РОБОТУ НА ПРИКЛАДІ МАТЕРІАЛУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Кожний народ має свою історію, культуру, специфічні риси менталітету. Звички, звичаї, аксіологічні уявлення, спосіб мислення і стереотипи свідомості, розвиток господарства, економіки, суспільні та історичні події тощо формують певну національну картину світобачення та відображаються вербально у національній мові.

Методологічною основою нашої роботи став такий постулат: «В ходе межкультурного общения для лингвистов (участников коммуникации) становится очевидным, что многочисленные проблемы межкультурной коммуникации обусловлены не недостаточным знанием языка, а более глубинными причинами, к которым прежде всего следует отнести различия в понимании и оценке окружающего мира, т.е. различия в национальных менталитетах» (Т.С. Медведева) [1, с. 4–5].

Це твердження підкреслює важливість для щоденної професійної практики мовознавця усвідомлення ним специфіки вербальної комунікації, мовленнєвих зразків, зумовлених іноземною культурою.

У нашому дослідженні ми ставили за мету проаналізувати уявлення про роботу на основі концептологічного підходу до вивчення німецької мови та культури. Предметом дослідження є культурно-значимий зміст концепту «робота» (нім. „Arbeit“).

Існує незначна кількість вітчизняних робіт, присвячених аналізу цього компоненту німецької концептосфери [4; 5].

Праця є головною складовою життя кожної людської особистості. Відповідно, концепт «робота» належить до ключових у німецькій лінгвокультурі. Ставлення німців до роботи можна охарактеризувати так: працьовитість та працездатність. Цей концепт належить до ключових рис

німецького менталітету поряд з впорядкованістю робочого часу, відповідальним ставленням до виконання своїх професійних обов'язків, педантизмом, охайністю, чітким виконанням усіх етапів роботи тощо.

До складу концептуального поля «робота» входять такі іменники: „Arbeit“, „Beschäftigung“, „Tätigkeit“, „Werk“, „Arbeiter“; дієслово „arbeiten“, прикметники „arbeitsam“, „beschäftigt“ тощо. До складу ядра концептуального поля входять іменники „Arbeit“, „Tätigkeit“ та дієслово „arbeiten“.

Процес формування концепту „Arbeit“ охоплює тривалий історичний період. Німецький дослідник-психолог Штефан Поппельройтер вважає, що слово „Arbeit“ походить від латинських лексем „arvum“, „arva“ та означає «виоране поле», науковець зазначає, що сьогоденнє позитивне або нейтральне оціночне ставлення до слова „Arbeit“ не можна вивести з вихідного мовного джерела та його еквівалентів [9, с. 8].

Відомий німецький словник Duden теж зазначає, що спочатку слово робота мало основне значення – „Mühe“, „Anstrengung“, „Beschwerlichkeit“, „Plage“ («зусилля», «напруга», «важкість», «мука»), а сьогоденнє значення слово набуло лише з часів Мартіна Лютера [6].

Німецький соціолог А. Беллебаум стверджує, що Лютер позначив роботу як служіння Богу, він відкидає поширену в пізньому середньовіччі традиційно вищу оцінку духовної та розумової діяльності та наголошує на рівнозначності всіх професій / робіт перед Богом [8, с. 93].

Німецький енциклопедичний портал wissen.de зазначає, що точна етимологія слова „Arbeit“ до кінця не ясна, та дає визначення цього слова як „körperliche oder geistige Betätigung“ («тілесна або духовна діяльність») і виводить так його етимологічний фон: середньовісньонімецьке *arebeit*, давньовісньонімецьке *ararbeit*, германське слово *arapi* [7].

Сучасні словники фіксують такі значення лексеми «робота»:

1. Словник В. Мюллера: 1. праця, робота, справа, заняття, діяльність, 2. праця, робота (результат діяльності), витвір, твір. 3. робота, виріб [2, с. 58].

2. Словник „Duden“: а) діяльність як виконання окремих дій, виконання доручення; б) робота, праця, справи, створення, творчість, перебування в діяльності, заняття чимось; в) зусилля, напруга, складність, важкість, мука; г) здійснення роботи, професійна діяльність, місце роботи; г) тілесна підготовка до виконання певних завдань, тренінг (спорт); д) заняття з конем, що слугує тренуванню з певною метою (кінний спорт); е) навчання та керування мисливським собакою, його тренування в пошуку дичини (мисливство); є) витвір, що створений у результаті діяльності, виріб, продукт; ж) класна робота (школа); з) твір як система властивостей, виду його виконання, оформлення; і) міра результату дії сили на певне тіло, що залежить від напрямку сили та переміщення тіла / коли сила та шлях співпадають у їхньому напрямку (фізика) [6].

Цей концепт, як уже зазначалося вище, є ключовим, а отже загальновживаним, поширеним у текстах масової культури – пареміях (ідіомах, прислів'ях, приказках), назвах художніх творів, публіцистичних і рекламних текстах тощо.

У нашому дослідженні ми розглянемо низку ідіоматичних структур, цитат, прислів'їв із компонентами „Arbeit“ та „arbeiten“.

Більшість паремій та цитат, які ми проаналізували, мають позитивну конотацію та показують розуміння німцями необхідності роботи для реалізації успіху та достатку в житті; у них наголошується також на потребі заощаджувати; будь-яка робота розглядається як така, що призводить до виграшу, досягнення чогось, тобто має продуктивний результат.

Розглянемо деякі приклади, узяті з німецькомовних Інтернет-ресурсів: Die Arbeit schmeckt (досл. робота смакує, робота приносить задоволення); Arbeit bringt Brot, Faulenzen Hungersnot (робота приносить хліб, а байдикування – голод); Arbeit ist des Lebens Würze (робота – сіль життя); Arbeit macht

das Leben süß (робота робить життя солодким); Arbeitsamkeit ist die beste Lotterie (працелюбність – найкраща лотерея); Arbeit und sparen macht reiche Knechte (робота та заощаджування робить багатих); Der Mensch ist zur Arbeit wie der Vogel zum Fliegen gemacht (робота для людини, як політ для птаха); Wie die Arbeit, so der Lohn (яка робота, така і платня); Erst die Arbeit, dann das Spiel (спочатку – робота, потім – гра); Arbeit gewinnt Feuer aus Steinen (робота видобуває вогонь з каменю); Arbeit gewinnt allezeit etwas (робота завжди приносить результат); Arbeit hat bittere Wurzel, aber süße Frucht (у роботі гірке коріння, та солодкий плід); „Persönlichkeiten werden nicht durch schöne Reden geformt, sondern durch Arbeit und eigene Leistung“ («Особистості створюються не гарними промовами, а роботою та власними здобутками» Альберт Ейнштейн); „Ich bin gesund und kann arbeiten. Was verlang’ ich mehr?“ (Я здоровий та вмію працювати. Що мені ще бракує?» Й. В. фон Гете).

Є в німецькій мові також чимало виразів, що означають «важко працювати»: bis über die Ohren in Arbeit stecken / bis über den Kopf in Arbeit stecken / bis zu Hals in Arbeit stecken (досл. бути по вуха, по голову, по шию у роботі; мати багато роботи) / wie ein Tier arbeiten, ein Arbeitstier sein (досл. працювати, як тварина, бути робочою твариною) / wie ein Ochse arbeiten (досл. працювати, як віл; важко працювати) / wie ein Pferd arbeiten (досл. працювати, як кінь; важко працювати) тощо.

У німецьких пареміях працьовитості протиставляється лінь, що можна вивести з таких прикладів: j-d hat die Arbeit nicht erfunden (хтось не проти байдикувати); die Arbeit Arbeit sein lassen (не працювати, нічого не робити); Arbeit ist kein Hase, läuft nicht in den Wald (досл. робота не заєць, у ліс не втече) [3, с. 44–45].

Список використаних джерел

1. Медведева Т.С. Ключевые концепты немецкой лингвокультуры : монография / Т.С Медведева, М.В. Опарин, Д.И. Медведева; под ред. Т.И. Зелениной. – Ижевск : Изд-во «Удмуртский университет», 2011. – 160 с.

2. Мюллер В. Великий німецько-український словник – Близько 170 000 слів та словосполучень – 2-е вид., випр. та доп. – К. : Чумацький Шлях, 2007. – 792 с.
3. Немецко-украинский фразеологический словарь / В 2-х т. Т. I. А–К / Сост. В.И Гаврись, О.П. Пророченко. – К. : Рад. Школа, 1981. – 416 с.
4. Сисоєва В.Ф., Любарська В.В. Універсальний концепт «праця» в українській, російській, англійській, німецькій мовах / В.Ф. Сисоєва, В.В. Любарська [Електронний ресурс] // Филологические науки / 9. Этно-, социо- и психолингвистика. – Режим доступа : http://www.rusnauka.com/36_NIO_2008/Philologia/38983.doc.htm
5. Приходько А.М. Абсолютний телеономний концепт "Arbeit" у сучасній німецькій лінгвокультурі / А.М. Приходько, Г.П. Приходько // Філологічні трактати. – 2009. – Т. 1, № 2. – С. 149–154.
6. Arbeit [Електронний ресурс] // Duden Online-Wörterbuch. – Режим доступа : <https://www.duden.de/rechtschreibung/Arbeit>
7. Arbeit [Електронний ресурс] // Wahrig Herkunftswörterbuch // Інформаційний портал знань wissen.de. – Режим доступа : <http://www.wissen.de/wortherkunft/arbeit>.
8. Bellebaum A. Langeweile, Überdruß und Lebenssinn : Eine geistesgeschichtliche und kultursoziologische Untersuchung / A. Bellebaum. – Springer-Verlag, 2013. – 247 S.
9. Poppelreuter S. Arbeitssucht / S. Poppelreuter. – BoD – Books on Demand, 2009. – 247 S.

Iryna Soroka

*Law Institute of KNEU named after Vadym Hetman
Kyiv (Ukraine)*

SPECIFIC CHARACTERISTICS OF LEGAL ENGLISH

Legal English and general English are not identical languages, and in most cases a good command of general English does not mean a mastery of legal English. Its distinctiveness may be seen in a number of characteristics that differentiate it from the language of ordinary use.

What makes the language of law different from other types of language use? Legal English style and lexicon originate from various

languages: Anglo-Saxon, Latin and French. Legal language was originally oral [7, p. 36]. These are the main differences: *speakers*; *style*; *lexis*; *syntax*.

Speakers. The type of speaker influences the particular style of the legal language: there is a difference between the language of an Act of Parliament and the language used by lawyers when talking to one another about legal matters. Lawyers seem to have developed some linguistic quirks that have little communicative function and serve mainly to mark them as members of the legal sphere [7, p. 51].

Style. Legal style results from cultural and legal traditions. Its chief characteristics are impersonality, extensive use of declarative sentences, negative and passive constructions. The language of law has a strong tendency towards certain mannerisms such as being wordy, unclear, pompous. Legal texts tend to use number of words instead of one (e.g. *annul and set aside* instead of *annul*; or *totally null and void* instead of *void*). As Cao [3, p. 21] writes, legal utterances perform acts, creating facts, rights and/or institutions: they are speech acts.

Syntax. Legal language is highly formal and impersonal. This is achieved by passive constructions, complex and long sentences, multiple negations and prepositional phrases (e.g. *in what follows*, *by virtue of which*). Legal English is full of archaisms, and this tendency may be seen in syntax as well. The old-fashioned syntax still makes the legal text dense; though, mainly thanks to the Plain English Movement, there can no longer be found grammatical archaisms like the old ‘-th’ endings [1, p.7] in legal texts. A slightly archaic tone is achieved by the use of certain prepositional phrases such as *pursuant to* (very often used in contracts) or *subject to*.

Lexis. Although numerous words of Latin, Anglo-Saxon origin may be found in legal English, it may be argued that the main influence for the development of legal language is to be attributed to Norman and later to French. French used to be once the language of royal courts. French influence may be seen in some legal phrases following the French way of putting an adjective after the noun (*attorney general*, *fee simple*) or in creating neologisms by adding an

–ee ending (*lessee, condemnee*) to a verb [6].

Written legal texts do not necessarily contain all the features outlined above though many of them do, and the compound effect often makes them extremely difficult without specific training [8, p.111-113]. Every national legal system uses terminology that does not necessarily correspond with the legal languages of other countries. Concepts vary to such an extent in different legal systems that a literal translation is misleading. Legal translation creates some problems, and only legally qualified translators are fully competent in this area [5, p. 220].

From what has just been said might follow that teachers of legal English face a wide range of challenges. Some teachers have the point of view that obtaining a legal qualification is the best solution. If the teacher is new to legal English, it's easier to start with a course book (if it is available). They are written by experienced writers (often with subject specialists). The teachers can cooperate to help each other prepare lessons, share materials. More experienced colleagues can create their own courses based on syllabus and students' needs. After a few years of teaching a legal English course, the teacher feels more confident. The key to overcome incompetence is preparation. Before every lesson a teacher should study the course materials thoroughly, do exercises and try to predict what might cause problems and provoke difficult discussions. It is advisable to take time to research the relevant topics in the Internet.

One more solution could be to collaborate with subject teachers. Teachers have to take part in different trainings, visit conferences, workshops, seminars on the topic of teaching ESP (legal English). In the article "Teaching English for Specific Purposes and Teaching Training", the author Morena Bracaj [2] argues that training of teachers is very important for ESP courses because teachers should be well specialized so that they can meet students' needs.

The use of Internet sites is vital. On youtube.com, ted.com the wide range of videos on different topics is available. Teachers can find lectures of professors from famous British or American

universities on law themes. On site www.edx.org teachers can take courses and get certificates in any subject including jurisprudence.

References

1. Alcaraz E. Legal Translation Explained / Alcaraz Enrique and Brian Hughes. – Manchester: St. Jerome, 2002. – 204 p.
2. Bracaj Morena. Teaching English for specific purposes and teacher training // European Scientific Journal. – January 2014, edition vol.10, No.2. – pp. 40-49.
3. Cao D. Translating Law / Deborah Cao. – Clevedon: Multilingual Matters, 2007. – 208 p.
4. Gubby H. English Legal Terminology: Legal Concepts in Language / Helen Gubby. – Hague: Eleven international Publishing, 2016. – 282 p.
5. Northcott J. Legal English / Jill Northcott // The handbook of English for specific purposes / edited by Brian Paltridge and Sue Starfield. – Oxford: John Wiley & Sons, Inc., 2013. – pp. 213-226.
6. Smejkalová Terezie. Translating Contracts // Bachelor's Diploma Thesis, 2009. – Retrieved from https://is.muni.cz/th/.../translating_contracts_smejkalova.doc
7. Tiersma P. The Nature of Legal Language. – 1 February, 2009. – Retrieved from <http://www.languageandlaw.org/NATURE.HTM>
8. Williams C. Legal English and Plain Language: an introduction / Christopher Williams // ESP Across Cultures. – VOL. 1, 2004. – pp. 111-124.

Наталія Хайдарі

*Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)*

ВІРТУАЛЬНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ РЕСУРС ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У полікультурних умовах сучасного життя будь-яка освічена людина має володіти значним багажем знань, необхідних для повноцінного функціонування у суспільстві. Сьогодні володіння мовними, мовленнєвими, а також соціокультурними компетенціями у комплексі зі знаннями не

тільки про мову, а й про культуру тієї країни, мова якої вивчається, набуває неабиякої необхідності. Крім того, бурхливий розвиток сучасного віртуального середовища надає багатий матеріал для тих, хто став на шлях вивчення іноземної мови. Віртуальні технології можуть стати засобом розвитку та вдосконалення вмінь та навичок аудіювання, говоріння, читання та письма – тих базових умінь, які повинен опанувати будь-який знавець мови. Саме тому сьогодні все більше уваги приділяється створенню та застосуванню віртуального освітнього середовища, що визначає специфіку освітньої діяльності студентів і педагогів за допомогою мультимедійних, телекомунікаційних і інших електронних засобів навчання і технологій.

Серед проблем, що належать до галузі дослідження методики іноземних мов, комунікативна компетенція і способи її досягнення є однією з найбільш актуальних. Опанувати комунікативну компетенцію на іноземній мові, не перебуваючи в країні мови, що вивчається, є надзвичайно складним завданням. Тому на заняттях з іноземної мови викладач повинен намагатися створити реальні і уявні ситуації спілкування, використовуючи для цього різноманітні методи і прийоми роботи. При вирішенні цієї проблеми величезну роль відіграють інноваційні технології, які дозволяють дати студентам більш повну і точну інформацію з досліджуваної теми, підвищують наочність навчання і викликають прагнення до подальшого вдосконалення мовленнєвої культури [1].

Звідси очевидна важливість і актуальність використання віртуального освітнього середовища на заняттях з іноземної мови для студентів немовних спеціальностей.

На сьогоднішній день досить важливим для працівників у галузі освіти є питання удосконалення та пошуку нових методик навчання студентів та підготовки до їхньої майбутньої професійної діяльності.

Така зосередженість роботи викладачів іноземної мови саме у цьому напрямі зумовлена Державним стандартом вищої

освіти, де йдеться про забезпечення високого рівня науково-теоретичного і методичного рівня викладання дисциплін у повному обсязі освітньої програми відповідно до спеціальності, а також здійснення освітньої діяльності певного напрямку, яка забезпечує якісну підготовку фахівців відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів і відповідає стандартам вищої освіти [2].

Саме тому неабиякої актуальності набуває впровадження віртуального середовища в освітній процес, а також наукове обґрунтування віртуального освітнього середовища та конкретизації шляхів, у рамках яких можливе його ефективне використання в освітніх системах. Віртуальне освітнє середовище – це відкрита система, у рамках якої на основі застосування технологій віртуальної реальності забезпечується ефективне інтерактивне самонавчання в освітньому процесі. Безперечно, віртуальне освітнє середовище є соціокультурним феноменом реальної дійсності, але його дидактичний потенціал залишається недостатньо розкритим, оскільки наявні протиріччя між потребами освітньої практики в ефективному освітньому середовищі і станом наукового знання про них. Важливою проблемою є розробка моделі віртуального освітнього середовища та визначення шляхів оптимального застосування технологій віртуальної реальності в освіті.

Застосування технологій віртуальної реальності в освіті призвело до появи віртуального освітнього середовища, в рамках якого можлива безперервна самореалізація і саморозвиток вільної, активної і творчої особистості за умов організації та функціонуванні освітніх систем на базі технологій віртуальної реальності із реалізованою відкритістю і “масштабованістю” цих систем, інтегративність і адаптованість технологій. В освітньому процесі переважає інтерактивне самонавчання за наявності постійного зворотного зв’язку в системі “викладач-студент”, а організація самостійної роботи спрямовується на розвиток навичок творчості, пізнавальної активності і системності мислення суб’єктів навчання. Важливими складниками є забезпечення доцільності навчання

за рахунок дотримання пріоритету навчання перед викладанням; домінування діяльнісного типу навчання; організації самостійної навчальної діяльності; підвищення мотивації навчання за допомогою використання засобів комплексного представлення та маніпулювання аудіовізуальною інформацією; підвищення рівня емоційного сприйняття інформації та формування умінь реалізовувати різні форми самостійної діяльності щодо обробки інформації.

Віртуальне освітнє середовище є творчим середовищем, навчання в якому можливе за наявності високої внутрішньої мотивації студентів, їх емоційному підйомі та позитивному, оптимістичному настрої. Необхідною умовою навчання у віртуальному освітньому середовищі є реалізація особистісно-орієнтованої освітньої парадигми із відсутньою необхідністю абсолютизації методик викладання. Ступінь довіри викладачів до ініціатив студентів в такій системі вища, ніж в традиційній системі освіти. При цьому активність студентів залишається високою, оскільки технології продуктивної творчої діяльності надають ґрунтовні можливості для самореалізації студента, будучи важливим складником забезпечення ефективного навчального процесу.

Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій з використанням мультимедійних технологій та віддаленого доступу до інформаційно-освітніх ресурсів сприяють ґрунтовному забезпеченню безперервності віртуального навчання, а можливість вибору плану та методики навчання сприяють розкриттю та виявленню індивідуальних творчих здібностей студентів. Реалізація інтенсивних форм і методів навчання, особливо при організації самостійної навчальної діяльності у віртуальному освітньому середовищі, є суттєвим фактором підвищення мотивації до навчально-пізнавальної діяльності, підвищення рівня емоційного сприйняття нового матеріалу. У віртуальному освітньому середовищі реалізується сукупність умов, що сприяють процесу активної взаємодії між викладачами і студентами завдяки орієнтації на виконання

різних видів самостійної роботи, в тому числі інформаційно-навчальної, експериментально-дослідницької, науково-практичної діяльності на основі інформаційних освітніх технологій.

Віртуальний освітній процес має низку властивих йому ознак, а саме: попередня невизначеність даного процесу для суб'єктів взаємодії; унікальність для кожного роду взаємодії суб'єктів, у тому числі і з реальними освітніми об'єктами; існування тільки протягом самої взаємодії.

Під «віртуальним навчанням» розуміється процес і результат взаємодії суб'єктів і об'єктів навчання, який супроводжується створенням ними віртуального освітнього простору, специфіку якого визначають дані об'єкти і суб'єкти.

Існування віртуального освітнього простору поза комунікацією викладачів і студентів неможливе. Іншими словами, віртуальне навчальне середовище створюється тільки тими об'єктами і суб'єктами, які беруть участь в освітньому процесі, а не технічними засобами чи різними посібниками, у тому числі і підручниками. Слід також відзначити, що традиційне розуміння навчання як передачі студенту певного обсягу навчального матеріалу, обходиться без обліку взаємодії конкретних особистостей і встановлюється досить об'єктно, у виді заданих для реалізації навчальних стандартів, планів, програм і т.д.

Отже, використання інноваційних технологій на заняттях зі студентами немовних спеціальностей є дуже зручним, плідним і перспективним. Процес навчання стає більш привабливим для студентів, оскільки вони отримують необмежений доступ до більш «свіжих» і цікавих матеріалів, що вигідно відрізняється від застарілих текстів в підручнику.

За допомогою застосування віртуального освітнього середовища студенти також поступово долучаються до дослідницької діяльності, формуючи навички орієнтування у величезному інформаційному просторі і самостійного прийняття рішень, що є основним завданням навчання.

Список використаних джерел

1. Бігич О.Б. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / О.Б. Бігич, Н.О.Бражник, та ін. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
2. Закон України від 17.01.2002 № 2984-III. Закон України про вищу освіту (за станом на 05 грудня 2012р.): Розділ III. Стандарти Вищої Освіти. / Верховна Рада України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>

Аліна Шемшук

Національний авіаційний університет

м. Київ (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ДУБЛЮВАННЯ ЯК ВИДУ КІНОПЕРЕКЛАДУ

Дублювання є тим видом міжмовного аудіовізуального перекладу, при якому відбувається повна заміна саундтреку мови оригіналу (вихідної мови) на саундтрек вхідної мови з метою показу в країні (країнах), у якій мова оригіналу не є рідною.

Метою дублювання є здійснення такого ж впливу на аудиторію країни-реципієнта, який має оригінальний аудіовізуальний продукт на аудиторію країни-походження. Таким чином, дублювання орієнтоване на вихідну культуру, що змушує перекладача адаптувати вхідний текст, який у кінцевому результаті має відповідати стандартам, що запроваджені вихідною культурою.

Серед критиків ведеться багато суперечок стосовно автентичності дублювання, на їхню думку, «оригінальна гра змінюється за рахунок накладання іншого голосу». Цілісність саундтреку піддається неминучим перетворенням, і глядачеві значно складніше сприйняти новий голос, навіть, якщо це голос відомих йому акторів. Інші, навпаки, стверджують, що саме дублювання наближається до «ідеального» виду кіноперекладу в контексті вірності оригіналу, припускаючи, що загальна

цінність перекладу не повинна ґрунтуватися винятково на лінгвістичних міркуваннях.

Під час дублювання перекладачеві слід дотримуватися оригіналу не лише задля відтворення театральної манери, а й для досягнення фонетичної синхронізації. Більше того, процес перегляду дубльованої версії кінофільму наближається до оригіналу, оскільки вимагає лише декодування рухомих зображень та звуку, що додає автентичності.

Весь процес дублювання займає від декількох днів до місяця залежно від виду аудіовізуальної продукції, яка перекладається (художній фільм, телепрограма, комп'ютерна гра тощо), від труднощів оригінального сценарію, підвищених стандартів якості тощо. Британський науковець М. Люйкен у своїй роботі «Дублювання та субтитрування для європейської аудиторії» розкриває основні етапи процесу дублювання:

1. Звірка та маркування скрипту та діалогового листу, розробка тимчасової робочої копії із маркерами;

2. Перший, попередній переклад, на який спирається подальша робота;

3. Підбір голосів акторів-дубляжу;

4. Спеціальна укладка тексту та обробка перекладу, синхронізація з мімікою акторів;

5. Процес перезапису;

6. Монтаж, редагування і затвердження готової продукції.

На основі кількості голосів акторів дубляжу розрізняють два види дубляжу:

1. Кожного окремого персонажа озвучує один актор дубляжу (тим не менш, декілька персонажів може озвучувати один і той самий актор, іноді це можуть упізнати лише фахівці);

2. Усі чоловічі ролі озвучує один чоловік-дублер, жіночі – жінка-дублерка

Синхронізація – це одна з найважливіших характеристик перекладу у дублюванні. Загалом виділяють три види синхронізму у дубляжі, але головним видом синхронізму є фонетичний синхронізм. Фонетичний синхронізм – це

відповідність перекладеної репліки оригінальній репліці за тривалістю звучання та за рухами губ персонажів.

Якісний дубльований продукт вимагає залучення багатьох професіоналів до процесу його створення, що, зрозуміло, робить вартість вихідної продукції дуже високою, але такий продукт є найбільш прийнятним та легким для сприйняття глядачем видом аудіовізуального перекладу, адже він не відволікає увагу від зображення та є найбільш адаптованим до культури реципієнта.

Ольга Шум

Національна академія прокуратури України

м. Київ (Україна)

ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Підвищений інтерес до мовної освіти як важливого чинника життєвого розвитку та прогресу працівника державного апарату в мультинаціональному та полікультурному світі посприяв створенню в Національній академії прокуратури України відділу мовної підготовки, основою діяльності якого є навчання іноземним мовам діючих та новопризначених працівників органів прокуратури.

Дослідник О. Оболенський вважає, що загальна освіченість, культура державного службовця є запорукою ефективності його фахової діяльності та зростання рівня кваліфікації, що сприяє й підвищенню функціональної культури фахівця [5, с. 385]. На думку Т. Григор'євої, мотиваційними складовими у вивченні іноземної мови представниками старших вікових груп визначається розширення контактів із зарубіжними країнами, коли запланований прагматичний ефект мовленнєвого висловлювання дуже часто є запорукою успіху та ділової співпраці в цілому. Іноземна мова використовується для того, щоб забезпечити найуспішнішу соціальну інтеграцію того, хто навчається, у змінене, а тому й нове для них суспільство [4, с. 150-151].

Під час іншомовної підготовки в Академії слухачів розподіляють на групи за рівнем володіння мовою, наприклад, англійські: 1) початкова група (*starter* та *elementary*), 2) середня група (*pre-intermediate* та *intermediate*), 3) група високого рівня (*upper-intermediate* та *advanced*). Заняття здійснюються із використанням комбінованих методик навчання [7, с. 100-101].

На разі викладачі мають доступ до широкого діапазону навчальних посібників, розроблених безпосередньо видавництвами Великої Британії, серед яких, на нашу думку, найвдалішими можна вважати *Speakout* (Pearson-Longman), *Gateway*, *Inside Out* та *Straight forward* (Macmillan), *English file* та *Solutions* (Oxford), *Introduction to International Legal English* (Cambridge), *Career Path. Law* (Express Publishing), та у якості додаткових джерел – *Active grammar* і *Essential Grammar in Use* (Cambridge), *Oxford English Grammar Course* (Oxford) та ін., оскільки вони містять широкий спектр завдань (на тренування лексики, граматики, аудіювання, діалогічного та монологічного мовлення, забезпечують аудіо- та відеосупровід).

Також викладачами широко застосовуються під час занять ігрові методи. Серед ефективних комунікативних завдань, на нашу думку, можна вважати використання під час занять ігор «Крокодил» і «Табу», які спрямовані на пошук студентом рішень, активізацію своїх знань та поступове здолання мовного бар'єру [8, с. 432]:

Зразок 1

Cake - candies - whipped cream - biscuit - to bake - sweet tooth -	Family -relatives - cell of the society - love - support - house	Yellow press - celebrity - photo - gossip - sensation column
---	--	--

Для груп середнього та високого рівня часто влаштовуються мовні клуби – *Talk clubs*. Під час таких занять викладач на власний розсуд або за погодженням із студентами обирає тему для обговорення та ставить перед слухачами певні

проблеми, які слід вирішити шляхом дискусії. З нагоди свят для груп усіх рівнів влаштовують тематичні заняття, під час яких розглядають їх походження, традиції, відмінності святкування у різних країнах.

Окрім того раз на два місяці студенти отримують можливість відвідати кінопокази сучасних американських фільмів, трансляція яких відбувається мовою оригіналу із використанням субтитрів (наприклад, "[Home Alone 2: Lost in New York](#)" (1992), "*The Terminal*" (2004) та ін.). Для груп початкового та середнього рівня викладачі завчасно готують словники з ключовою для розуміння фільму лексикою. Також за бажанням безпосередньо перед переглядом слухачі можуть отримати текст-сценарій. Після перегляду в групах відбувається жваве обговорення із використанням матеріалів, розроблених викладачами Академії для максимально ефективного засвоєння отриманого матеріалу.

Окремо проводяться ігрові рольові заняття – *Mock trials*. Здебільшого у них беруть участь студенти середніх та сильних груп. Під час такого виду активностей слухачі отримують змогу розігрувати за ролями сценарії різного роду судових засідань. На початковому етапі такі заходи відбуваються за чітко визначеним викладачем прикладом, у подальшому ж модератор задає аудиторії лише правопорушення, а весь подальший перебіг подій цілковито покладається на досвід та фаховість учасників.

Безперечним мотивуючим фактором успішного навчання вважаємо проведення періодичних тестувань, здійснення яких у першу чергу спрямоване не на оцінювання рівня знань слухачів, а на виявлення їхніх слабких моментів щодо пройденого матеріалу. Такі роботи студенти пишуть після кожної пройденної теми як проміжний контроль та по завершенню двох тем як модульний контроль.

Таким чином, однією з умов успішного навчання дорослих є безперервне навчання, його суворі тактика і стратегія. Ефективне вивчення англійської мови державними

службовцями вимагає використання методик на основі комунікативного підходу. Особлива увага серед яких належить комунікативному методу та рольовим іграм. Найефективнішими за зазначених вище умов, з нашої точки зору, є комбіновані методики навчання, які поєднують у собі різні активності (граматичні вправи, завдання з аудіювання, діалогічне та монологічне мовлення, а також ігри), що сприяє активізації різних видів пам'яті, а відтак збільшує обсяг засвоєної інформації та формує комунікативні навички.

Отже, навчання іноземних мов дорослих має свою специфіку, яку варто враховувати у процесі їхньої іншомовної підготовки. Знання вікових особливостей та специфіки роботи учнів дає можливість визначити саме ті прийоми, форми та засоби навчання, які приведуть до успішного вирішення визначених завдань. Відбір адекватних методів навчання з урахуванням психологічних і фізіологічних вікових характеристик дорослих дає водночас можливість скоротити терміни і підвищити економічну ефективність навчання. На заняттях варто застосовувати нетрадиційні комбіновані форми їх проведення, які спрямовані на підвищення інтересу дорослих до навчання за допомогою нових форм організації їх діяльності.

Svitlana Yusukhno

*Chernihiv National University of Technology
Chernihiv (Ukraine)*

VIRTUAL LEARNING ENVIRONMENT FACILITIES IN THE UNIVERSITY CLASSROOM

In recent years, the rapid diffusion of knowledge and the use of the web have posed a number of challenges in the context of changing teaching and learning and have affected the traditional teaching and learning methodologies. Most teachers in the higher education sector recognize the need for a teaching method using VLEs (Virtual Learning Environment) facilities in order to facilitate the process of teaching and learning at higher education level.

The introduction of new learning technologies, the fast expansion of the Internet and the introduction of the World Wide Web (www) have made momentous changes in education. The application of the new European Credit Transfer System (ECTS) in all subjects involves significant changes which concerns all levels of the curriculum even foreign language teaching. Key competencies must be acquired and ICT acquires a prominent role within materials and resources. Higher education in Ukraine has also undergone profound changes due to technological advancements. These advancements have influenced the methodology used by educators who teach a foreign or a second language.

ICT use in general terms is any use of “computing devices such as desktop computers, laptops, software, or Internet for instructional purposes”. However, more specifically it refers to the use of technology by teachers for instructional preparation, instructional delivery, and technology as a learning tool for students. The use of ICT in foreign language (FL) education, has developed from the earliest stages in audio tapes, word processing, and CD-ROM to Internet browsing, online interaction with peers and people of similar interests using Computer Mediated Communication (CMC), synchronous and asynchronous, such as chat, video teleconferencing, whiteboard, discussion forum, social networking sites, email and other forms of technology including blogs, wikis, iPod, and MP3s.

The extensive use of Web 2.0 components, Internet, blogs, e-groups, emails, socializing portals, e-dictionaries, e-encyclopedias, PowerPoint presentations, webcasting, and audio-video, as teaching tools has emerged in the classroom. Combining several of the

previous tools and integrating multimedia services one can create a virtual learning environment (VLE) that offers not only content management and exams servicing but also an innovative teaching method that can increase the active role of student in the classroom. Such innovative tools for language learning, as MOODLE and Webinar, enable the management of online learning; provide a delivery mechanism, student tracking, assessment and access to resources.

These tools brought about a more learner-centered approach and an increased focus on interaction among students and teachers. Their use creates authentic learning environments and allows the combination of reading, writing, speaking and listening in a single activity. Thus, ICT contributes in creating authentic learning environments.

ICT application for teaching/learning purposes in ESP has become an issue of debate in contemporary education. English language teachers were one of the first to realize the benefits of their applications in the field of language acquisition and learning. However, employment of New Technology based learning in foreign instruction is slow and faced with reticence by many ESP teachers due to lack of awareness, more comfort with text environments, deficient computer literacy and contentedness that technology alone does not deliver educational success.

As researchers have previously indicated, the use of ICT tools for educational purposes depends upon the attitudes of teachers toward the technology. Teachers' attitudes toward ICT are an important factor that can shape the effective utilization of ICT for educational purposes. The relationship between student and teacher has undergone an unparalleled change. The role of the teacher, the context of learning and the function of the course content have been challenged and need to be redefined as the students are more engrossed in using computers and the web as a means of communication and information. There is a drive for Web-based supports that have been shown to provide prospect for supporting student-centered learning modes.

Studies in English as a Foreign Language (EFL) education have shown that the main benefits of ICT use in the classroom are pupils' motivation for both language learning and linguistic proficiency as well as increased learning competencies. The students display an enhanced sense of achievement and increase in self-directed learning, with the ability to communicate, conduct research and present ideas effectively beyond the confines of the class. Key findings under ImpaCT2 (www.becta.org.uk) show that the use of ICT tools in teaching and learning has positive effects on learning as it gives pupils greater enjoyment and interest, enhanced self-esteem and an increased commitment to the learning task. In this area previous studies have also shown that teachers have positive attitudes toward online learning and web-enhanced language learning resources.

However, the need for teacher involvement is necessary to avoid leaving the technology to control the lessons. ICT can be effective only with the teacher's role as a "facilitator" who plans and guides the lesson. The ELT teacher must also be prepared to assume new roles. The complex role of a FL teacher using ICT is described as a counselor, tutor, motivator, facilitator, and observer. A number of different ICT tools and applications may be integrated in teaching and learning.

The current use of Information and Communication Technologies (ICT) in teaching English for Specific Purposes (ESP) in higher education remains a field of study to be explored, mainly because technological advances introduce new instructional possibilities.

Notwithstanding the fact that all higher institutions are adequately equipped, have computer facilities and Internet access, ICT use is rather limited and the overall percentage for ESP teachers who prefer ICT is not very high at the moment. Instead, language instructors prefer the conventional use of textbooks. Moreover, the analysis of the data reveal that statistically, male and female English teachers use ICT tools at the same level, while the fact that the majority of the teachers who utilizes ICT tools in their workflow in

exercising reading, writing or listening skills, are younger than 40 years old is not statistically independent, leading to the conclusion that age of the teacher plays an important role in the integration of ICT tools.

As far as the relevance between the level of studies of the participants and the use of ICT tools during the teaching process the analysis of the data show that the teachers with PhDs use ICT tools more often in their classrooms. Mostly teachers in higher institutions tend to use ICT applications and resources for educational purposes, such as: email to contact students, online materials, PowerPoint slides and word processors, online platforms, teachers' own websites, wikis, blogs and discussion forums. However, most teachers express the belief that they want to use a lot of online material for their teaching and that a FL platform can enhance teaching. They are interested in adopting ICT resources and tools as they can be applied in classroom use and the procedure is not exceedingly time consuming.

The need for a teacher friendly tool such as a FL platform with organized material suitable for classroom teaching could create the basis for the diffusion of ICT usage. ESP teachers expect a lot from the use of ICT tools, especially in the field of students' motivation and communication. The use of web-based material is needed to supplement the books. It will help students to improve their skills and provide them with practical and useful knowledge and up-to-date online materials.

To sum up, it must be concluded that although the infrastructure in universities is adequate, the ICT use is limited. A further study focusing on the application of the ICT in the classroom environment is required. The future researchers need to consider the application of a VLE in ESP in a higher education setting.

Literature

1. Becker H.J. Teachers and teacher directed student use of computers and software / H.J. Becker, J.L. Ravitz, Y.T. Wong. – Irvin : University of California, 2014. – 125 p.

2. Courts B. Using Technology To Create A Dynamic Classroom Experience / B. Courts, J. Tucker // Journal of College Teaching & Learning (TLC). – Littleton : Culture Institute, 2012. – № 9 (2). – P. 121-128.
3. Evelyn K. Computer assisted language learning: An investigation on some design and implementation issues / K. Evelyn, W. Oliver. – Cambridge : Cambridge University Press, 2013. – 189 p.
4. Stratham D. Computers in the Classroom: The Impact of Technology on Student Learning / D. Stratham. – Adelphi : Army Research Institute, 2015. – 129 p.

Наталія Юхновець

Спеціалізована школа № 254

м. Київ (Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У наш час існує чимало методів і технологій викладання іноземної мови – як традиційних, так і новітніх. Вибір новітніх методів навчання зумовлюється знанням інноваційних технологій. Ефективність їх застосування залежить від того, чи підібрані вони відповідно до тих завдань, які можуть успішно розв'язуватися з їх допомогою. Оскільки учням необхідно оволодіти іноземною мовою, як засобом спілкування, вміти користуватися нею в усній та письмовій формі, підтримувати розмову, запропонувати свою тему, ви-словлювати свої побажання, ділитись думками, обмінюва-тись поглядами, на уроках німецької мови важливо створювати ситуації, в яких і вчитель, і учень стануть повноправними суб'єктами системи освіти, а основою навчання буде рівноправний діалог між тими, хто навчає, і тими, хто навчається.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів; це – співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання в співпраці) , де і учень, і вчитель

є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Інтерактивне навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу вчителю стати лідером колективу.

Мета інтерактивного навчання – створити комфортні умови навчання, за яких учень відчуває успішність, свою інтерактивну досконалість, що робить продуктивним сам освітній процес.

Переваги інтерактивного навчання перед традиційним:

- у роботі задіяні усі учні класу;
- учні навчаються працювати у команді;
- формується доброзичливе ставлення до опонента;
- кожна дитина має можливість пропонувати свою думку;
- створюється «ситуація успіху»;
- за короткий час опановується велика кількість матеріалу;
- формуються навички толерантного спілкування;
- уміння аргументувати свій погляд, знаходити альтернативне рішення проблеми.

Призначення інтерактивного навчання – передати знання і усвідомити цінність інших людей. Основними формами інтерактивної роботи є навчальна взаємодія учнів у парах і мікрогрупах. Оптимальний склад групи -4–6 осіб.

Риси інтерактивного навчання:

- двобічний характер;
- спільна діяльність учителя й учнів;
- керівництво процесу вчителем;
- спеціальна організація та різноманітність форм;
- інформаційна прогалина;
- цілісність та єдність;

- мотивація та зв'язок з реальним життям;
- виховання та розвиток особистості учнів одночасно з процесом засвоєння нових знань.

Процес оволодіння учнями іноземною мовою, на відміну від оволодіння рідною, цілеспрямований, оскільки вчитель самостійно вибудовує його за навчальним планом та реалізує під час спілкування на уроках. Навчати учнів спілкуватися іноземною мовою необхідно з перших уроків, коли у школярів ще не накопичений запас мовних засобів.

Основною метою навчання іноземної мови є формування в учнів комунікативної компетенції, яка передбачає вміння використовувати іноземну мову як засіб спілкування у різноманітних сферах життя.

На уроках німецької мови варто використовувати методи, що стимулюють учнів до творчої, продуктивної праці, викликають прагнення до активних дій, спілкування і висловлювання власних думок німецькою мовою. Означеним вимогам найкраще відповідають саме інтерактивні методи навчання, які можна розглядати як творчі види діяльності, що дозволяють створювати ситуації мовленнєвої взаємодії, сприяють удосконаленню комунікативного досвіду учнів. Творчі комунікативні завдання можуть виконуватись у різних формах, зокрема індивідуально та колективно (парна, групова робота). Найбільш повно це виявляється під час проведення рольових тематичних ігор, проектної роботи, у процесі вирішення навчальних мовленнєвих ситуацій, змістом яких передбачається монологічне, діалогічне й полілогічне спілкування учасників навчального процесу. Види діяльності, що активно впроваджуються у процес навчання іноземних мов сучасної середньої школи, переконливо свідчать про наявність тенденцій до використання розвиваючого навчання, переорієнтації його видів з предметного на процесуальний і мотиваційний аспекти.

Під час вивчення німецької мови, на наш погляд, ефективними інтерактивними технологіями навчання, що

сприяють формуванню комунікативної компетенції учнів, є робота в парах, трійках, змінювані трійки, «карусель», «акваріум», «велике коло», «мікрофон», незакінчені речення, «мозковий штурм», аналіз проблеми, «мозаїка», коло ідей, розігрування ситуації в ролях (рольова гра, імітація), дискусія, ток-шоу тощо. Запропоновані методи та їх складові можна результативно використовувати як на уроках засвоєння, так і застосування знань, умінь і навичок. Крім того, елементи інтерактивних технологій можна застосовувати одразу ж після викладу вчителем нового матеріалу, замість опитування, на уроках, які присвячені застосуванню знань, умінь і навичок.

Використання на уроці запропонованих інтерактивних технологій сприятиме: ефективному повторенню вивченої лексики, поповненню словникового запасу; глибокому засвоєнню навичок правильної артикуляції; розвиткові уваги, пам'яті, мислення; формуванню вмінь працювати в парах, групах тощо.

Численні прийоми інтерактивного навчання забезпечують можливість їх вибору для вчителя. Проте, варто підкреслити необхідність ретельної підготовки до кожного уроку, на якому використовуються інтерактивні види робіт. Адже необхідно, по-перше, чергувати їх з традиційними завданнями і, таким чином, передбачити та уникнути стомлюваності учнів, а, по-друге, треба, щоб інноваційні завдання допомагали створити ситуації успіху для кожного школяра. Отже, використання інтерактивних технологій вимагає детального аналізу діяльності учня та вчителя, з одного боку, та ретельного планування уроку, з іншого.

Ольга Яциук

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
м. Київ (Україна)*

ЩОДО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ

Специфіка навчання англійської мови студентів інженерних спеціальностей (фактично – англійської мови для спеціальних цілей) полягає в оволодінні лексико-граматичним матеріалом, удосконаленні видів мовленнєвої діяльності, розвитку іншомовних мовленнєвих умінь у контексті особливостей фаху і визначеної профільними дисциплінами фахової тематики, що корелює з актуальністю розвитку мовнокомунікативної й інформаційної компетенції. На нашу думку, у наведеному тлумаченні сутності поняття «мовнокомунікативна компетенція» на макрорівні відтворено головні складники змісту навчання іноземної мови студентів-інженерів. А саме: мовнокомунікативна компетенція визначається як сформована система професійних знань, комунікативних умінь і навичок, ціннісних орієнтацій, загальної гуманітарної культури, інтегральних показників культури мовлення, необхідних для якісної професійної діяльності [1, с. 201]. Разом з професійною обізнаністю, практична можливість користуватися англійською мовою в соціокультурному середовищі та здійснювати ефективну іншомовну комунікацію в професійній сфері (з метою співробітництва з іноземними партнерами, просування стартапів, залучення матеріальних ресурсів, представлення технологій, продукту, розробки на зовнішньому ринку) наближує сучасного фахівця до вищих щаблів кар'єрного зростання. Розвиток інформаційної компетенції передбачає оволодіння новими інформаційними технологіями, розуміння діапазону їхнього застосування, а також критичне ставлення до тієї чи іншої інформації [2, с. 26]. У світлі педагогічних реалій інформаційна компетенція є цілком природнім результатом обізнаності молодого покоління з інформаційними технологіями і виявлення інтересу до динаміки подальших змін, інновацій та перетворень у цій площині; так і для викладача, не в останню чергу для викладача іноземної мови, інформаційна компетенція стає запорукою ефективної

педагогічної діяльності, атрибутом професіоналізму й показником сучасності, готовності до творчого пошуку.

Перенесемо зазначені акценти в площину навчальної діяльності на заняттях з фахової англійської мови, ефективність яких визначається сукупністю чинників, таких як відповідність обраних методів і форм роботи специфіці фахової тематики і рівню комунікативної підготовки студентів, темпам сприйняття і засвоєння навчального матеріалу, вияву дійсного інтересу до навчання. Не менш важливим є привнесення сучасного інформаційного компоненту в навчальний простір – роботу з Інтернетом та гаджетами творчий викладач може організувати так, щоб це спрацьовувало з максимальною навчальною користю. У контексті розвитку зазначених вище компетенцій потрібно створювати динамічні умови, які б сприяли розвитку й реалізації у студентів базового іншомовного професійно-комунікативного потенціалу в навчальному середовищі. Наближують до цих умов проведення заняття з використанням елементів рольової (ділової) гри, що відтворює професійне середовище іншомовної комунікації, стимулюючи студентів продумувати комунікативну стратегію для порозуміння з учасниками діалогу (полілогу); комунікативні завдання, що спрямовані на моделювання мовленнєвої поведінки в певних ситуаціях; виступи з навчальними фаховими презентаціями, що, крім актуалізації фахової інформації та вживання професійної лексики і термінології, активізують атмосферу дискусійності й комунікативну взаємодію.

Список використаних джерел

1. Семенов О.М. Культура наукової української мови : навч. посіб. / О.М. Семенов. – 2-ге вид., стереотип. – К. : ВЦ «Академія», 2012. – 216 с. – (Серія «Альма-матер»).
2. Сысоев П.В. Методика обучения иностранному языку с использованием новых информационно-коммуникационных Интернет-технологий / П.В. Сысоев, М.Н. Евстигнеев. – Ростов н /Д : Феникс; М. : Глосса-Пресс, 2010. – 182 с.

Олена Дмитренко
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
м. Київ (Україна)

ЕТНОСПЕЦИФІКА НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У МІЖКУЛЬТУРНОМУ СПІЛКУВАННІ.

Стабільність та благополуччя у глобальному світі третього тисячоліття багато в чому буде залежати від умінь та здатності молодого покоління виявляти толерантність, терпимість, повагу до культурних та соціальних особливостей інших народів, від волі та бажання зрозуміти та успішно співпрацювати з представниками інших культур, шукати та знаходити шляхи до взаєморозуміння у соціокультурних конфліктах. Необхідною передумовою співіснування у глобалізованому світі є глобальна співпраця.

Умови життя та діяльності у глобалізованому світі вимагають від сучасного фахівця не лише ґрунтовні знання іноземних мов, а й знання культури іноземного партнера під час між персонального спілкування. Як застерігає К. Коргонен: “Фахівець, який є успішним у звичному (рідному) середовищі обов’язково буде рівнозначно успішним, працюючи у новому середовищі із іншою культурою [7]. Окрім лінгвістичних навичок, міжкультурна компетентність повинна включати й навички із налагодження контактів із людьми. На цьому наголошують вітчизняні та зарубіжні дослідники, такі як: Ф. Бацевич, С. Богдан, Л. Гнатюк, І. Голубовська, Ю. Караулов, В. Манакін, В. Паращук, Й. Стернін, С. Тер-Мінасова, D. W. Allhoff, W. Allhoff, M. Argyle, N. Awa, W. Berner, G. Cui, M. Henderson, M. Kelber тощо. У цьому контексті поняття міжкультурної компетентності передбачає поєднання когнітивних, афективних та поведінкових складових [2]. Для сучасної людини важливим є знати та адекватно сприймати чужу культуру, визнавати чужі цінності та право на існування різних норм поведінки та думок, вміння корегувати свою власну

поведінку, уникати виникнення конфліктів та вміння їх оперативно загасити. Під культурною поведінкою розуміють слідування у щоденному житті нормам культури, звичаям, традиціям, притаманним тій чи іншій культурі.

Метою даного пошуку є невербальна комунікація як один з важливих складників міжкультурного спілкування, виявлення та демонстрація етноспецифічних особливостей невербальної поведінки у представників різних етносів.

Дослідники стверджують, що 65% інформації між співрозмовниками передається за допомогою невербальних методів спілкування. За результатами дослідження інших учених 93% інформації передається невербально: з них близько 38% інформації отримується за допомогою інтонації, 55% інформації припадає на інші види невербальної комунікації [3].

У процесі міжкультурної комунікації вербальне та невербальне спілкування є взаємопов'язаними, нероздільними оскільки «спілкування як спосіб соціально-психологічної взаємодії людей може відбуватись у змішаній формі – вербальній та невербальній» [5]. Елементи невербальної комунікації можуть доповнювати, підсилювати, заперечувати, заміщати та регулювати вербальну комунікацію. Тому важливим є вивчення культурних особливостей немовної комунікації у різних культурах. Необізнаність з невербальними елементами комунікації може призвести до непорозуміння, а іноді й до конфлікту.

- Основними складниками невербальної комунікації є:
- візуальний контакт (окулістика);
- вираз обличчя (міміка),
- постава, жести тіла (кінесика);
- дистанція між співрозмовниками (проксемика);
- темп та час (хронеміка);
- дотики (гаптика) та ін.

Візуальний контакт, або його ще називають «окулістика», може передавати широкий діапазон емоцій, відчуттів, хвилювань співрозмовників. Він (візуальний контакт) може сигналізувати про початок чи закінчення розмови між партнерами, демонструвати

увагу чи неувагу, повагу чи неповагу до нього. У спілкуванні з представниками різних народів важливим є врахування традицій візуальних контактів. Так, наприклад у США погляд в очі незнайомцю розцінюється як знак агресії. У країнах Сходу та південної Європи пильний погляд на предмет чи якусь річ може означати, що ви хочете його / її отримати в подарунок. Неввічливим та агресивним буде вважатися також й безпосередній візуальний контакт з керівником чи літніми людьми, який, проте, у культурах народів Західної Європи сприймається позитивно [8].

Цікаву, корисну для подальшого спілкування інформацію містить вираз обличчя (міміка), який вважають надзвичайно важливим елементом невербальної комунікації. Вираз обличчя, його міміка свідчать про характер людини, її настрій, налаштованість на співрозмовника тощо. «Скам'янілий» вираз обличчя насторожує, відштовхує, викликає психічний дискомфорт і небажання спілкуватися. Французам, італійцям, іспанцям характерна рухлива міміка, а фіні обличчям реагують значно стриманіше. Рухи обличчя у культурах різних народів мають різне значення. Так, наприклад, українці з метою звернути на щось чи на когось увагу, натякнути на щось чи покепкувати з когось підморгують. У багатьох східних культурах підморгування вважається поганою звичкою і може образити людину [5].

Вираз обличчя у японця здається безтурботним, спокійним та погідним, проте в інших культурах його сприймають лицемірним, дворушним, нещирим. У літературі цей феномен пояснюється тим, що японці ще в давні часи вміли читати інформацію та намір свого співрозмовника за виразом обличчям, а також передбачувати його долю. Японці приховують свої емоції під маскою обличчя, яку можна тлумачити як культурно обумовлену поведінку. Приховувати свої емоції у Японії вважається добропристойним.

Відкрите, усміхнене обличчя американця символізує благополуччя та успіх. Девізом, що супроводжує пересічного американця на стезі до американської мрії (American dream) є

лозунг на всі випадки життя Keep smiling! Be Happy! Українці та росіяни у виявах своїх емоцій є цілком природними та щирими, тому на обличчі неприховано відбиваються настрої, хвилювання, співпереживання тощо. Без знання національних особливостей виразу обличчя важко було б порозумітися з представникам даних культур.

Мова жестів як і міміка є суто національними, культурно обумовленими складниками невербальної комунікації. Мова жестів формувалася та відточувалася віками, перш ніж стати елементом культури нації. Соціокультурну норму жесту визначає спосіб життя етносу. Семантичне значення жесту може змінюватися у залежності від ситуації, соціальної належності комунікантів та довготривалості їх знайомства. Жести поділяють на універсальні, національні, субнаціонально марковані та індивідуально специфічні.

Так, до універсальних жестів належать стиснутий кулак (символ погрози), знизування плечима (подив, необізнаність, непоінформованість), голова, обіперта на долоню символізує нудьгу тощо. До національних жестів відносять ті, які є типовими для певної нації і які прочитуються іншими етносами по-різному. Так, наприклад англійське “OK” у вигляді кола, яке утворене пальцями руки в англомовних країнах означає «все гаразд», французи розуміють це як «нуль», японці тлумачать цей жест як «гроші». У деяких країнах Середземномор’я цей жест позначає нетрадиційну сексуальну орієнтацію осіб чоловічої статі [4].

У різних культурах жести можуть бути моносемічними чи полісемічними. Піднятий догори великий палець в українській культурі є моносемічним і означає «все чудово, все добре». Англійці, американці, австралійці використовують його: а) для зупинки транспорту на дорозі; б) для висловлювання «все чудово». Греки піднятий догори великий палець використовують для грубого переривання розмови. Представники різних культур мають різну тривалість та частотність жестикулювання. Так, наприклад, за астрономічну годину фін жестикуляції лише один раз, італієць – 80, француз – 120, а мексиканець – 180 [2]. Українці

та росіяни жестикулюють часто та енергійно, значно частіше й енергійніше роблять це латиноамериканці. У повсякденному житті японця жестикуляція виражена слабо.

До полісемічних жестів відноситься також й жест рукостискання, якщо він використовується у вітаннях, прощаннях чи знайомствах. Загальне значення цього жесту – демонстрація доброї волі. В українців та росіян рукостискання є офіційним атрибутом вітання. Чим ближчими є стосунки між партнерами, тим довшим є рукостискання. Швидке вивільнення руки, міцне чи слабе потискування буде вважатися небажаним, нетактовним. Використання однієї, особливо лівої руки, при рукостисканні, вважається знаком неповаги у культурах Тибету, Кореї та Китаю. При рукостисканні ці народи використовують дві руки. Рукостискання двома руками символізує щирі почуття, що йдуть від серця. Якщо співрозмовнику подається одна рука, як правило, це права, тоді ліва рука повинна підтримувати праву руку у районі ліктя з боку плеча. Рукостискання у мусульманських країнах між чоловіком та жінкою є неприпустимими, у європейських культурах такий жест є загальноприйнятим. У США міцно тиснуть руку два-три рази, а у Німеччині – міцно один раз. У Франції та Бельгії рукостискання є легким та швидким. В арабських країнах перед привітанням руку накривають одягом. В Японії руку вважають уособленням душі людини, тому її не тиснуть при привітаннях [2]. Отже, кожна нація має свої традиції рукостискання.

Розглянуті нами компоненти невербальної комунікації дають підставу стверджувати, що володіння невербальними засобами комунікації та знання їх особливостей у різних культурах є такими ж важливими для міжкультурної комунікації, як і знання самої іноземної мови. Розвинуті навички невербальної комунікації уможливають безконфліктний, ефективний, успішний міжкультурний діалог у сучасному глобалізованому світі. Вивчення іноземних мов повинно йти поруч з вивченням та засвоєнням культури народу, мова якого вивчається. Нагальним є

також оволодіння практичними вміннями та навичками комунікативної поведінки етноспільноти, мова якої вивчається.

Список використаних джерел

1. Кинесика. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 12.02.2009: . – Заголовок з екрану. – Мова рос.
2. Корнева Л.М. Невербальні засоби в міжкультурній комунікації. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 12.02.2009: . – Заголовок з екрану. – Мова укр.
3. Невербальное общение. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 9.02.2009: . – Заголовок з екрану. – Мова рос.
4. Рукопожатие. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 9.02.2009: . – Заголовок з екрану. – Мова рос.
5. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М., 2000. – 259 с.
6. Cui G., Awa N. E. Measuring intercultural effectiveness: an integrative approach // Inter. J. of Intercultural Relations. – 1992. – 16, 3. – P. 33–48.
7. Korhonen K. Intercultural communication through hypermedia // Proc. 5th Nordic Symp. on Intercultural Communication. – Göteborg, Sweden, 1999.
8. Social meanings of eye contact. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 12.02.2009: . – Заголовок з екрану. – Мова англ.

НАШІ АВТОРИ

АРГАТІЮК Ірина Вікторівна

Старший викладач кафедри іноземних мов Юридичного інституту Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, м. Київ

БАЗІЛЕВИЧ Олена Володимирівна

Старший викладач кафедри іноземних мов та СМП ВНЗ Університет «КРОК», м. Київ

БАТУРА Христина Вікторівна

Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного авіаційного університету, м. Київ

ВАСИЛИШИНА Наталія Максимівна

Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов, Навчально-наукового інституту міжнародних відносин НАУ, м. Київ

ВЕДМЕДЕНКО Олена Сергіївна

Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного авіаційного університету, м. Київ

ВОЗНЮК Аріна Михайлівна

Викладач кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ

ВОЛІК Олена Валеріївна

викладач кафедри гуманітарних дисциплін Донецького юридичного інституту МВС України, м. Маріуполь

ГАРМАШ Тетяна Андріївна

Аспірант кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ

ГОЛОДНЮК Альбіна Анатоліївна

Старший викладач кафедри іноземних мов Навчально-наукового інституту міжнародних відносин НАУ, м. Київ

ГРИГОР'ЄВА Тетяна Дмитрівна

Викладач кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ

ГРИГОРОВА Ірина Геннадіївна

Доцент кафедри іноземних мов Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, м. Харків

ГРИНЮК Світлана Петрівна

Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ

ГУДМАНЯН Артур Грантович

доктор філологічних наук, професор, директор Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ

ДАВИДЕНКО Алла Олександрівна

Викладач кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ

ДМИТРЕНКО Олена Петрівна

Кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької мови Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, м. Київ

ЖЕЛУДЕНКО Марина Олександрівна

Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ

ЖИВИЦЬКА Інна Андріївна

Кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Донецького юридичного інституту МВС України, м. Київ

ЖУРАВЕЛЬ Тетяна Валентинівна

Викладач кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ

ЗАБОРОВСЬКА Світлана Віталіївна

Кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри мовної підготовки іноземних громадян Харківського національного медичного університету, м. Харків

ЗАГОРОДНА Людмила Тарасівна

Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного авіаційного університету, м. Київ

ЗАСЛУЖЕНА Алла Андріївна

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ

ЗАЧЕПА Ірина Миколаївна

Старший викладач кафедри іноземних мов, Навчально-наукового інституту міжнародних відносин НАУ, м. Київ

ЗУБРИЦЬКА Ольга Володимирівна

Старший викладач кафедри іноземних мов №704 Національного аерокосмічного університету імені Жуковського «ХАІ», м. Харків

ІВАНОВ Євген Олександрович

Старший викладач кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ

ІВАНОВА Жанна Євгеніївна

Старший викладач кафедри іноземної філології, заступник директора з виховної роботи Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ

ІВАХНЕНКО Інна Григорівна

викладач кафедри іноземних мов Національного аерокосмічного університету ім. Н. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків

ІГНАТЕНКО Тетяна Миколіївна

Старший викладач кафедри романо-германських мов Національної академії Служби безпеки України, м. Київ

КАНІБОЛОЦЬКА Ольга Анатоліївна

Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри викладання другої іноземної мови Запорізького національного університету, м. Запоріжжя

КАПІЙ Андрій Орестович

Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного авіаційного університету, м. Київ

КАПНІНА Галина Іванівна

Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», м. Слов'янськ

КИРИКИЛИЦЯ Валентина Василівна

Кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов природничо-математичних спеціальностей

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк

КОБЕРНИК Дарія Анатоліївна

Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного авіаційного університету, м. Київ

КОВТУН Володимир Сергійович

Старший викладач кафедри німецької мови Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, м. Київ

КОВТУН Олена Віталіївна

Доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ

КОРСАК Костянтин Віталійович

Доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та культурології Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Тараса Шевченка, м. Чернігів

КОРСАК Олена Іванівна

Викладач кафедри іноземних мов Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ

КОСОЛАПОВ Вадим Іванович

Доцент кафедри іноземних мов і українознавства Національного університету водного господарства і природокористування, м. Рівне

КУЛЬЧИЦЬКИЙ Віктор Іванович

Кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології Національного авіаційного університету, м. Київ

ЛЯШЕНКО Клара Михайлівна

Учитель вищої категорії Класичної гімназії №11, м. Запоріжжя

МАШКОВА Аліна Олександрівна

Національний технічний університет України «Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ

МІРОШНИК Світлана Олексіївна

Старший викладач кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного

університету, м. Київ

МІРОШНИЧЕНКО Ірина Вікторівна

Старший викладач кафедри іноземних мов №704 Національного аерокосмічного університету імені Жуковського «ХАІ», м. Харків

НЕМЛІЙ Ольга Миколаївна

Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного авіаційного університету, м. Київ

ПАВЛОВА Марина Сергіївна

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», м. Харків

ПОПАДЮК Сергій Станіславович

Старший викладач кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ

ПРОКОПЧУК Аліна Дмитрівна

Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, інженерно-авіаційний факультет, м. Харків

САБІТОВА Алла Павлівна

Старший викладач кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ

САВЧЕНКО Ольга Олександрівна

Кандидат філософських наук, доцент, професор кафедри іноземних мов Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, м. Харків

СКУРАТІВСЬКА Марина Олегівна

Старший викладач кафедри іноземних мов та спеціальної мовної підготовки Університету економіки та права «КРОК», м. Київ

СОРОКА Ірина Анатоліївна

Кандидат психологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Навчально-наукового інституту Юридичний інститут Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, м. Київ

СУПРУНЕЦЬ Катерина Ігорівна

Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного авіаційного університету, м. Київ

ХАЙДАРІ Наталія Ігорівна

Викладач кафедри іноземної філології Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, м. Київ

ШЕМШУК Аліна Борисівна

Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного авіаційного університету, м. Київ

ШУМ Ольга Володимирівна

Кандидат філологічних наук, старший викладач Відділу мовної підготовки Національної академії прокуратури України, м. Київ

ЮСУХНО Світлана Іванівна

Старший викладач кафедри іноземних мов професійного спрямування Чернігівського національного технологічного університету, м. Чернігів

ЮХНОВЕЦЬ Наталія Павлівна

Учитель вищої категорії Спеціалізованої школи з поглибленим вивченням англійської мови № 254, м. Київ

ЯЩУК Ольга Вікторівна

Старший викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №2 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ

ЗМІСТ

<i>І. Аргатюк, О. Базілевич Х. Батура</i>	<i>ГЕЙМІФІКАЦІЯ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ МІСЦЕ ТА РОЛЬ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У МОВІ</i>	<i>3 7</i>
<i>Н. Василюшина, А. Голоднюк</i>	<i>СТУДЕНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ</i>	<i>11</i>

	СФЕРИ ТУРИЗМУ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	
А. Вознюк	ВІРТУАЛЬНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ДОПОМІЖНИЙ ЗАСІБ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	16
О. Волік	ОПТИМИЗАЦИЯ ПРОЦЕССА ПРЕПОДАВАНИЯ ИНСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ ПРИ ПОМОЩИ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ СРЕДСТВ	17
Т. Гармаш	ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ ЛОГІСТИКИ	24
Т. Григор'єва	ЛЕКСИКА ХУДОЖНЬОЇ МОВИ. ВИГУК (НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ)	29
І. Григорова, О. Савченко S. Grynyuk	КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ ADULT LEARNING AND EDUCATION CAN LEAD TO BETTER HEALTH AND WELL-BEING (BASED ON GRALE REPORT III)	33 36
А. Давиденко	ІННОВАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	41
М. Желуденко	ОТРАЖЕНИЕ «ПОРЯДКА» В МЕНТАЛИТЕТЕ НЕМЕЦКОГО НАРОДА И В ЯЗЫКЕ	48
М. Желуденко, О. Ведмеденко	ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ІНФІНІТИВУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ	52
І. Живіцька	АНГЛІЙСЬКА ЮРИДИЧНА ТЕРМІНО- ЛОГІЯ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВИТКУ	56
Т. Журавель	АВТЕНТИЧНІ ВІДЕОМАТЕРІАЛИ ЯК СПОСІБ ОПАНУВАННЯ СТУДЕНТАМИ	62

С. Заборовська	ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАСКА КАК ФЕНОМЕН СОВРЕМЕННОГО СОЦИОКУЛЬТУР- НОГО ПРОСТРАНСТВА	65
Л. Загородна	ПІДСТУПНІСТЬ ОМОФОНІВ У АНГЛІЙСЬКІ МОВИ	69
А. Заслужена, В. Березкова	ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ ЯК СПОСІБ РОЗВИТКУ І ПІЗНАННЯ	72
А. Заслужена, А. Капій	РОЛЬ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	75
А. Заслужена, А. Машикова	ЯПОНСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	77
І. Зачепа	ЦИФРОВІ МЕДІА РЕСУРСИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ЗАННЯТТЯ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	81
О. Зубрицька	PROBLEMS AND PROSPECTS OF DISTANCE EDUCATION IN UKRAINE	84
Є. Іванов	ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	86
Ж. Іванова	З ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО- ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	90
І. Івахненко	ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ. ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	94
Т. Ігнатенко, М. Желуденко	DER EINFLUSS VON MOBILEM INTERNET AUF DIE LERNFÄHIGKEIT VON STUDIERENDEN	100
О. Каніболоцька	ТЕХНОЛОГІЯ MIND MAP ЯК ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ	104

Г. Капніна	ІНШОМОВЛЕННЯ СВОЇ ПИСЕМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ КОЛОРОНІМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЗБІРКИ Е.М. РЕМАРКА «ВОРОГ»	109
В. Кирикилиця	ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ КОРИСТУВАННЯ СЛОВНИКАМИ	114
Д. Коберник	ІРРЕАЛЬНІСТЬ ДІЇ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	118
О. Ковтун, А. Гудманян В. Ковтун	РОЛЬ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ФОР- МУВАННІ ФАХІВЦЯ У СФЕРІ ПРАВА ІНТЕРАКТИВНІ ПРАКТИКУМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПОДІБНЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОЦЕСУ «РЕПРОДУКЦІЯ ↔ РЕЦЕПЦІЯ» ПРОТЯГОМ РЕАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	120 125
К. Корсак	РОЛЬ НООІСТОРИЧНИХ ЗНАНЬ У МОВНОМУ ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ УКРАЇНЦЯ ХХІ СТ.	132
О. Корсак	ВНЕСОК АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЕКТУ ПОРІВНЯННЯ ЗНАНЬ ПІДЛІТКІВ РІЗНИХ ДЕРЖАВ СВІТУ (ТЕСТИ PISA)	137
В. Косолапов	ІЛЛЮСТРАЦІЇ В СЛОВАРЯХ АНГЛІЙСЬКОГО ЯЗЫКА ИЗДАТЕЛЬСТВА ОКСФОРДСКОГО УНИВЕРСИТЕТА	143
В. Кульчицький	КОМПОЗИТОТВОРЕННЯ ТРЬОХ ОСНОВНИХ ЧАСТИН МОВИ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ (ІМЕННИК, ПРИКМЕТНИК,	148

	<i>ДІЄСЛОВО)</i>	
K. Liashenko	<i>MIND MAPS IN YOUNG LEARNERS' CLIL-ORIENTED EXTENSION ACTIVITY</i>	152
C. Мірошник	<i>ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕКЛАД СТАЛИХ ОДИНИЦЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ІСПАНСЬКІЙ МОВАХ</i>	162
I. Мірошниченко	<i>ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНОГО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ</i>	169
O. Немлій	<i>КОНВЕРСІЯ ЯК ЗАСІБ СЛОВОТВОРУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ</i>	174
M. Pavlova	<i>THE IMPORTANCE OF ENGLISH IN OUR LIFE</i>	178
C. Попадюк	<i>ГРАММАТИЧЕСКИЕ И ЛЕКСИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО СЕКСИЗМА В ИСПАНСКОМ ЯЗЫКЕ</i>	180
A. Прокопчук	<i>THE IMPORTANCE OF THE ENGLISH LANGUAGE FOR THE UKRAINIAN AIR FORCE PERSONNEL</i>	185
A. Сабітова	<i>ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СУЧАСНИХ ЗАКЛАХ ОСВІТИ</i>	187
A. Сабітова, K. Супрунець	<i>ВИКОРИСТАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ ТА ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ</i>	191
M. Скуратівська	<i>КУЛЬТУРНІ КОНЦЕПТИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ МОВНІ КАРТИНИ СВІТУ: УЯВЛЕННЯ ПРО РОБОТУ НА ПРИКЛАДІ МАТЕРІАЛУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ</i>	193
I. Soroka	<i>SPECIFIC CHARACTERISTICS OF LEGAL ENGLISH</i>	197
H. Хайдарі	<i>ВІРТУАЛЬНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ РЕСУРС ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ</i>	200

<i>А. Шемшук</i>	<i>СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ОСОБЛИВОСТІ ДУБЛЮВАННЯ ЯК ВИДУ КІНОПЕРЕКЛАДУ</i>	205
<i>О. Шум</i>	<i>ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ</i>	207
<i>S. Yusukhno</i>	<i>VIRTUAL LEARNING ENVIRONMENT FACILITIES IN THE UNIVERSITY CLASSROOM</i>	211
<i>Н. Юхновець</i>	<i>ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ</i>	215
<i>О. Ящук</i>	<i>ЩОДО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ</i>	219
<i>О. Дмитренко</i>	<i>ЕТНОСПЕЦИФІКА НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У МІЖКУЛЬТУРНОМУ СПІЛКУВАННІ</i>	221
НАШІ АВТОРИ		226
ЗМІСТ		232